

***Powiatowa strategia
rozwiązywania problemów
społecznych w powiecie
siemiatyckim na lata 2021 - 2030***

Siemiatycze 2020 r.

Spis treści:

Wstęp.....	5
I. Podstawy formalne tworzenia Strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie siemiatyckim na lata 2021-2030.	6
I.1. Dokumenty europejskie.....	6
I.2. Dokumenty krajowe, regionalne oraz lokalne.....	8
I.3. Krajowe regulacje prawne.....	11
II. Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach powiatu siemiatyckiego.	12
II.1. Położenie i powierzchnia powiatu siemiatyckiego.....	12
II.2. Ludność powiatu siemiatyckiego.....	14
II. 3. Poziom życia mieszkańców powiatu siemiatyckiego	18
II.4. Pracujący w powiecie siemiatyckim.....	21
III. Diagnoza warunków życia mieszkańców powiatu siemiatyckiego – środowisko naturalne, środowisko kulturowe, sport i rekreacja, oświata, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne i gospodarka.	22
III.1. Środowisko naturalne powiatu siemiatyckiego.....	22
III.2. Historia oraz środowisko kulturowe powiatu siemiatyckiego.....	24
III.3. Kultura, sport, turystyka i rekreacja w powiecie siemiatyckim.....	8
III.4. Zasoby mieszkaniowe oraz układ komunikacyjny powiatu siemiatyckiego.....	36
III.5. Oświata w powiecie siemiatyckim.....	39
III.6. Ochrona zdrowia w powiecie siemiatyckim.....	45
III.7. Organizacje pozarządowe w powiecie siemiatyckim.....	51
III.8. Bezpieczeństwo publiczne w powiecie siemiatyckim.....	55
III.9. Sytuacja gospodarcza w powiecie siemiatyckim.....	58
IV. Pomoc społeczna w powiecie siemiatyckim.....	64
IV. 1. Charakterystyka systemu pomocy społecznej w powiecie siemiatyckim.....	67

IV.2. Zadania własne powiatu z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.....	81
IV.3. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w powiecie siemiatyckim. Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej.....	89
IV.4. Wskaźnik deprivacji lokalnej w gminach powiatu siemiatyckiego.	91
V. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.....	92
V.1. Ubóstwo.....	93
V.2. Bezrobocie.....	93
V.3. Długotrwała lub ciężka choroba.....	94
V.4. Niepełnosprawność.....	95
V.5. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.....	97
V.6. Przemoc w rodzinie.....	101
V.7. Osoby starsze.....	102
V.8. Uzależnienia.....	104
VI. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie siemiatyckim na lata 2021-2030.....	104
I. CEL STRATEGICZNY: Przeciwdziałanie powstawaniu zjawiska ubóstwa w powiecie siemiatyckim.....	107
I.1. Cel szczegółowy: Minimalizowanie zjawiska ubóstwa w powiecie siemiatyckim.....	107
I.2. Cel szczegółowy: Stworzenie systemu pomocy skoncentrowanej na osobach i rodzinach dotkniętych ubóstwem w powiecie siemiatyckim.....	108
I.3. Cel szczegółowy: Tworzenie warunków do wychodzenia z bezdomności i przeciwdziałania utrwalania się stanu ubóstwa powiecie siemiatyckim.....	109
II. CEL STRATEGICZNY: Integracja społeczna i aktywizacja zawodowa mieszkańców powiatu siemiatyckiego.....	109
II.1. Cel szczegółowy: Integracja, reintegracja i aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, przeciwdziałanie skutkom bezrobocia oraz wykluczeniu społecznemu.....	109
II.2. Cel szczegółowy: Przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia i eliminowanie jego negatywnych skutków.....	110

<i>III. CEL STRATEGICZNY: Wspieranie rodzin i dzieci w powiecie siemiatyckim</i>	111
<i>III.1. Cel szczegółowy: Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem poprzez prowadzenie działań wspierających, informacyjnych i promocyjnych.</i>	111
<i>III.2. Cel szczegółowy: Stwarzanie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich oraz umiejętności przezwyciężenia sytuacji kryzysowych przez rodziny oraz poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.</i>	112
<i>IV. CEL STRATEGICZNY: Przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej w Powiecie Siemiatyckim.</i>	113
<i>IV.1. Cel szczegółowy: Pomoc osobom i rodzinom doświadczającym przemocy domowej.</i>	113
<i>IV.2. Cel szczegółowy: Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież.</i>	114
<i>IV.3. Cel szczegółowy: Zwiększenie zaangażowania społeczności w zapobieganiu używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych w szczególności przez dzieci i młodzież.</i>	114
<i>V. CEL STRATEGICZNY: Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych w powiecie siemiatyckim.</i>	115
<i>V.1. Cel szczegółowy: Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych w powiecie siemiatyckim.</i>	115
<i>V.2. Cel szczegółowy: Rozwój i budowa systemu wsparcia dla osób starszych w powiecie siemiatyckim.</i>	116
<i>VII. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie siemiatyckim na lata 2021-2030.</i>	117
<i>VII.1. Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych powiatu siemiatyckiego.</i>	129
<i>Spis rysunków:</i>	130
<i>Spis tabel:</i>	131

Wstęp

Przedstawiona *Strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie siemiatyckim na lata 2021-2030* jest wyrazem komplementarnego i zintegrowanego planowania społecznego, którego celem jest identyfikacja i ukazanie problemów społecznych jakie występują w powiecie siemiatyckim oraz podjęcie próby wskazania metod ich rozwiązania, zgodnie z możliwościami jakie wynikają z zadań nałożonych na samorząd powiatowy. Strategia stanowi punkt wyjścia do opracowania szczegółowych programów. Poszukiwanie skutecznych możliwości rozwiązywania problemów społecznych musi uwzględniać fakt, że problemy te zazwyczaj nie występują pojedynczo a wystąpienie jednego problemu implikuje szereg innych. Dlatego przystępując do planowania sposobów rozwiązywania problemów społecznych konieczne jest uwzględnienie wielokierunkowego i kompleksowego oddziaływania nie tylko na skutki wystąpienia danych problemów a przede wszystkim na źródło ich wystąpienia. Kluczowym zadaniem jest więc stworzenie możliwości współpracy pomiędzy różnymi podmiotami działającymi w obszarze polityki społecznej. Realizacja powyższych oczekiwań w tym zakresie wymaga podejmowania wieloaspektowych i wielokierunkowych działań strategicznych a zwłaszcza: interwencyjnych – o cechach ratownictwa i likwidacji niedoborów, których źródłem jest niedostatek, ubóstwo, nierówności społeczne, niedostosowanie, patologie społeczne; asekuracyjnych – uprzedzających pojawienie się sytuacji zagrażających bezpieczeństwu socjalnemu; kompensacyjnych – niwelujących luki i deficyty; oraz partycypacyjnych – poszerzających uczestnictwo społeczne w życiu publicznym i zapobiegających wszelkim przejawom dyskryminacji, wykluczeniu społecznemu i marginalizacji. *Strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie siemiatyckim na lata 2021-2030* składa się z trzech zasadniczych części. **Pierwsza**, ukazuje specyfikę społeczności lokalnej i ma na celu prezentację podstawowych informacji o powiecie, ludności, rynku pracy, pomocy społecznej, edukacji, służby zdrowia i organów zapewniających bezpieczeństwo na terenie powiatu. Część **druga** stanowi diagnozę problemów społecznych powiatu siemiatyckiego, opracowanych na podstawie analizy źródeł zastanych. Część **trzecia** opisuje skalę problemów społecznych powiatu siemiatyckiego, opracowanych na podstawie: wyników ankiety, przeprowadzonej wśród instytucji, urzędów organizacji zajmujących się statutowo problematyką i rozwiązywaniem problemów społecznych. Część **czwarta** określa cele strategiczne, operacyjne i związane z nimi zadania. W części programowej dokumentu zostały przedstawione najistotniejsze założenia polityki społecznej powiatu na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych,

celów szczegółowych i kierunków działań. Ponadto została zaprezentowana informacja na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i jej ewaluacji. Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów z zakresu polityki społecznej realizowanej na terenie powiatu siemiatyckiego.

I. Podstawy formalne tworzenia Strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie siemiatyckim na lata 2021-2030.

Najważniejsze programy oraz kierunki planowanych działań zawarte w *Strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie siemiatyckim na lata 2021-2030* są zgodne i skorelowane z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych formułowanych i realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, na poziomie Kraju, na poziomie Regionalnym oraz Lokalnym. W poniższej części zaprezentowano opis podstawowych dokumentów strategicznych, które stanowią podstawę i odniesienie do tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

I.1. Dokumenty europejskie.

- ***Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.***

Najważniejszym i kluczowym programem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej jest Strategia Europa 2020. Jest to zaprojektowany na dłuższy okres program rozwoju, zastępującym przyjętą w 2000 roku Strategię Lizbońską. „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” wskazuje na duże znaczenie i konieczność współpracy państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform, w odpowiedzi na problemy, które związane są z globalizacją, starzeniem się społeczeństw oraz rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystywania zasobów.

W ramach strategii wskazane zostały trzy kluczowe priorytety:

- ✓ wzrost inteligentny, czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach,

- ✓ wzrost zrównoważony, czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów i konkurencyjnej,
- ✓ wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

➤ **Wieloletnie Ramy Finansowe na lata 2014-2020**

Wieloletnie Ramy Finansowe na lata 2014-2020 określają priorytety Unii Europejskiej na najbliższe 7 lat, stanowiąc ramy zarówno polityczne, jak i budżetowe (EFS, EFRR, EFRROW):

- ✓ *Priorytety inwestycyjne wspierane przez EFS:* „Promowanie włączenia społecznego i zwalczanie ubóstwa”, poprzez m.in.:
  - aktywną integrację;
  - ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej
  - i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym;
  - wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych;
  - aktywne i zdrowe starzenie się w zakresie „Wspierania zatrudnienia i mobilności pracowników”.
- ✓ *Priorytety inwestycyjne wspierane przez EFRR:* wymienia się m.in. „inwestycje w infrastrukturę społeczną”, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego oraz „przejście z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych”.
- ✓ *Priorytety inwestycyjne wspierane przez EFRROW:* „Zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich ze szczególnym naciskiem na wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich”.

➤ **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020**

Dokument opiera się na koncepcji polegającej na budowaniu kapitału ludzkiego w pięciu etapach życia:

- ✓ wczesne dzieciństwo,
- ✓ edukacja szkolna,
- ✓ edukacja na poziomie wyższym,
- ✓ aktywność zawodowa, uczenie się dorosłych i rodzicielstwo,
- ✓ starość.

Celem głównym Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

1.2. Dokumenty krajowe, regionalne oraz lokalne.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie siemiatyckim na lata 2021-2030 uwzględnia zapisy poniższych dokumentów krajowych:

➤ **Strategia Rozwoju Kraju 2020.**

Jest główną Strategią rozwojową w średnim horyzoncie czasowym, która wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe (wraz z szacunkowymi wielkościami potrzebnych środków finansowych). Strategia Rozwoju Kraju 2020 oparta jest na scenariuszu stabilnego rozwoju. Pomyślność realizacji wszystkich założonych w tej Strategii celów będzie uzależniona od wielu czynników zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych, które mogą wpływać na dostępność środków finansowych na jej realizację. Szczególne znaczenie będzie miał rozwój sytuacji w gospodarce światowej, a w szczególności w strefie euro.

➤ **Narodowa Strategia Integracji Społecznej.**

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do: dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy, rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej

liczby lepszych miejsc pracy, modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia, wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

➤ ***Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020.***

Dokument wyznacza cele polityki rozwoju regionalnego, w tym wobec obszarów wiejskich i miejskich, oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu. Celem strategicznym polityki regionalnej, określonymi w KSRR, jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. KSRR ustala trzy cele szczegółowe do 2020 roku: wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów, budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych.

➤ ***Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020.***

Głównym celem jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Poza celem głównym wyznaczono pięć celów szczegółowych: wzrost zatrudnienia; wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych; poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym; poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej; podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

➤ ***Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020.***

Celem głównym Strategii jest wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski. Cel główny jest realizowany przez cztery cele szczegółowe: kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji; poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne; usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy; rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

➤ ***Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji.***

Celem głównym Programu jest trwale zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o 1,5 mln oraz wzrost spójności społecznej. Ma on być osiągnięty do końca 2020 r. przez realizację celów operacyjnych: usługi służące aktywności i profilaktyce – ograniczenie wykluczenia dzieci i młodzieży, gwarancje dla przyszłości młodzieży – stworzenie młodzieży szansy wejścia na rynek pracy i zakładania rodzin, aktywną osobę i zintegrowaną rodzinę – odpowiedzialne lokalne środowisko, zapobieganie niepewności mieszkaniowej, seniorów – bezpieczni, aktywni i potrzebni.

➤ ***Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2030 roku.***

Strategia wskazuje główne wyzwania, a także cele rozwojowe regionu do zrealizowania przez samorząd województwa oraz inne podmioty. Celami strategicznymi w ww. Strategii są m.in.: dynamiczna gospodarka, w której: rozwijane są przemysły przyszłości, innowacje, rozwój lokalnych przedsiębiorców i kontynuowanie rewolucji energetycznej, w której to mieszkańcy są wytwórcami energii w oparciu o odnawialne źródła. Kolejny cel to zamożni mieszkańcy: aktywni, kompetentni, żyjący w przestrzeni wysokiej jakości: jeżdżący szerokimi, równymi drogami, leczący się wyspecjalizowanych szpitalach, korzystający z dóbr kultury, wysokiej jakości edukacji. I trzeci cel: partnerski region, dobrze zarządzany, współpracujący z innymi regionami i krajami. Misja Strategii brzmi: „Ambitne Podlaskie”. Wizja regionu zawarta jest w hasle „4P”: Podlaskie jest przedsiębiorcze, partnerskie i perspektywiczne.

➤ ***Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2020***

Strategia stanowi narzędzie wykonawcze „Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2030” w zakresie realizacji polityki społecznej województwa. Misją Strategii Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2020 jest: Wzrost jakości życia mieszkańców województwa podlaskiego zapewniający możliwość integracji, wypełniania ról społecznych i równego dostępu do wszelkich praw, zasobów, dóbr i usług. Obszary strategiczne określone w Strategii: zaspokajanie potrzeb rodzin w województwie podlaskim, wypełnianie funkcji rodziny (rodziny z osobami zależnymi, bezpieczeństwo), profilaktyka oraz oferta leczenia w systemie ochrony zdrowia, wzrost zatrudnienia i mobilności zawodowej, efektywna pomoc społeczna oraz kapitał społeczny.

➤ ***Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w województwie podlaskim na lata 2016 – 2021.***

Zasadniczym celem Programu jest przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie w województwie podlaskim. Program ten zakłada podejmowanie kompleksowych, interdyscyplinarnych działań mających na celu zapobieganie i zmniejszenie przemocy w rodzinie w województwie.

1.3. Krajowe regulacje prawne.

Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 1507, 1622, 1690, 1818, 2473.), który w ramach zadań własnych powiatu przewiduje „*opracowanie i realizację powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami*”. Akt prawny ten nakłada na wszystkie szczeble samorządu terytorialnego obowiązek opracowania i realizacji terytorialnych strategii rozwiązywania problemów społecznych. Kompleksowa strategia obejmuje wszystkie obszary polityki społecznej, które powinny przyczynić się do lepszego funkcjonowania społeczności lokalnej, a w konsekwencji poprawy warunków życia mieszkańców danej społeczności lokalnej. Ustawodawca wskazuje również na niezbędne elementy, jakie powinna zawierać strategia, a mianowicie: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, cele strategiczne projektowanych zmian, kierunki działań, sposób realizacji strategii i jej ramy finansowe oraz wskaźniki realizacji działań. Oprócz wspomnianych aktów prawnych, biorąc pod uwagę szerokie rozumienie polityki społecznej, uwzględniające elementy społecznego zabezpieczenia dochodu (np. ubezpieczenia społeczne, pomoc społeczną, świadczenia rodzinne), a także instrumenty z zakresu prawa pracy i zatrudnienia, edukacji, ochrony zdrowia, opieki długoterminowej, usług socjalnych i innych, przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

II. Struktura demograficzna i podstawowe dane o mieszkańcach powiatu siemiatyckiego.

II.1. Położenie i powierzchnia powiatu siemiatyckiego.

Powiat Siemiatycki położony jest w północno-wschodniej części Polski, na południu województwa podlaskiego, w środku historycznego Podlasia, na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych łączących południową i północną Polskę, centrum kraju zaś ze wschodnią granicą państwa. Usytuowanie powiatu w pobliżu granicy z Białorusią, stosunkowo niewielka odległość od Warszawy (130 km), Lublina (150 km) i Białegostoku (100km) sprawiają, że Powiat Siemiatycki wiąże swoją przyszłość z rozwojem gospodarczym. Czyste środowisko naturalne, piękne krajobrazy doliny środkowego Bugu (region "Zielonych Płuc Polski") sprawiają, iż przyszłość regionu wiąże się także z rozwojem turystyki. Od północy analizowany powiat sąsiaduje z powiatami hajnowskim, bielsko-podlaskim i wysokomazowieckim, od południa z powiatami województwa podlaskiego: siedleckim i łosickim oraz z powiatami województwa lubelskiego bialsko-podlaskim, od strony zachodniej z mazowieckim powiatem sokołowskim, natomiast wschodnia granica powiatu stanowi granicę z Republiką Białorusi. Pod względem fizyczno-geograficznym powiat siemiatycki usytuowany jest na obszarze Wysoczyzny Drohiczyńskiej, rozciągającej się między rzekami Bug i Nurzec na obszarze Niziny Północnopodlaskiej. Obszar ten jest zaliczany pod względem klimatycznym, geobotanicznym i geologicznym do Europy Wschodniej, natomiast geomorfologicznie jest przedłużeniem Nizin Środkowopolskich. Przez teren powiatu siemiatyckiego przebiegają dwie drogi krajowe i trzy drogi wojewódzkie:

- ✓ droga krajowa nr 19, która przebiega od Kuźnicy Białostockiej przez Białystok – Siemiatycze – Lublin do Rzeszowa zaliczona do sieci dróg ekspresowych;
- ✓ droga krajowa nr 62 – trasa łączy Strzelno (województwo kujawsko-pomorskie), Włocławek, Wyszaków z Siemiatyczami, przedłużeniem drogi 62 jest droga wojewódzka nr 640.
- ✓ droga wojewódzka nr 693 przebiegając przez Siemiatycze – Kajankę – Milejczyce – Kleszczele;
- ✓ droga wojewódzka nr 690 przebiegająca przez Czyżew – Osada – Ciechanowiec – Siemiatycze.
- ✓ droga wojewódzka nr 658 przebiegająca od drogi wojewódzkiej nr 693 do drogi wojewódzkiej nr 640.

Przez teren powiatu przebiega linia kolejowa Siedlce – Mordy – Czeremcha – Hajnówka – Siemianówka będąca w dobrym stanie technicznym i posiadająca duże znaczenie dla

międzynarodowego ruchu transportowego. Linia ta stanowi także połączenie terenu powiatu z siedzibą województwa poprzez Czeremchę i Bielsk Podlaski.

Rysunek nr 1. Mapa Powiatu Siemiatyckiego. Gminy Powiatu Siemiatyckiego.

Powiat siemiatycki swoim zasięgiem terytorialnym obejmuje następujące gminy:

- ✓ 1 gmina miejska - Siemiatycze,
- ✓ 1 gmina miejsko wiejska – Drohiczyn,
- ✓ 7 gmin wiejskich - Dziadkowice, Grodzisk, Milejczyce, Mielnik, Nurzec-Stacja, Perlejewo, Siemiatycze.

Powierzchnia całego powiatu siemiatyckiego wynosi 1 459 km², w skład powiatu wchodzi 263 miejscowości, a ogólna liczba sołectw to 230. Największą powierzchnię – 227 km² i liczbę miejscowości (42) posiada gmina wiejska Siemiatycze. Z kolei najmniejszą gminą w powiecie jest gmina miejska Siemiatycze 36 km² powierzchni.

Tabela 1. Podstawowe dane charakteryzujące gminy powiatu siemiatyckiego.

	Powierzchnia w km ²	Liczba sołectw	Liczba miejscowości
gmina miejska Siemiatycze	36	–	1
gmina miejsko - wiejska Drohiczyn	208	37	39
gmina wiejska Dziadkowice	116	21	19
gmina wiejska Grodzisk	203	42	46
gmina wiejska Mielnik	196	13	26

gmina wiejska Milejczyce	151	18	21
gmina wiejska Nurzec-Stacja	215	24	31
gmina wiejska Perlejewo	107	33	33
gmina wiejska Siemiatycze	227	42	47
Powiat siemiatycki	1 459	230	263

II.2. Ludność powiatu siemiatyckiego.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec grudnia 2019 roku, powiat zamieszkiwało 44 689 osób – 3,8% ludności całego województwa podlaskiego. Wśród ogółu mieszkańców powiatu nieznacznie przeważały kobiety 22 725 osób, co stanowi 50,8% wszystkich mieszkańców powiatu siemiatyckiego. Mieszkańcy powiatu zamieszkują na obszarze 1 459 km², co oznacza, że na 1 km² przypada średnio zaledwie 31 osób. Warto zauważyć, że przeciętna liczba mieszkańców województwa podlaskiego przypadająca na 1 km² jest zdecydowanie wyższa i wynosi 59 osób. Powiat podlaski charakteryzuje się stabilnością pod względem stanu ludności i posiada typową strukturę płciową. Na 100 mężczyzn przypadają 103 kobiety, co oznacza, że w stosunku do województwa (105) i kraju (107), zachowuje równowagę płci. Dane dotyczące poszczególnych gmin powiatu siemiatyckiego zamieszczono w poniższej tabeli. Zgodnie z przedstawionymi danymi największa liczba mieszkańców zamieszkuje w gminie miejskiej Siemiatycze natomiast najmniejsza w gminie wiejskiej Milejczyce. Największa gęstość zaludnienia występuję w gminie miejskiej Siemiatycze, natomiast najmniejsza w gminach wiejskich Mielnik oraz Milejczyce. Liczba ludności zarówno w skali całego powiatu siemiatyckiego jak i poszczególnych gmin powiatu siemiatyckiego zmniejszyła się. Największy spadek liczby ludności odnotowano w gminie wiejskiej Milejczyce, natomiast najmniejszy w gminie wiejskiej Siemiatycze.

Tabela 2. Charakterystyka gmin powiatu siemiatyckiego na koniec 2019 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

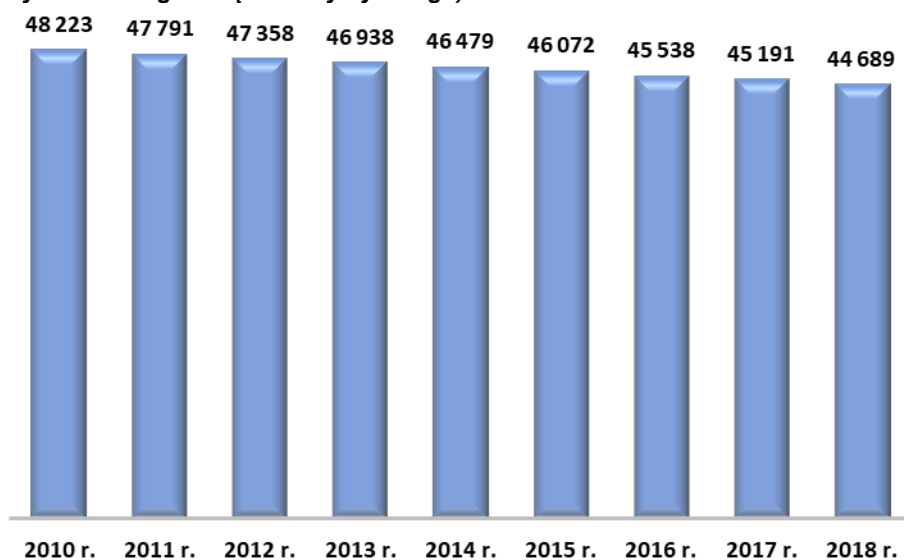
	Liczba mieszkańców	Liczba kobiet	Ludność na 1 km²	zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców
gmina miejska Siemiatycze	14 505	7 610	403	-5,8
gmina miejsko - wiejska Drohiczyn	6 293	3 171	30	-13,2
gmina wiejska Dziadkowice	2 754	1 343	24	-18,2
gmina wiejska Grodzisk	4 215	2 041	21	-16,3
gmina wiejska Mielnik	2 374	1 229	12	-14,1

Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie siemiatyckim na lata 2021 - 2030

gmina wiejska Milejczyce	1 760	935	12	-27,1
gmina wiejska Nurzec-Stacja	3 872	1 950	18	-15,3
gmina wiejska Perlejewo	2 819	1 410	26	-16,4
gmina wiejska Siemiatycze	6 097	3 036	27	-3,6
Powiat siemiatycki	44 689	22 725	31	-11,1

W ostatnich latach liczba ludności powiatu siemiatyckiego ulega systematycznemu spadkowi. Powodów takiego stanu rzeczy jest wiele. Istotnym problemem we wszystkich gminach powiatu siemiatyckiego jest migracja młodych mieszkańców do większych ośrodków miejskich (głównie w celu kontynuacji nauki na studiach wyższych) a także emigracja zarobkowa za granicę. Czasowe wyjazdy w wielu przypadkach ulegają znacznemu przedłużeniu, a nawet przekształcają się w pobyt stały. Dodatkowo spadek liczby ludności potęgowany jest przez ujemny przyrost naturalny w powiecie. W porównaniu do danych z 2010 roku liczba mieszkańców powiatu siemiatyckiego spadła o 3 534, co stanowi procentowy spadek liczby mieszkańców o 7,3%.

Rysunek 2. Liczba mieszkańców powiatu siemiatyckiego w latach 2010 – 2018 r. (opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego)

Struktura wiekowa ludności zamieszkującej powiat siemiatycki różni się nieznacznie od struktury wiekowej mieszkańców całego województwa podlaskiego. Struktura mieszkańców powiatu siemiatyckiego z uwzględnieniem grup funkcjonalnych wskazuje na 61,2% udział osób w wieku produkcyjnym, 15,0% udział osób w wieku przedprodukcyjnym oraz 23,8% udział osób w wieku poprodukcyjnym. Wskaźnik osób w wieku przedprodukcyjnym jest niższy niż w sakli całego województwa podlaskiego, natomiast odsetek osób w wieku poprodukcyjnym jest wyższy niż w województwie podlaskim. Takie dane oznaczają, że

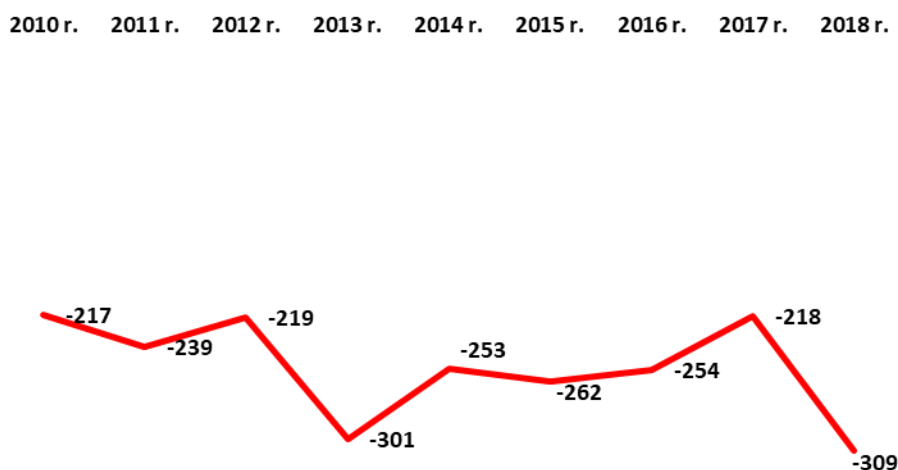
ludność zamieszkująca powiat siemiatycki jest statystycznie starsza od mieszkańców województwa podlaskiego.

Tabela 3. Ludność powiatu siemiatyckiego oraz województwa Podlaskiego według kategorii na koniec 2018 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

	powiat siemiatycki	województwo podlaskie
w wieku przedprodukcyjnym	15,0%	17,4%
w wieku produkcyjnym	61,2%	61,7%
w wieku poprodukcyjnym	23,8%	20,9%

Przyrost naturalny w powiecie siemiatyckim w ostatnich latach ulega wahaniom ze stałą tendencją zniżkową. Warto zauważyć, iż w ostatnich latach notuje się zdecydowanie większą liczbę zgonów niż narodzin.

Rysunek 3. Przyrost naturalny w powiecie siemiatyckim w latach 2010 – 2018. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)

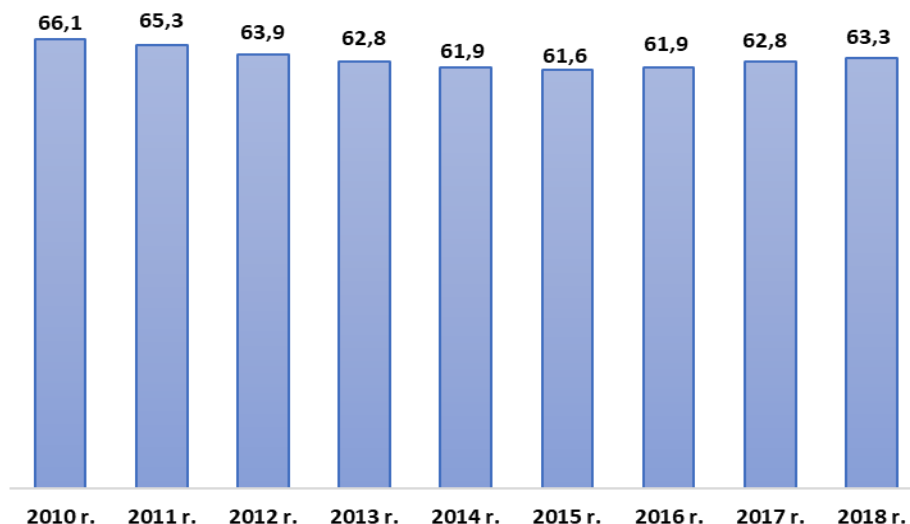

Zmiany w strukturze demograficznej ludności, związane ze starzeniem się społeczeństwa, przyczynią się w przyszłości do coraz większego obciążenia osób w wieku produkcyjnym, które będą musiały utrzymywać powiększającą się stale liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym, w szczególności osób w wieku poprodukcyjnym. Jednym z przydatnych wskaźników demograficznych określających przyszłe tendencje demograficzne jest wskaźnik obciążenia demograficznego, przedstawiający ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wartość tego wskaźnika w ostatnich latach stopniowo wzrasta, osiągając w 2018 roku wartość 63,3 osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Zwiększające się obciążenie demograficzne jest związane z malejącym odsetkiem osób młodych oraz wzrastającym odsetkiem osób w wieku produkcyjnym

i poprodukcyjnym. Warto zauważyć, że wskaźnik obciążenia demograficznego w powiecie siemiatyckim jest zbliżony do wskaźnika w województwie podlaskim, który wynosił 62,3.

Rysunek 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w powiecie siemiatyckim w latach 2007-2016. (Opracowanie własne na podstawie danych GUS).

Prognoza demograficzna dla powiatu siemiatyckiego nie jest optymistyczna. Opierając się na prognozie demograficznej możemy zauważyć, że liczba ludności będzie systematycznie spadać. W 2050 roku liczba ludności powiatu siemiatyckiego wyniesie zaledwie 29 762 osoby. W porównaniu do obecnych danych spadek liczby ludności wyniesie aż 33,4%. Spadek liczby ludności w powiecie siemiatyckim będzie dotyczyć zarówno kobiety jak i mężczyzn, a proporcje pozostaną równe.

Tabela 4. Przewidywane zmiany liczby ludności w powiecie siemiatyckim w latach 2030-2050. (źródło: opracowanie własne, dane GUS)

	Liczba ludności	Liczba mężczyzn	Liczba kobiet
prognoza na rok 2030	39 419	19 526	19 893
prognoza na rok 2040	34 858	17 308	17 550
prognoza na rok 2050	29 762	14 847	14 915

II. 3. Poziom życia mieszkańców powiatu siemiatyckiego.

Ważnym elementem rozwoju gospodarczego są przychody i wydatki budżetu powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Poniższa tabela pokazuje te kategorie w porównaniu do wszystkich powiatów województwa podlaskiego. Podczas analizy powyższych danych należy zwrócić uwagę na dwa istotne elementy. Po pierwsze, wiele powiatów województwa podlaskiego wykazuje niekorzystną różnicę pomiędzy dochodami a wydatkami. Taka sytuacja nie dotyczy powiatu siemiatyckiego, gdzie dochody i wydatki są zbilansowane. Dochody

powiatu siemiatyckiego w przeliczeniu na 1 mieszkańca są najwyższe w porównaniu z dochodami innych powiatów województwa podlaskiego.

Tabela 5. Dochody i wydatki budżetu powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2018 roku w powiatach województwa podlaskiego. (źródło: opracowanie własne dane GUS)

Jednostka terytorialna	Dochody	Wydatki	Różnica
POLSKA	1 082,79 zł	1 109,79 zł	-27,00 zł
PODLASKIE	1 177,08 zł	1 246,54 zł	-69,46 zł
Powiat siemiatycki	1 746,80 zł	1 717,21 zł	29,59 zł
Powiat wysokomazowiecki	1 489,11 zł	1 633,07 zł	-143,96 zł
Powiat bielski	1 307,40 zł	1 335,06 zł	-27,66 zł
Powiat sokólski	1 280,56 zł	1 344,74 zł	-64,18 zł
Powiat zambrowski	1 236,51 zł	1 434,62 zł	-198,11 zł
Powiat augustowski	1 221,33 zł	1 266,24 zł	-44,91 zł
Powiat sejneński	1 211,77 zł	1 182,28 zł	29,49 zł
Powiat moniecki	1 205,75 zł	1 191,15 zł	14,60 zł
Powiat grajewski	1 124,44 zł	1 062,76 zł	61,68 zł
Powiat hajnowski	1 103,59 zł	1 091,26 zł	12,33 zł
Powiat białostocki	1 033,29 zł	1 226,39 zł	-193,10 zł
Powiat suwalski	997,67 zł	1 049,42 zł	-51,75 zł
Powiat kolneński	891,83 zł	906,68 zł	-14,85 zł
Powiat łomżyński	776,89 zł	813,95 zł	-37,06 zł

Zgodnie z danymi GUS w grudniu 2018 roku przeciętne wynagrodzenie w powiecie siemiatyckim, wynosiło 3 773,68 zł i było znacznie niższe niż średnia krajowa i średnie wynagrodzenie brutto w województwie podlaskim. Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie siemiatyckim jest niskie w porównaniu do przeciętnego wynagrodzenia w innych powiatach województwa podlaskiego. Poniższa tabela pokazuje rozkład wynagrodzeń we wszystkich powiatach województwa podlaskiego.

Tabela 6. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej w powiatach województwa podlaskiego w 2016 roku. (źródło: opracowanie własne dane GUS)

Jednostka terytorialna	ogółem	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)
POLSKA	4 834,76 zł	100,0
PODLASKIE	4 264,04 zł	88,2
Powiat bielski	4 953,29 zł	102,5
Powiat grajewski	4 556,32 zł	94,2
Powiat wysokomazowiecki	4 416,09 zł	91,3
Powiat m. Białystok	4 396,32 zł	90,9

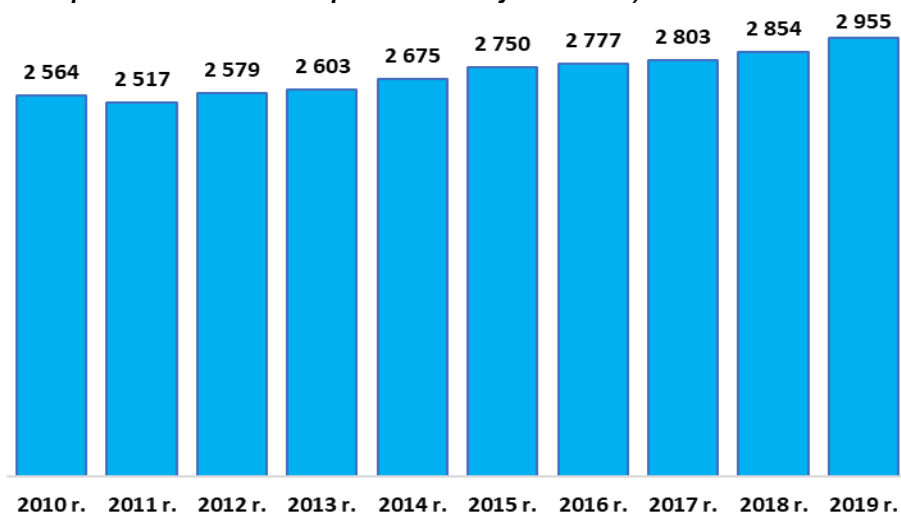
Powiat hajnowski	4 389,58 zł	90,8
Powiat łomżyński	4 368,68 zł	90,4
Powiat augustowski	4 262,39 zł	88,2
Powiat zambrowski	4 196,08 zł	86,8
Powiat sejneński	4 092,18 zł	84,6
Powiat m. Łomża	4 056,02 zł	83,9
Powiat m. Suwałki	4 006,38 zł	82,9
Powiat sokólski	3 951,21 zł	81,7
Powiat moniecki	3 933,72 zł	81,4
Powiat białostocki	3 923,93 zł	81,2
Powiat kolneński	3 859,50 zł	79,8
Powiat siemiatycki	3 773,68 zł	78,1
Powiat suwalski	3 762,50 zł	77,8

II.4. Charakterystyka gospodarcza powiatu siemiatyckiego.

Powiat Siemiatycki położony jest na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych łączących południową i północną Polskę (droga krajowa Nr 19 Suwałki - Rzeszów), centrum kraju zaś ze wschodnią granicą państwa. Dzięki malowniczymu położeniu wzdłuż rzeki Bug, dużym kompleksom leśnym, a także czystemu środowisku naturalnemu, Powiat Siemiatycki jest doskonałym miejscem do wypoczynku. Baza noclegowa dopasowana do różnorodnych potrzeb turystów, wypożyczalnie sprzętu, szlaki turystyczne i liczne cykliczne imprezy zapewnią Państwu niezapomniane wspomnienia z pobytu w malowniczej Dolinie Bugu. Usytuowanie powiatu w pobliżu granicy z Białorusią, stosunkowo niewielka odległość od Warszawy, Lublina i Białegostoku sprawiają, że Powiat Siemiatycki wiąże swoją przyszłość z rozwojem gospodarczym. Podstawową dziedziną gospodarki w powiecie siemiatyckim jest rolnictwo. Użytki rolne stanowią 60,5% powierzchni ogólnej powiatu. Naturalne warunki glebowe i klimatyczne oraz tradycja ukształtowały profil produkcji roślinnej obejmującej głównie zboża (60% struktury zasiewów), poza tym: ziemniaki, rośliny pastewne i przemysłowe oraz warzywa gruntowe. W powiecie dominują gospodarstwa o produkcji wielokierunkowej. Obserwuje się tendencje wzrostową produkcji mleka, a w mniejszych rozmiarach żywca wołowego i wieprzowego. Stopień uprzemysłowienia powiatu jest bardzo niski. W gospodarce dominuje przemysł przetwórstwa rolno-spożywczego (mleczarstwo, przetwórstwo owocowo-warzywne). Inne rodzaje działalności gospodarczej to produkcja kostki brukowej, przemysł wydobywczy i przetwarzający lokalne złoża kredy. Duże obszary leśne (32% powierzchni ogólnej) dostarczają surowców dla przemysłu przetwórstwa drzewnego, rzemiosła meblarskiego i stolarskiego. Produkowane są

m.in. meble, parkiety, elementy stolarki budowlanej. Sprawnie rozwija się sektor handlu i usług. Dobrze funkcjonująca infrastruktura techniczna, dogodne położenie, wolne obiekty budowlane, a także tereny uzbrojone, które mogą być adaptowane i wykorzystane na działalność przetwórczą, usługową, rekreacyjno - turystyczną stanowią doskonale warunki do inwestowania w naszym powiecie. Na koniec grudnia 2019 roku, według danych GUS w powiecie siemiatyckim funkcjonowało 2 955 podmiotów gospodarczych. Biorąc pod uwagę wszystkie podmioty zarejestrowane w REGON powiat siemiatycki zajmuje 13 miejsce na 17 powiatów w województwie podlaskim. Na terenie powiatu siemiatyckiego w tym okresie działało 205 spółek, w tym 89 spółek handlowych, 62 spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, 87 spółek cywilnych, 16 spółdzielni oraz 2 292 podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne. W ostatnich latach liczba podmiotów gospodarczych w powiecie siemiatyckim systematycznie wzrasta. W porównaniu do danych z końca 2010 roku liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 391. Procentowy wzrost liczby podmiotów wyniósł 15,2%.

Rysunek 5. Liczba podmiotów gospodarczych w powiecie siemiatyckim na koniec grudnia w latach 2010 – 2019 r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych REGON)

Według danych GUS i spisu REGON na koniec grudnia 2019 roku w powiecie siemiatyckim zdecydowanie najwięcej przedsiębiorstw funkcjonowało na terenie miasta Siemiatycze – 1 378, co stanowiło 46,6% ogółu podmiotów gospodarczych w powiecie siemiatyckim. Znaczna liczba podmiotów zlokalizowanych jest w gminie Drohiczyń – 359 oraz w gminie wiejskiej Siemiatycze – 348. W pozostałych gminach powiatu siemiatyckiego odsetek podmiotów gospodarczych jest zdecydowanie niższy. Poniższa tabela przedstawia ilość oraz odsetek przedsiębiorstw w poszczególnych gminach powiatu siemiatyckiego.

Tabela 7. Zarejestrowane przedsiębiorstwa w poszczególnych gminach powiatu siemiatyckiego na dzień 31.12.2019 r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych REGON)

Jednostka terytorialna	Liczba podmiotów	%
gmina miejska Siemiatycze	1378	46,6%
gmina miejsko - wiejska Drohiczyn	359	12,1%
gmina wiejska Dziadkowice	132	4,5%
gmina wiejska Grodzisk	168	5,7%
gmina wiejska Mielnik	141	4,8%
gmina wiejska Milejczyce	84	2,8%
gmina wiejska Nurzec-Stacja	174	5,9%
gmina wiejska Perlejewo	171	5,8%
gmina wiejska Siemiatycze	348	11,8%
Powiat siemiatycki	2 955	100,0%

W powiecie siemiatyckim dominują najmniejsze przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników (w tym mikroprzedsiębiorstwa). Na dzień 31.12.2019 roku takich podmiotów odnotowano 2 841 – 96,1% wszystkich podmiotów gospodarczych. Liczba firm zatrudniających od 10 do 49 pracowników to – 97. W tym okresie w powiecie siemiatyckim odnotowano 14 przedsiębiorstw zatrudniających od 50 do 249 pracowników oraz 3 firmy zatrudniające od 250 do 999 pracowników. W powiecie siemiatyckim nie ma firm zatrudniających powyżej 1 000 pracowników.

Tabela 8. Struktura podmiotów gospodarczych z uwzględnieniem liczby zatrudnionych pracowników na dzień 31.12.2019 r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych REGON)

Liczba pracowników	Ilość podmiotów
0 – 9	2 841
10 – 49	97
50 – 249	14
250 – 999	3
1000 i więcej	0
Suma	2 955

Opierając się na danych ze spisu REGON na dzień 31.12.2019 roku w ramach sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności widać wyraźnie, iż największy odsetek przedsiębiorstw w powiecie siemiatyckim stanowią firmy działające w budownictwo – 603 podmioty gospodarcze oraz w branży handel detaliczny i naprawa pojazdów samochodowych – 512 podmiotów. Znaczna liczba podmiotów gospodarczych 296 działa w sekcji pozostała działalność usługowa oraz

sekcji przetwórstwo przemysłowe. Poniższa tabela przedstawia rozkład wszystkich podmiotów gospodarczych według sekcji PKD w powiecie siemiatyckim.

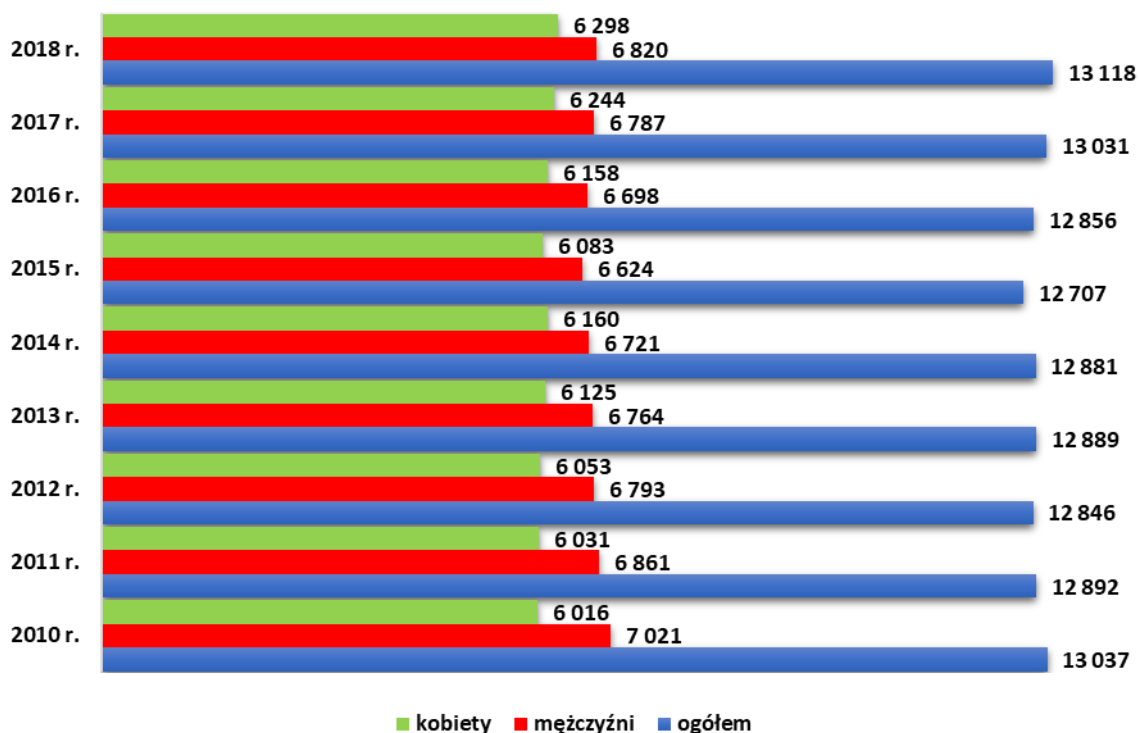
Tabela 9. Branże i liczba podmiotów w powiecie siemiatyckim na dzień 31.12.2019 r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych REGON)

Rodzaj działalności	Ilość podmiotów
Sekcja F – Budownictwo	603
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych	512
Sekcja S - Pozostała działalność usługowa	296
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	284
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	208
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	165
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	158
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	135
Sekcja P – Edukacja	85
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	77
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	76
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	69
Sekcja J - Informacja i komunikacja	67
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	67
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	61
Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	52
Sekcja E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami	17
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę	7
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	5

II.5. Struktura osób pracujących w powiecie siemiatyckim w poszczególnych sektorach gospodarczych.

Na koniec 2018 roku w powiecie siemiatyckim zatrudnionych było 13 118 osób. Należy jednak zauważyć, iż prezentowane dane nie uwzględniają pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. W ostatnich latach zauważalny jest niewielki wzrost zatrudnienia. Poniższy wykres przedstawia rozkład liczby zatrudnionych na przestrzeni lat 2010 - 2018. Z punktu widzenia płci pracujących mieszkańców powiatu siemiatyckiego zauważalna jest nieznaczna przewaga liczby zatrudnionych mężczyzn. Warto jednak zauważyć, iż wzrost zatrudnienia widoczny jest zarówno wśród kobiet jak i wśród mężczyzn. Zmniejsza się także różnica pomiędzy liczbą zatrudnionych mężczyzn i kobiet.

Tabela 10. Zatrudnieni w powiecie siemiatyckim w latach 2012 – 2018 (źródło: opracowanie własne, dane GUS). (Dane nie uwzględniają pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego)

Mieszkańcy powiatu siemiatyckiego pracują przede wszystkim w dziale gospodarki: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo – 57,3% ogółu zatrudnionych. Mieszkańcy powiatu pracują także w takich działach gospodarki jak: pozostałe usługi – 17,5% oraz przemysł i budownictwo – 14,5%.

Tabela 11. Struktura zatrudnienia w powiecie siemiatyckim w 2018 roku ze względu na sektor działalności PKD. (źródło: opracowanie własne, dane GUS) (Dane nie uwzględniają pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego)

Dział gospodarki	Liczba zatrudnionych ogółem
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo	57,3%
przemysł i budownictwo	14,5%
handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja	9,8%
działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości	0,9%
pozostałe usługi	17,5%

II.6. Struktura osób bezrobotnych w powiecie siemiatyckim.

Powiat siemiatycki zaliczany jest do obszarów o przeciętnej stopie bezrobocia, niższej niż średnia charakterystyczna dla całego województwa podlaskiego, ale wyższa niż przeciętna stopa bezrobocia w całym kraju. Stopa bezrobocia w powiecie siemiatyckim na koniec 2019 roku wyniosła 6,2% podczas gdy w województwie podlaskim 6,9%, a w kraju 5,2%. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Siemiatyczach w grudniu 2019 r. wyniosła 1 041 osób i była niższa od liczby bezrobotnych zarejestrowanych w grudniu 2018 roku o 148 osób. Spośród ogólnej liczby bezrobotnych 47,3% stanowiły kobiety – 493 osoby, 9,3% bezrobotnych posiadało uprawnienia do zasiłku dla osób bezrobotnych. Wśród ogółu zarejestrowanych osób bezrobotnych na koniec 2019 roku odsetek osób do 25 roku życia to 14,7%. Bezrobotni do 30 tego roku życia stanowili 27,9% ogółu osób bezrobotnych natomiast osoby bezrobotne powyżej 50 tego roku życia to 33,3% ogólnej liczby osób bezrobotnych. Osoby długotrwale bezrobotne stanowiły aż 60,7% spośród wszystkich osób bezrobotnych, natomiast osoby bezrobotne posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia to 18,9% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Siemiatyczach na koniec 2019 roku.

Największą grupę bezrobotnych według wieku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Siemiatyczach w 2019 roku stanowiły osoby będące w przedziale wiekowym od 25 do 34 lat (270 osób). Drugą co do wielkości grupę stanowiły osoby w wieku od 35 do 44 lat (190 osób), trzecią grupą były osoby w wieku 45-54 lat (185 osób), kolejną grupę stanowiły osoby w wieku 18 do 24 lat (153 osoby), i osoby w wieku 55-59 lat (133 osoby). Ostatnią i najmniejszą grupę stanowiły osoby w wieku od 60 i więcej (110 osób).

Sytuacja na lokalnym rynku pracy jest ciągle niepokojąca, gdyż duża grupa osób w wieku aktywności zawodowej pozostaje bez pracy. Niepokojącym jest fakt, iż bardzo dużą grupę, 40,6% ogółu bezrobotnych stanowią osoby zarejestrowane w wieku od 18 do 34 lat. Młode osoby chętniej podejmują pracę w szarej strefie niż pracownicy ze stażem. Są oni przekonani, że w szarej strefie mogą osiągnąć wyższe dochody i są zdania, że w pracy nierejestrowanej łatwiej o elastyczne formy zatrudnienia np. ruchome godziny pracy. Szanse na rynku pracy są

związane także z posiadanym doświadczeniem, które jest ważnym atutem potencjalnego pracownika. Dlatego moment wejścia na rynek pracy młodych pracowników jest zazwyczaj trudny, jeśli nie mogą oni pochwalić się udokumentowanym doświadczeniem zawodowym.

Dokonując analizy zarejestrowanych bezrobotnych bez zawodu według wykształcenia należy wskazać, iż wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej, odsetek tych osób wynosił 43,7%. Osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym nie posiadające kwalifikacji stanowiły 41,8% tej grupy. Osoby bez zawodu wśród osób posiadających wykształcenie policealne i średnie zawodowe stanowiły 6,6% ogółu zarejestrowanych w tej grupie natomiast wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym 1,7%.

W 2019 r. długotrwałe bezrobocie dotknęło najbardziej osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i poniżej. Następną grupą to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Trzecią grupę stanowiły osoby z wykształceniem policealnym, średnim zawodowym oraz średnim ogólnokształcącym. Najmniejszy odsetek osób długotrwałe bezrobotnych był wśród osób z wyższym wykształceniem i stanowił. Należy zauważyć tendencję, że im wyższe wykształcenie tym niższy odsetek długotrwałe bezrobotnych.

III. Diagnoza warunków życia mieszkańców powiatu siemiatyckiego – środowisko naturalne, środowisko kulturowe, sport i rekreacja, oświata, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne i gospodarka.

III.1. Środowisko naturalne powiatu siemiatyckiego.

Powiat siemiatycki charakteryzuje się bogatymi walorami przyrodniczo-krajoznawczymi dzięki malowniczoemu położeniu w dolinie środkowego Bugu. Jest to najbardziej interesujący fragment doliny rzeki, zwany Podlaskim Przełomem Bugu, rozciągający się od Niemirowa do Drohiczyzna. Główne walory przyrodniczo-krajobrazowe doliny Bugu decydujące o jej swoistości i niepowtarzalności w skali kraju, a nawet Europy to:

- ✓ naturalne koryto rzeczne z licznymi skarpami, mieliznami, wyspami, z przepięknymi starorzeczami zwanymi bużyskami, rozległymi łąkami i pastwiskami,

- ✓ wysokie krawędzie wysoczyzny morenowej, z rozległą panoramą widokową na dolinę Bugu (np. Góra Zamkowa w Drohiczynie, Góra Zamkowa w Mielniku, punkt widokowy w Niemirowie),
- ✓ bogactwo fauny i flory z dużym udziałem rzadkich, ginących i chronionych roślin i zwierząt (do najliczniej występujących ryb należy szczupak, leszcz, krap i płoć; mniej licznie występuje karp, okoń, sandacz),
- ✓ leśne oazy ciszy i spokoju.

O bogactwie środowiska przyrodniczego powiatu siemiatyckiego świadczą duże kompleksy leśne niezniszczone działalnością człowieka (32% ogółu pow. powiatu to lasy). Największy wskaźnik lesistości występuje w gminie Mielnik - 60% i Nurzec-Stacja - 44%. Z kolei najbogatszy kompleks leśny, położony w południowej części Nadleśnictwa Nurzec-Stacja, jest pozostałością Puszczy Nurzeckiej, w dawnych czasach stanowiącej własność prywatną Kmitów, później Tęczyńskich, Radziwiłłów i Sapiechów. Na przełomie XVIII-XIX w. tereny te należały do księżnej Jabłonowskiej. Główne gatunki drzew to sosna zwyczajna, dąb i brzoza. Na terenie nadleśnictwa wyodrębnione są obwody łowieckie, na których działa 12 kół łowieckich. Wśród zwierzyny łownej występują łosie, sarny, dziki, jelenie i coraz częściej wilk, natomiast wśród ptactwa spotyka się cietrzewie, kuropatwy, jarzabki. W odnogach dziewiczego Bugu występuje ptactwo wodne.

Ze względu na unikalne walory przyrodniczo-krajobrazowe na terenie powiatu utworzono:

1) Obszary Chronionego Krajobrazu:

- ✓ "Dolina Bugu" - obejmuje część gmin: Mielnik, Siemiatycze i Drohiczyn - 31162 ha
- ✓ "Dolina Bugu i Nurca" - obejmuje część gminy Perlejewo - 852 ha. Na bazie tych terenów projektowano utworzenie Parku Krajobrazowego "Dolina Bugu". Ze względu na brak pełnej aprobaty ze strony samorządów sprawę odłożono na czas późniejszy.

2) Rezerwaty:

- ✓ "Góra Uszeście" (204 m n.p.m.) w Mielniku chroniący roślinność kserotermiczną
- ✓ "Grąd Radziwiłłowski" w Radziwiłłowce,
- ✓ "Sokóle" w gminie Nurzec-Stacja,
- ✓ "Koryciny" w gminie Grodzisk, Nadleśnictwo Rudka.

3) Zespół przyrodniczo-krajobrazowy w Mielniku:

- ✓ "Głogi" - fragment krawędzi przełomowej doliny Bugu w Mielniku. Są to dobrze zachowane twory polodowcowe w postaci serii wzniesień poprzecinanych siecią wąwozów, występują tu rzadkie gatunki kserotermiczne.

Występują też liczne pomniki przyrody - 40 sztuk. najwięcej w Nurcu-Stacji, Mielniku, Dziadkowicach. W miejscowości Siemiony znajduje się największe skupisko 58 dębów w wieku 200-300 lat.

III.2. Historia oraz środowisko kulturowe powiatu siemiatyckiego.

Region Podlasia Nadbużańskiego posiada bogate tradycje historyczne i kulturowe. Decydującą rolę w kształtowaniu spuścizny kulturowej odegrało środowisko geograficzne (sieć wodna rzeki Bug wraz z dopływami jako czynnik komunikacyjny i gospodarczy determinujący bytowanie człowieka) i otoczenie polityczne. Tereny te od czasów były ziemiami pogranicza kulturowego: od zachodu bytowały plemiona wschodniolechickie, od wschodu plemiona wschodniosłowiańskie, z północy - Bałtowie i Prusowie, z południa zaś - Węgrzy i Tatarzy. Splotały się tu wpływy różnych wyznań, kultur i narodowości (polskiej, ruskiej, żydowskiej, ormiańskiej). Prahistoria tych ziem sięga epoki kamienia (mezolit, neolit) tj. 10 000 lat p.n.e. Świadczą o tym wykopaliska archeologiczne ze stanowisk w Słochach Annapolskich, Turnie Dużej, Zajęcznikach, Drohiczynie, Wólce Zamkowej, Boratyńcu. Epoka wczesnośredniowieczna (lata 600-1251 n.e.) to okres wyodrębniania się ludów ze wspólnoty prasłowiańskiej, powstawania gęstej sieci grodów nad Bugiem. W epoce tej rozpoczyna się rozkwit Mielnika i Drohiczyna. Najważniejszą wczesnośredniowieczną miejscowością terenów nadbużańskich o znaczeniu ponadregionalnym był Drohiczyn, ośrodek tej rangi co ówczesne Gniezno, Poznań, Gdańsk. Jego wielkie znaczenie wynikało z bezpośredniego położenia nad rzeką Bug, stanowiącej drogę wodną między Rusią a Polską, a także poprzez Okę i Desnę między Słowianami północno-zachodnimi a arabskim Wschodem. Do wieku XIV tereny nadbużańskie były pod silnym wpływem lub w bezpośrednim władaniu ruskim. W XIII-XIV w. różnice etniczne, kulturowe, wyznaniowe i polityczne były przyczyną licznych sporów między Polską, Rusią i Litwą. Niesnaski powodowały też najazdy tatarskie w 1254 i 1260 oraz krzyżackie w 1380 r. XV-XVI w. to okres świetności Podlasia Nadbużańskiego. Następuje szybki rozwój gospodarczy, do którego przyczynia się przebiegający przez te tereny "szlak królewski", łączący Kraków i Wilno

(przeprawy mostowe przez Bug w Drohiczynie i Mielniku). Za czasów Jagiellonów prawa miejskie otrzymują Drohiczyn i Mielnik. W 1520 r. ziemie te weszły w skład nowo utworzonego województwa podlaskiego, którego stolicą aż do ostatniego rozbioru był Drohiczyn, ośrodek władzy sądowniczej i administracyjnej. Na mocy unii lubelskiej Podlasie zostaje przyłączone do Korony. Od tego czasu odnotowuje się malejącą rangę tych ziem, jest to początek upadku ich znaczenia i świetności. Okres porozbiorowy powoduje degradację gospodarczą i kulturalną całego Podlasia Nadbużańskiego. Do prowincjonalizacji ośrodków drohiczynskiego i mielnickiego przyczynił się rozwój Siemiatycz, które nie posiadały bogatej przeszłości, ale od początku swego istnienia były miastem prywatnym, o którego rozwoju decydowali jego właściciele, mimo formalnej przynależności do powiatu drohickiego od 1546 r. Czasy świetności dóbr siemiatyckich przypadają na okres władania nimi przez Annę z Sapiehów Jabłonowską. Od roku 1807 (traktat tylżycki) Podlasie Nadbużańskie należało do Rosji (wcześniej, po III rozbiorze do Prus). Okres rozbiorów przyniósł ożywienie polityczne w formie działalności skierowanej przeciw zaborcom (dotyczy to powstania styczniowego-bitwa siemiatycka w 1863 r). W ramach restrykcji popowstaniowych nasilają się jednak działania rusyfikacyjne. Siemiatycze dzięki dobrej komunikacji (wybudowana w 1873 r. kolej brzesko-grajewska) i przebiegającym traktom (do Białegostoku i trakt nadbużański) przeżywały w XIX wieku rozkwit wzmożonej koniunktury. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości (1918 r.) Podlasie Nadbużańskie weszło w skład województwa białostockiego. W okresie międzywojennym należało do powiatu bielskiego. Okres ten nie stworzył zresztą żadnych perspektyw rozwojowych. Dzień targowy na Siemiatyckim Rynku w latach 30. XX wieku. II wojna światowa przyniosła kolejne zniszczenia. Do 1941 r. (atak Niemiec na Związek Radziecki) Bug stanowił linię demarkacyjną między III Rzeszą a ZSRR. Restrykcje dotyczą mieszkańców tych ziem, a szczególnie Żydów. Okres powojenny to okres odbudowy i ożywienia gospodarczego. Siemiatycze uzyskując rangę miasta powiatowego stają się centrum administracyjnym i gospodarczym ziem położonych po prawej stronie Bugu. Drohiczyn odzyskuje prawa miejskie i staje się siedzibą gminy. Siemiatycze pozostają powiatem do 1975 r. 1 stycznia 1999 r. na mapie administracyjnej kraju Siemiatycze ponownie zaistniały jako miasto powiatowe. Przywrócenie Siemiatyczom dawnej rangi administracyjnej stwarza szansę na pełniejszy rozwój społeczno-gospodarczy i kulturalny Podlasia Nadbużańskiego. Historycznym wydarzeniem ostatnich lat była wizyta Papieża Jana Pawła II w Drohiczynie w dniu 10.06.1999 r. W Nabożeństwie Ekumenicznym celebrowanym przez Papieża udział wziął Metropolita Sawa zwierzchnik Kościoła

Prawosławnego w Polsce, a także zwierzchnicy innych kościołów zrzeszonych w Radzie Ekumenicznej i przedstawiciele wspólnoty muzułmańskiej. W uroczystościach uczestniczyło około 200 tys. wiernych.

III.3. Kultura, sport, turystyka i rekreacja w powiecie siemiatyckim.

Działalność kulturalna w powiecie prowadzona jest samodzielnie przez współpracujące ze sobą gminne ośrodki kultury, muzea, biblioteki i partnerów społeczno-gospodarczych. Ważną rolę w kształtowaniu życia kulturalnego mieszkańców, które jest również najsilniejszym czynnikiem integrującym lokalną społeczność, pełnią samorządy gminne i starostwo powiatowe. Znaczącą i uzupełniającą rolę w tworzeniu i rozwijaniu kultury pełnią inne podmioty, takie jak: szkoły muzyczne i szkoły, grupy folklorystyczne, stowarzyszenia kulturowe, parafie, grupy taneczne, muzea, grupy promujące tradycje i sztuki plastyczne. Podmioty wymienione współpracując z Ośrodkami Kultury, Parafiami i sołectwami poszerzają ofertę kulturalną dla mieszkańców i turystów. Propagowanie kultury odbywa się głównie poprzez organizację kameralnych, ogólnodostępnych spotkań tematycznych, koncertów, wystaw i konkursów oraz najchętniej angażujących mieszkańców imprez masowych. Niezwykle ważną kwestią jest również promocja dorobku kulturowego powiatu siemiatyckiego na krajowej czy międzynarodowej arenie w postaci spotkań, wymiany kulturalnej, konkursów oraz przeglądów, w których powiat i poszczególne gminy starają się brać aktywny udział.

Kultura

Miejskie i Gminne Ośrodki Kultury, działające na terenie powiatu, oferują szeroki i różnorodny program kulturalny. Organizowane są liczne festyny mające na celu kultywowanie folkloru i kultury Podlasia, na których prezentowany jest przede wszystkim dorobek artystyczny zespołów, kapel, chórów, orkiestr dętych. Ponadto ośrodki kultury są miejscem wystaw plastycznych, fotograficznych, rękodzielnictwa.

Na terenie powiatu działają zespoły śpiewacze, wokально-instrumentalne, popularyzujące folklor, chóry szkolne oraz zespoły pieśni i tańca narodowego. Są to między innymi:

- ✓ Zespół Pieśni i Tańca "Małe Podlasie" z Siemiatycz,
- ✓ Zespół Pieśni Ludowej "Kalina" z Żurobic (gmina Dziadkowice)

- ✓ "Kapela Podlaska" z Siemiatycz
- ✓ "Nowina" z Moszczony Królewskiej
- ✓ "Wrzosa" z Wilanowa
- ✓ "Krynica" z Radziwiłłówki
- ✓ "Niezapominajki" z Moszczony Królewskiej
- ✓ "Mielniczanie" z Mielnika
- ✓ zespół "OMORFOS" z Siemiatycz
- ✓ zespół "TĘCZA" z Nurca Stacji
- ✓ Zespoły Koła Emerytów "Niezapudki" i "Jesienne Róże" z Nurca Stacji
- ✓ Chór Seniora "JESIEN" z Drohiczyzna

Na terenie powiatu rozwija się twórczość ludowa: rzeźbiarstwo, kowalstwo artystyczne, wikliniarstwo, koronkarstwo i hafciarstwo. Kultywuje się tradycje robienia palm i malowania pisanek wielkanocnych.

Do stałych imprez kulturalnych i rekreacyjnych należą:

- ✓ Promocyjny Spływ Kajakowy rzeką Bug, Mielnik - Drohiczyn - Brok (koniec czerwca),
- ✓ Złot Wikingów i Słowian w Drohiczyźnie (czerwiec),
- ✓ Ogólnopolski Turniej Tańców Polskich "O Podlaską Szyszkę" (pierwszy weekend po zakończeniu roku szkolnego, Siemiatycze),
- ✓ Dni Siemiatycz (koniec czerwca),
- ✓ Nadbużańskie Prezentacje Orkiestr Dętych (Siemiatycze, odbywa się od 1992 r. w czerwcu),
- ✓ Ogólnopolski Złot Motorowerów i Motocykli MOTORIADA (organizator MOSiR, impreza odbywa się w Romanówce 44),
- ✓ Ogólnopolskie Zawody Wędkarskie im. Jana Frączka o puchar Przewodniczącego NSZZ "Solidarność" (koniec czerwca w Wólce nad Bugiem, łowiska "Trojon" w Mielniku),
- ✓ "Muzyczne Dialogi nad Bugiem"- Ogólnopolskie Prezentacje Kultury Mniejszości Narodowych (pierwsza połowa sierpnia), w których uczestniczą m.in. Romowie, zespoły z Litwy, Rosji, Białorusi, Ukrainy.
- ✓ "Dni Mielnika" (początek lipca),

- ✓ "Dni Drohiczyzna" (koniec lipca),
- ✓ Dziecięcy Festiwal Piosenki Religijnej w Siemiatyczach (koniec czerwca).

W organizowanie życia kulturalnego na terenie powiatu aktywnie włączają się lokalne stowarzyszenia. W Siemiatyczach działa Klub Literacki, który organizuje spotkania literackie i autorskie twórców ludowych, wydaje tomiki poezji regionalnej, amatorskiej, sławiącej piękno ziemi podlaskiej.

W Siemiatyczach i okolicy warto zobaczyć:

- ✓ kościół pw. Wniebowzięcia NMP, konsekrowany w I połowie XVII w.
- ✓ zespół klasztorny z początku XVIII w.
- ✓ synagoga z końca XVIII w.
- ✓ kaplica ewangelicka z przełomu XVIII/XIX w.
- ✓ kaplica pw. św. Anny z początku XIX w.
- ✓ cerkiew św. Apostołów Piotra i Pawła z 2. połowy XIX w.
- ✓ park podworski w Bacikach Średnich.
- ✓ zabytkowa cerkiew cmentarna w Rogawce.
- ✓ tereny po archeologicznych znaleziskach dawnego osadnictwa w Cecelach (eksponaty z wykopalisk znajdują się w Muzeum Archeologicznym w Warszawie).

W Drohiczynie godnymi obejrzenia są:

- ✓ katedra i Kolegium Pijarów z XVIII w.
- ✓ kościół pofranciszkański (przełom XVII i XVIII w.) z zespołem klasztornym
- ✓ kościół i klasztor Sióstr Benedyktynek (XVIII w. - zabytek klasy "0")
- ✓ cerkiew pw. Mikołaja Cudotwórcy z XIX w.
- ✓ Góra Zamkowa - dawne grodzisko, dziś wspaniały punkt widokowy na dolinę Bugu
- ✓ Muzeum Diecezjalne
- ✓ Muzeum Regionalne

Do miejsc wartych obejrzenia w gminie Dziadkowice zaliczamy:

- ✓ kościół parafialny pw. św. Trójcy z 1802 r. w Dziadkowicach
- ✓ kościół parafialny pw. Matki Boskiej Bolesnej w Osmoli (z lat 1920-29)

- ✓ kurhan - pozostałość osadnictwa na tych ziemiach znajdujący się nieopodal kościoła w Osmoli
- ✓ kościół parafialny pw. św. Apostołów Piotra i Pawła z 1902-1904 r. w Dołubowie
- ✓ cerkiew greko-katolicka, obecnie prawosławna pw. św. Michała z 1800 r. w Żurobicach
- ✓ przydrożne kapliczki z XIX w. i początku XX w.
- ✓ Kościół pw. św. Piotra i Pawła w Dołubowie

W Milejczycach warto obejrzeć:

- ✓ kościół parafialny pw. św. Stanisława Biskupa z XVII w.; przy kościele znajduje się XVIII-wieczna drewniana dzwonnica
- ✓ cerkiew prawosławna pw. św. Barbary z XIX w.
- ✓ drewniana cerkiew cmentarna pw. św. Mikołaja Cudotwórcy z 1820 r.
- ✓ synagoga zbudowana w 1927 r.

W gminie Nurzec-Stacja należy zobaczyć:

- ✓ Świętą Górę Grabarkę, największe w Polsce miejsce prawosławnego kultu. W skład prawosławnego sanktuarium wchodzi drewniane krzyże, przynoszone i stawiane przez pielgrzymów, cmentarz grzebalny z krzyżem z XIX w., klasztor prawosławny pw. św. Marty i Marii zbudowany w 1. połowie XX w., kapliczka z XVIII w. [www.grabarka.pl]
- ✓ kolejowy zespół dworcowy, kaflarnię, domy z przełomu XIX i XX w. w Nurcu-Stacji
- ✓ w Żerczycach pounicką cerkiew prawosławną
- ✓ dwór i pozostałości budynków gospodarczych dworskich (obora kamienna, maślarnia, spichlerz) z przełomu XIX i XX w. w Klukowiczach

Zabytki gminy Grodzisk to:

- ✓ cerkiew prawosławna z 1864 r.
- ✓ kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny, drewniany z 1919 r.
- ✓ we wsi Czarna Cerkiewna istnieje zabytkowa cerkiew prawosławna z 1902 r.
- ✓ ok. 500 m na wschód od miejscowości Czarna Wielka znajduje się cmentarzysko słowiańskie z XI-XII w., które kilkakrotnie było obiektem prac wykopaliskowych. Znalezione eksponaty można oglądać w Muzeum Okręgowym w Białymstoku

Do zabytków gminy Mielnik należą:

- ✓ kurhany w Maćkowiczach, Osłowie
- ✓ grodziska w Mielniku z XI w. i Niemirowie z XII w.
- ✓ historyczno-urbanistyczne układy przestrzenne Mielnika, Niemirowa
- ✓ kościół drewniany w Tokarach z 1935 r.
- ✓ kościół w Mielniku z 1913 r.
- ✓ cerkiew drewniana w Tokarach z 1912 r.
- ✓ bożnica żydowska z I poł. XIX w. w Mielniku (obecnie własność prywatna mieszcząca Galerię Klub "Vava")
- ✓ cerkiew w Mielniku z 1825 r.
- ✓ ruiny kościoła zamkowego z pocz. XV w.
- ✓ cerkiew cmentarna w Mielniku z 1777 r. (drewniana)
- ✓ kościół w Niemirowie z lat 1780-90.

Zabytkami godnymi obejrzenia w gminie Perlejewo są:

- ✓ neogotycki kościół pw. Przemienienia Pańskiego w Perlejewie (1860-1883),
- ✓ budynek drewniany starej plebani
- ✓ kościół pw. św. Jana Chrzciciela w miejscowości Granne
- ✓ trzy przydrożne kapliczki we wsi Twarogi Lackie
- ✓ zespół zabudowań dworskich w Wiktorowie

W powiecie siemiatyckim obecne są również liczne szlaki turystyczne:

- ✓ Szlak Bunkrów: 23 km (oznakowanie - kolor niebieski). Wólka Nadbużna, Anusin, Olendry, Maćkowicze, Mielnik.
- ✓ Szlak Doliny Moszczonej. 24 km (oznakowanie - kolor zielony). Nurzec Stacja, Moszczona Pańska, Sycze, Grabarka, Szerszenie, Olendry.
- ✓ Szlak Kupiecki. 86 km (oznakowanie - kolor żółty). Sutno, Wajków, Mielnik, Radziwiłówka, Sycze, Siemiatycze, Krupice, Bujaki, Drohiczyn, Mińczewo, Tonkiele, Chutkowice, Putkowice Nadolne, Wierzchuca Nagórna, Arbasy.
- ✓ Szlak Powstania Styczniowego. 24 km (oznakowanie - kolor czerwony). Szlak biegnie wokół Siemiatycz.

- ✓ Szlak Nadbużański. 28 km (oznakowanie - kolor czerwony). Tonkiele, Wólka Zamkowa, Drohiczyn, Zajęczniki, Wólka Nadbużna, Turna Mała.
- ✓ Szlak Nadbużańskich Grodzisk. 41 km (oznakowanie - kolor zielony). Drohiczyn, Sady, Bujaki, Krupice, Rogawka, Klukowo, Skiwy Małe i Duże, Narojki, Miłkowiec Maćki, Putkowiec Nagórne i Nadolne, Bużyski.
- ✓ Szlak Bunkrów (Linia Mołotowa). Siemiatycze Stacja, Olchowicze, Moszczona Królewska.
- ✓ Szlak Mielnicki Przełom Bugu. 7,5 km (oznakowanie - kolor czerwony). Mielnik Zagórze, Góra Uczęście, Mielnik Piaski, Amfiteatr "Topolina".

Szlaki rowerowe w powiecie siemiatyckim

- ✓ Szlak Czeremcha - Siemiatycze
- ✓ Szlak Rowerowy "Bug Rajem dla Turysty"
- ✓ Nadbużański Szlak Rowerowy

W powiecie siemiatyckim można skorzystać także ze spływu kajakowego rzeką Bug.

Spływ po rzece Bug: Niemirów, Sutno, Wajków, Mielnik, Anusin, Siemiatycze, Drohiczyn (45 km). Co roku organizowany jest Promocyjny Spływ Kajakowy rzeką Bug na trasie Mielnik - Drohiczyn - Brok.

Sport i rekreacja w powiecie siemiatyckim.

Popularyzowaniem sportu i rekreacji w powiecie zajmuje się:

- ✓ Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Siemiatyczach - powstał w 1999 r. i mieści się przy ul. Nadrzecznej 29. Dysponuje basenem kąpieliskowym, kortem tenisowym, wypożyczalnią sprzętu, kąpieliskiem strzeżonym nad II zalewem, kompleksem boisk sportowych.
- ✓ Miejski Klub Sportowy "Cresowia" - IV Liga Piłki Nożnej.
- ✓ Towarzystwo Sportowe, którego członkami są nauczyciele wychowania fizycznego z Siemiatycz i okolic.
- ✓ Akademia Sztuki Walki i Fitnessu ANDY w Siemiatyczach (właściciel Andrzej Nowaczuk). Swoją działalność rozpoczęła w 1991 r. Główne formy nauczania: sztuki walki, fitness i rekreacja dla wszystkich. Największe osiągnięcia: Mistrzostwo Polski

drużynowo w ALL Style Karate, 23 medale Mistrzostw Polski. Akademia jest członkiem największych organizacji Fitness w Polsce i Europie.

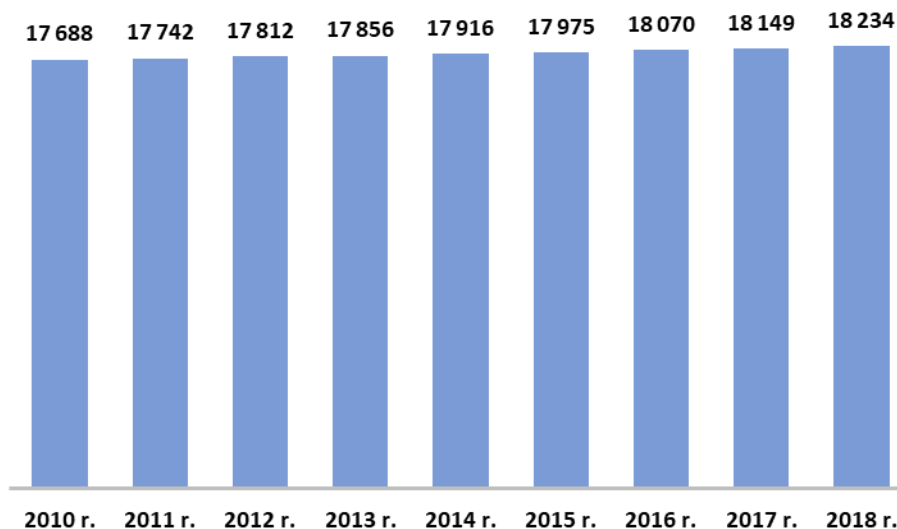
- ✓ Powiatowe Zrzeszenie Ludowych Zespołów Sportowych, Powiatowy Szkolny Związek Sportowy, zrzeszające dzieci i młodzież z terenu powiatu siemiatyckiego oraz Uczniowskie Kluby Sportowe, w każdej ze szkół.
- ✓ Nadbużański Klub Motorowy, ul. Nadrzeczna 29.
- ✓ Polski Związek Wędkarski, Koło w Siemiatyczach.

III.4. Zasoby mieszkaniowe powiatu siemiatyckiego.

➤ Zasoby mieszkaniowe

Liczba mieszkań w powiecie siemiatyckim pozostaje na zbliżonym poziomie z niewielką tendencją wzrostową. Zasoby mieszkaniowe powiatu siemiatyckiego wynosiły według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2018 roku 18 234 mieszkań. Łączna powierzchnia mieszkań w Powiecie Siemiatyckim wynosi 1 562 370 m². Przeciętna wielkość mieszkania w Powiecie Siemiatyckim wynosi 85,7 m².

Rysunek 6. Liczba mieszkań w powiecie siemiatyckim w latach 2010 – 2018 r. (opracowanie własne na podstawie danych GUS).

III.5. Oświata w powiecie siemiatyckim

W każdej gminie powiatu siemiatyckiego funkcjonują gimnazja, szkoły podstawowe i przedszkola. Młodzież może kontynuować naukę w:

- ✓ **Zespole Szkół w Siemiatyczach** (Liceum Ogólnokształcące o profilu: biologiczno-chemicznym, społeczno-prawnym, turystyczno-sportowym, politechnicznym, europejsko-ekonomicznym; Technikum Handlowe; Zasadnicza Szkoła Zawodowa - wielozawodowa).
- ✓ **Liceum Ogólnokształcącym w Drohiczynie.**
- ✓ **Zespole Szkół Rolniczych w Czartajewie** (czteroletnie Technikum kształcące w zawodach: technik informatyk, technik mechanik, technik elektryk, technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej, technik ekonomista, technik handlowiec, technik usług fryzjerskich i technik architektury krajobrazu).
- ✓ **Zespole Szkół w Ostrożanach** (Technikum: technik rolnik, technik logistyk, technik żywienia i usług gastronomicznych, technik hotelarstwa; Liceum ogólnokształcące z rozszerzonym programem zagadnień bezpieczeństwa społecznego; Zasadnicza Szkoła Wielozawodowa).
- ✓ **Liceum Ogólnokształcącym ZDZ** (profil językowy, profil biologiczno-chemiczny).

Młodzież i dzieci uzdolnione muzycznie mają możliwość zdobywania wiedzy oraz doskonalenia swoich umiejętności artystycznych w Szkole Muzycznej I Stopnia w Siemiatyczach. Dorośli mogą natomiast dokształcać się w Zakładzie Doskonalenia Zawodowego w Białymstoku (oddział w Siemiatyczach).

III.6. Ochrona zdrowia w powiecie siemiatyckim.

W powiecie siemiatyckim opieka zdrowotna realizowana jest przez publiczne i niepubliczne ośrodki zdrowia, które świadczą usługi na podstawie umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia. Na terenie powiatu świadczenia zdrowotne w zakresie lecznictwa szpitalnego, poradni specjalistycznych, specjalistycznej opieki ambulatoryjnej oraz prowadzenie profilaktyki zdrowotnej świadczy Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Siemiatyczach, dla którego powiat jest organem założycielskim. W szpitalu działają ponadto wyodrębnione komórki o charakterze medycznym, są to: Blok operacyjny z dwiema salami operacyjnymi, Pracownia USG, Pracownia EKG, Pracownia fizjoterapii, Pracownia

cytologiczna, Apteka szpitalna, działa tu także prosektorium. W skład „zaplecza techniczno-gospodarczego” szpitala wchodzi kuchnia z magazynem żywności. Poradnie specjalistyczne świadczą usługi w zakresie: laryngologii, chirurgii ogólnej, ginekologii i położnictwa, dermatologii, neurologii, kardiologii, neonatologii, gruźlicy i chorób płuc, rehabilitacji, stomatologii, leczenia uzależnień, onkologii, kardiologii, alergologii, okulistyki, zdrowia psychicznego, medycyny sportowej, diabetologii, medycyny pracy. Na terenie powiatu podstawowa opieka zdrowotna jest również realizowana w Gminnym Ośrodku Zdrowia w Mielniku, a także przez niepubliczne podmioty lecznicze, które mają podpisaną umowę z NFZ na realizowane usługi. Takie placówki znajdują się w Drohiczynie, Dziadkowicach, Grodzisku, Milejczycach, Perlejewie, Nurcu–Stacji i Siemiatyczach. Podstawowa opieka zdrowotna jest również realizowana w gabinetach stomatologicznych (w Siemiatyczach i na terenie poszczególnych gmin: Mielniku, Drohiczynie, Dziadkowicach, Ostrożanach, Grodzisku, Nurcu–Stacji i Milejczycach). W powiecie siemiatyckim funkcjonuje również zakład Opiekuńczo-Leczniczy dla Dzieci i Młodzieży w Bacikach Średnich Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Siemiatyczach.

III.7. Organizacje pozarządowe w powiecie siemiatyckim

Na terenie powiatu działa kilkadziesiąt stowarzyszeń, fundacji i organizacji pozarządowych. Organizacje pozarządowe, obok sektora publicznego i prywatnego są trzecim sektorem działającym na rzecz dobra publicznego. Stanowią one bazę dla rozwoju lokalnych społeczności, zrzeszają bowiem najaktywniejszych i najbardziej wrażliwych na sprawy społeczne obywateli danego środowiska. Podejmują cenne działania dla dobra mieszkańców oraz integrują i aktywizują społeczność lokalną. Z tego względu stanowią znakomite uzupełnienie działań podejmowanych przez lokalne samorządy. Współpraca jednostek samorządowych z organizacjami pozarządowymi stwarza szansę na lepsze zorganizowanie wspólnego celu, jakim jest poprawa jakości życia mieszkańców gminy. Wciąż jednak brakuje środków na rozwijanie ich działalności. Na terenie powiatu siemiatyckiego działają stowarzyszenia i organizacje społeczne o charakterze formalnym (zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, koła) oraz nieformalnym, między innymi:

- ✓ Siemiatyckie Stowarzyszenie Abstynentów „Ignis”

- ✓ Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem Oddział Terenowy w Siemiatyczach
- ✓ Klub Literacki
- ✓ Nadbużański Klub Motorowy
- ✓ Klub Motorowy „Quercus”
- ✓ Stowarzyszenie Wspierania Kultury Narodowej „Małe Podlasie”
- ✓ Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Mielnickiej
- ✓ Towarzystwo Przyjaciół Siemiatycz
- ✓ Nadbużańskie Stowarzyszenie Edukacyjne
- ✓ Stowarzyszenie Agroturystyczne „Puszcza Mielnicka”
- ✓ Stowarzyszenie Bioregion
- ✓ Siemiatyckie Konsorcjum Inicjatyw Gospodarczych
- ✓ Drohiczyńskie Towarzystwo Naukowe
- ✓ Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi i Rolnictwa „Jedność”
- ✓ Podlaskie Zrzeszenie Motorowo-Turystyczne
- ✓ Katolicka Inicjatywa Antynarkotyczna „Trzy Kolory Nadzieja”
- ✓ Stowarzyszenie KU NATURZE
- ✓ Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich w Dołubowie
- ✓ Stowarzyszenie Społeczno - Kulturalne „Razem”
- ✓ Patriotyczny Komitet Budowy Pomnika w Mielniku na 100 - lecie Odzyskania Niepodległości przez Polskę
- ✓ Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Diecezji Drohiczyńskiej
- ✓ Stowarzyszenie „Centrum na Wschodzie”
- ✓ Stowarzyszenie Miłośników Zwierząt „Psiemiatycze”
- ✓ Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich Wsi Narojki
- ✓ Stowarzyszenie „Klub Amazonki” w Siemiatyczach
- ✓ Stowarzyszenie na Rzecz Chorych Niepełnosprawnych z Chorobą Alzheimera i Zaburzeniami Pamięci „Otwórz Oczy”
- ✓ Ochotniczy Szwadron Kawalerii-Siemiatycze
- ✓ Stowarzyszenie „Obniżanka”
- ✓ Stowarzyszenie „Dialog na Granicy”
- ✓ Podlaskie Stowarzyszenie Rozwoju Dzieci i Młodzieży „ANDY”
- ✓ Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Ostrożany
- ✓ Lokalne Stowarzyszenie „Janki”

- ✓ Stowarzyszenie „Koń Nadbużański”
- ✓ Stowarzyszenie „Nasza Wieś Baciki”
- ✓ Stowarzyszenie „Perlejewo łączy”
- ✓ Miejski Klub Sportowy „Cresovia”
- ✓ Mielnicki Klub Sportowy „Mielnik”
- ✓ Towarzystwo Sportowe w Siemiatyczach
- ✓ Związek Katolickich Klubów Sportowych Podlasia
- ✓ Powiatowy Szkolny Związek Sportowy w Siemiatyczach
- ✓ Powiatowe Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe w Siemiatyczach
- ✓ Stowarzyszenie Sportowe „Żubr” Drohiczyn
- ✓ Krajowe Stowarzyszenie Plantatorów Czarnych Porzeczek
- ✓ Fundacja „Ratujmy”
- ✓ Fundacja „Q - Źródłom” - Promocja Zdrowia Psychicznego i Historii
- ✓ Fundacja „Donum”
- ✓ Fundacja „Rogata”
- ✓ Uczniowski Klub Sportowy "Danex"
- ✓ Ludowy Uczniowski Klub Sportowy w Czartajewie
- ✓ Ludowy Uczniowski Klub Sportowy w Tołwinie
- ✓ Uczniowski Ludowy Klub Sportowy "Olimpijczyk" w Grodzisku
- ✓ Uczniowski Klub Sportowy "Kangur" w Siemiatyczach
- ✓ Uczniowski Klub Sportowy "Szerszenie" w Szerszeniach
- ✓ Uczniowski Klub Sportowy "Lider" Siemiatycze
- ✓ Ludowy Uczniowski Klub Sportowy "Błyskawica" w Czartajewie
- ✓ Ludowy Uczniowski Klub Sportowy "Herkules” przy SP w Perlejewie
- ✓ Uczniowski Klub Sportowy "Sukces" przy SP w Mielniku
- ✓ Uczniowski Klub Sportowy "Promyk" przy Zespole Szkół Specjalnych w Siemiatyczach
- ✓ Uczniowski Klub Sportowy "Żaczek" w Siemiatyczach
- ✓ Uczniowski Klub Sportowy "Meteor" w Grodzisku
- ✓ Ludowy Uczniowski Klub Sportowy "Iskra" w Perlejewie
- ✓ Ludowy Uczniowski Klub Sportowy "Sokoły” w Dziadkowicach
- ✓ Klub Sportowy Ludowe Zespoły Sportowe "Husar" w Nurcu - Stacji
- ✓ Katolicki Klub Sportowy "Orzeł" Siemiatycze

- ✓ Ludowy Klub Sportowy "Orzeł Lisowo" w Lisowie
- ✓ Uczniowski Klub Sportowy "Olimpijczyk" w Ostrożanach
- ✓ Dzielnicowy Klub Sportowy „Łojki” w Siemiatyczach
- ✓ Lekkoatletyczny Klub Sportowy „Sprinter” Siemiatycze
- ✓ Młodzieżowy Klub Sportowy „Kresowiak - Orion”
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Siemiatyczach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Słochach Annopolskich
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Tołwinie
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Ogrodnikach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Kłopotach Bujnach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Krupicach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Kajance
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Drohiczynie
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Wierzchucy Nagórnej
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Bużyskach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Mińczewie
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Klepaczach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Miłkowicach Stawkach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Zającznikach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Miłkowicach Maćkach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Lisowie
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Sieniewicach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Chechłowie
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Dziadkowicach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Żurobicach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Dołubowie
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Hornowie
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Malinowie
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Wojeńcu
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Osmoli
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Perlejewie
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Twarogach Lackich
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Pełchu

- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Osnówce
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Koskach – Wypychach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Kobyli
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Leszczce Dużej
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Leszczce Małej
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Czarkówce Małej
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Grannem
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Nurcu – Stacji
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Siemichoczach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Klukowiczach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Milejczycach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Rogaczach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Sobiątnie
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Mielniku
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Sutnie
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Wilanowie
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Tokarach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Niemirowie
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Moszczonie Królewskiej
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Oksiutyczach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Osłowie
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Grodzisku
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Krynkach Sobolach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Żalach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Sypniach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Stadnikach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Siemionach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Makarkach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Kozłowie
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Korycinach
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Czarnej Wielkiej
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Czajach
- ✓ Dekanalny Instytut Kultury Prawosławnej w Siemiatyczach

- ✓ Stowarzyszenie Podlaskie Dziedzictwo Kultury
- ✓ Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów Resortu Spraw Wewnętrznych RP Koło w Siemiatyczach
- ✓ Stowarzyszenie Rodzinnych Ogródków Działkowych "Zielone"
- ✓ Stowarzyszenie "Czarnianki"
- ✓ Towarzystwo Wspierania Rozwoju Społecznego "Progres"
- ✓ Stowarzyszenie Mieszkańców Wsi Arbasy
- ✓ Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły Muzycznej I stopnia im. Wojciecha Kilara w Siemiatyczach WOKALIZA
- ✓ Stowarzyszenie "Rycerz"
- ✓ Fundacja Wychowawców Verbum
- ✓ Fundacja MATER
- ✓ Stowarzyszenie Moszczonka
- ✓ Siemiatyckie Porozumienie Wyborcze
- ✓ Fundacja Memoria et Veritatis
- ✓ Klub Sportowy CRESA Siemiatycze
- ✓ Podlaska Grupa Rowerowa
- ✓ Stowarzyszenie zwykłe pn. "Czyste Środowisko"
- ✓ Stowarzyszenie zwykłe o nazwie IN MEMORIA
- ✓ Stowarzyszenie - Koło Gospodyń Wiejskich w Grannem
- ✓ Stowarzyszenie Zwykłe "Hrebla"
- ✓ Stowarzyszenie "Pamięć i przyszłość" Diecezji Drohiczyńskiej im. ks. E. Beszty - Borowskiego
- ✓ Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy w Odbudowie Kościoła Katolickiego Diecezji Witebskiej
- ✓ Stowarzyszenie ISWIM
- ✓ Stowarzyszenie "Podlaski raj"
- ✓ Stowarzyszenie "Forest Run"
- ✓ Stowarzyszenie "Nasza tradycja"
- ✓ Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Nurzec - Stacja
- ✓ Stowarzyszenie KOBYLA 560
- ✓ Fundacja „WYNAJMER PLUS” w Tymiance
- ✓ Fundacja „INSTALATOR” w Tymiance

- ✓ Fundacja "LEXON" w Adamowie Zastawa
- ✓ Fundacja "Niebieski Parasol" w Siemiatyczach
- ✓ Stowarzyszenie SĘKALIK

Profil działania organizacji jest bardzo różny. Promują one lokalne walory kulturowe, rozwiązują bieżące problemy społeczności lokalnych (ubóstwo, choroby, marginalizacja, poprawa jakości życia), wspierają inicjatywy gospodarcze, ekologiczne i społeczne. W celu lepszego wykorzystania aktywności oddolnej społeczności został opracowany wieloletni program współpracy powiatu siemiatyckiego z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których mowa w art.3 ust.3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Program określa cele, zasady, zakres i formy współpracy Powiatu z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, a także priorytetowe zadania publiczne, które będą zlecane do realizacji organizacjom pozarządowym i finansowane lub dofinansowane z budżetu powiatu. Celem głównym współpracy Samorządu Powiatu Siemiatyckiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego jest budowanie i umacnianie partnerstwa przy realizacji zadań publicznych w taki sposób, aby coraz lepiej zaspokajać potrzeby mieszkańców powiatu. Poprzez te działania samorząd pragnie włączyć organizacje pozarządowe w system demokracji lokalnej do wspólnego rozwiązywania problemów środowiska lokalnego i budowania społeczeństwa obywatelskiego.

III.8. Bezpieczeństwo publiczne w powiecie siemiatyckim

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt. 15 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym zadaniem własnym Powiatu jest zapewnienie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli. Organ wykonawczy, jakim jest Zarząd Powiatu wykonuje to zadanie przy pomocy merytorycznych wydziałów Starostwa Powiatowego, powiatowych służb, inspekcji i straży (Straż Pożarna, Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego). Weryfikacja informacji do PRL przygotowana przez Komendę Powiatową Policji i Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej.

Ochrona przeciwpożarowa

System ochrony przeciwpożarowej obejmuje szeroki wachlarz zadań z zakresu ratownictwa (pożary, wypadki komunikacyjne, miejscowe zagrożenia, katastrofy, klęski żywiołowe), ale także profilaktyki, w tym: bezpieczeństwo terenów i obiektów i propagowania wśród społeczeństwa (dorosłych, dzieci i młodzieży) prawidłowych zachowań w przypadku zagrożeń. Ochronę przeciwpożarową na terenie powiatu siemiatyckiego zapewnia Komenda Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Siemiatyczach (ul. 11 listopada 31) oraz 62 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej.

Działania policyjne są prowadzone przez Komendę Powiatową Policji w Siemiatyczach mającą siedzibę w trzech budynkach oraz dodatkowo trzy posterunki policji w: Drohiczynie, Dziadkowicach i Nurcu Stacji. Z informacji pozyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Siemiatyczach wynika, że w ostatnich latach zmniejsza się liczba interwencji w całym powiecie siemiatyckim. Na terenie miasta Siemiatycze i powiatu siemiatyckiego prowadzone są liczne działania o charakterze prewencyjnym. Programy obejmują wybrane zagrożenia i patologie społeczne występujące na terenie całego województwa. W ramach programów są organizowane spotkania informacyjno-edukacyjne z dziećmi, młodzieżą oraz osobami starszymi. Rozpowszechniane są różnego rodzaju materiały informacyjne. Organizowane są także konkursy, happeningi, gry uliczne i inne. We współpracy i przy wsparciu burmistrza miasta Siemiatycze organizowane są patrole piesze.

IV. Pomoc społeczna w powiecie siemiatyckim.

Pomoc społeczna – obok ubezpieczeń społecznych oraz zaopatrzenia społecznego – stanowi ważny filar systemu zabezpieczenia społecznego. W myśl przepisów ustawy o pomocy społecznej z 2004 roku pomoc społeczna stanowi instytucję polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zgodnie z art. 2 pkt. 2 ustawy, pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej (minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, wojewodowie) i samorządowej (marszałkowie województw, starostowie na poziomie powiatów oraz wójtowie, burmistrzowie (prezydenci miast) na poziomie gmin. Organy te realizując zadania pomocy społecznej współpracują, na zasadzie partnerstwa z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi

i prawnymi. Zadaniem pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwianie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Artykuł 7 ustawy precyzuje powody i sytuacje, w których udziela się pomocy społecznej osobom i rodzinom. Są to:

- ✓ ubóstwo;
- ✓ sieroctwo;
- ✓ bezdomność;
- ✓ bezrobocie;
- ✓ niepełnosprawność;
- ✓ długotrwała lub ciężka choroba;
- ✓ przemoc w rodzinie;
- ✓ potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi;
- ✓ potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- ✓ bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- ✓ trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;
- ✓ trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- ✓ alkoholizm lub narkomania;
- ✓ zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa;
- ✓ klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej w zestawieniu z zadaniami gmin i województwa przede wszystkim dotyczą wspierania osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiania im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Ponadto przy współpracy ośrodków pomocy społecznej mają za zadanie zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin, oraz ich integracji ze środowiskiem. Osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej.

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługuje:

- osobom posiadającym obywatelstwo polskie mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- cudzoziemcom mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej posiadającym zezwolenie na osiedlenie się, zgodę na pobyt tolerowany lub status uchodźcy nadany w Rzeczypospolitej Polskiej,
- obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego, przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, którzy uzyskali zezwolenie na pobyt.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń,
- pracy socjalnej,
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej,
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej,
- realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Główne cele pomocy społecznej:

- wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie - w miarę możliwości - do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej – dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Pomoc społeczna od dnia 1 maja 2004 r. funkcjonuje na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593 ze zm.). Zadania z zakresu pomocy społecznej, leżące w kompetencji powiatu realizowane są za **pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach ul. Legionów Piłsudskiego 3, 17-300 Siemiatycze**. Szczegółowy zakres tych zadań określa art. 19 w/w ustawy o pomocy społecznej.

IV.1. Charakterystyka systemu pomocy społecznej w powiecie siemiatyckim.

Poniżej przedstawiono i scharakteryzowano instytucje świadczące pomoc społeczną na terenie powiatu siemiatyckiego.

➤ ***Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach Legionów Piłsudskiego 3, 17-300 Siemiatycze.***

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach jest jednostką organizacyjną Powiatu, działającą w formie jednostki budżetowej. Realizuje zadania z zakresu pomocy społecznej i rehabilitacji społecznej mające na celu poprawę funkcjonowania rodziny, zapobieganie i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym oraz dysfunkcyjności rodzin. Ponadto realizuje zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. PCPR jest również wyznaczonym przez Starostę Siemiatyckiego Organizatorem Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

Ponadto Starosta przy pomocy PCPR sprawuje nadzór nad działalnością jednostek specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego oraz ośrodków wsparcia, domów pomocy społecznej i ośrodków interwencji kryzysowej działających na terenie powiatu. PCPR w Siemiatyczach jest jednostką organizacyjną powiatu powołaną do wykonywania zadań z zakresu pomocy społecznej, a także realizowania przy pomocy środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zadań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Do zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej należy:

- ✓ Opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami.
- ✓ Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa.
- ✓ Przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
- ✓ Pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się.
- ✓ Pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy.
- ✓ Prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób.
- ✓ Prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- ✓ Prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej.
- ✓ Udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach.
- ✓ Szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu.
- ✓ Doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu.

- ✓ Podejmowanie innych działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych.
- ✓ Sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie.
- ✓ Utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Do zadań powiatu wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy:

- ✓ Opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.
- ✓ Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.
- ✓ Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia.
- ✓ Tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych.
- ✓ Prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym.
- ✓ Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.
- ✓ Organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania: grup wsparcia, specjalistycznego poradnictwa.
- ✓ Wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.
- ✓ Zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich.
- ✓ Prowadzenie rejestru danych o osobach zakwalifikowanych lub pełniących funkcję rodziny zastępczej.

- ✓ Kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka.
- ✓ Finansowanie:
  - świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu.
  - pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo terapeutyczne.
  - szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.
- ✓ Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie.
- ✓ Przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstaniu zaległości z tytułu nieponoszenia opłaty.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy m.in.:

- ✓ Pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, w zakresie indywidualnego programu integracji, oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.
- ✓ Prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- ✓ Realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój

specjalistycznego wsparcia.

- ✓ Udzielanie cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a, pomocy w zakresie interwencji kryzysowej.
- ✓ Realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.
- ✓ Finansowanie pobytu w pieczy zastępczej małoletnich cudzoziemców.
- ✓ Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych lub terapii dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

IV.2. Ośrodki Pomocy Społecznej w powiecie siemiatyckim.

Główną instytucją odpowiedzialną za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej jest gmina. Gmina zadania te realizuje na podstawie w ustawy z dnia 12.03.2004r. o pomocy społecznej oraz innych ustawach: zadania własne gmin i zlecone przez administrację rządową wynikające głównie z ustawy o pomocy społecznej, ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Na terenie powiatu siemiatyckiego funkcjonuje dziewięć ośrodków pomocy społecznej. Są to:

- ✓ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Siemiatyczach ul. 11 Listopada 35A, 17-300 Siemiatycze.
- ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Siemiatyczach ul. T. Kościuszki 88, 17-300 Siemiatycze.
- ✓ Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drohiczynie ul. Warszawska 12, 17-312 Drohiczyn.
- ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku ul. 1 Maja 6, 17-315 Grodzisk.
- ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nurcu-Stacji ul. Żerczycka 32, 17-330 Nurzec-Stacja.
- ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Milejczycach ul. Szkolna 5, 17-332 Milejczyce.
- ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mielniku ul. Piaskowa 38, 17-307 Mielnik.
- ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Perlejewie ul. Perlejewo 14, 17-322 Perlejewo.

- ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dziadkowicach ul. Dziadkowice 13, 17-306 Dziadkowice.

Powyżej wymienione jednostki mają bezpośredni kontakt z potrzebującymi pomocy, świadczą głównie pomoc finansową, rzeczową i socjalną zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej.

Świadczenia pomocy społecznej są udzielane na wniosek osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego, bądź innych osób, za zgodą zainteresowanego lub przedstawiciela ustawowego. Natomiast diagnozowanie spraw odbywa się w oparciu o wywiad środowiskowy, a decyzje w sprawach świadczeń wydawane są w pisemnej formie.

Ośrodki Pomocy Społecznej realizując ustawowe zadania własne gminy, przyznają i wypłacają zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe, specjalne zasiłki celowe. Do ich zadań własnych należą także: usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, zasiłki z tytułu zdarzenia losowego, dożywianie dzieci w szkołach, opłaty przedszkoli, sprawianie pogrzebów, kierowanie do Domów Pomocy Społecznej, dodatki mieszkaniowe, składki na ubezpieczenia zdrowotne, stypendia dla uczniów o charakterze socjalnym.

Zasiłek stały przysługuje:

- pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej,
- pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały ustala się w wysokości:

- W przypadku osoby samotnie gospodarującej – różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym, że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 604,00 zł miesięcznie, kwota zasiłku nie może być niższa niż 30,00 zł miesięcznie.

- W przypadku osoby w rodzinie – różnicy między kryterium dochodowym na osobę w rodzinie, a dochodem na osobę w rodzinie.
- W przypadku zbiegu uprawnień do zasiłku stałego i renty socjalnej zasiłek stały nie przysługuj. Za osoby pobierające zasiłek stały jest odprowadzana składka do ZUS na ubezpieczenie zdrowotne w wysokości 9% od kwoty zasiłku.

Zasiłek okresowy jest świadczeniem pieniężnym z pomocy społecznej, którego otrzymanie uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego. Jego beneficjentem może być osoba samotnie gospodarująca i rodzina (nie osoba w rodzinie jak przy zasiłku stałym). Nie można jednocześnie pobierać zasiłku okresowego i emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego. Analizowany zasiłek okresowy z pomocy społecznej przysługuje w szczególności ze względu na:

- ✓ długotrwałą chorobę,
- ✓ niepełnosprawność,
- ✓ bezrobocie,
- ✓ możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego,
- ✓ inne

Zgodnie z art. 147 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej od 2008 r. minimalna wysokość zasiłku okresowego wynosiła 50% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny.

Zasiłki celowe przyznaje się na zaspokojenie niezbędnych potrzeb bytowych w szczególności na dofinansowanie kosztów zakupu:

- ✓ żywności,
- ✓ leków i leczenia (udokumentowanych),
- ✓ opału,
- ✓ odzieży,
- ✓ drobnych remontów i napraw w mieszkaniu,
- ✓ kosztów pogrzebu,
- ✓ wydatki na świadczenia zdrowotne (osoby bezdomne, nie posiadające dochodu nie ubezpieczone w NFZ),
- ✓ zdarzenie losowe,
- ✓ klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Bardzo ważne i istotne miejsce w ustawie o pomocy społecznej odgrywa praca socjalna, która jest zadaniem obligatoryjnym gminy. Praca socjalna to działalność profesjonalna. To zespół powiązanych ze sobą i umiejętnie zaplanowanych działań prowadzonych przez wykształconych pracowników socjalnych we współpracy z osobą wspieraną. To mechanizm polityki społecznej służący rozwiązywaniu problemów społecznych, zapobieganiu ich natężeniu oraz aktywizowaniu jednostek i grup do samopomocy. To działalność profesjonalna polegająca na udzielaniu pomocy jednostkom, grupom lub społecznościom we wzbogacaniu lub odbudowywaniu ich zdolności społecznego funkcjonowania oraz na tworzeniu sprzyjających warunków społecznych. Celem pracy socjalnej jest pomoc w nauczaniu się samodzielności. Pracownicy socjalni realizują swoje zadania w ośrodkach pomocy społecznej, domach pomocy społecznej, organizacjach pozarządowych i różnorodnych placówkach świadczących pomoc społeczną. Praca socjalna spełnia szereg istotnych funkcji:

- ✓ ratowniczą - jest mechanizmem ratującym jednostki i rodziny w sytuacjach kryzysowych,
- ✓ wspierającą - w edukowaniu do samodzielności w rozwiązywaniu własnych problemów,
- ✓ profilaktyczną - w zakresie zapobiegania wykluczeniu społecznemu,
- ✓ partycypacyjną - budującą lokalne powiązania, koalicje na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, angażującą środowiska do współdziałania.

Pracownik socjalny przeprowadzający wywiad środowiskowy już przy pierwszej wizycie analizuje wraz z klientem jego sytuację, zastanawia się nad możliwościami rozwiązywania problemów, udziela porad, ukierunkowuje klienta na możliwości załatwiania jego spraw życiowych, motywuje do zmiany zachowań, które pomogłyby mu w dalszym życiu. Pracownik socjalny podejmuje szereg działań w ramach pracy socjalnej na rzecz zapewnienia godziwych warunków mieszkaniowych, poprawy stanu zdrowia klienta, zapewnienia opieki osobom starszym i niepełnosprawnym, poprawy funkcjonowania rodziny, poprawy funkcjonowania osób zaburzonych psychicznie, poprawy funkcjonowania osób i rodzin z problemem alkoholowym, na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia, na rzecz zapewnienia /uzyskania niezbędnych środków materialnych. Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych Ośrodków Pomocy Społecznej polega w szczególności na:

- ✓ zapewnianiu uzyskiwania niezbędnych środków materialnych,

- ✓ zapewnianiu godziwych warunków mieszkaniowych,
- ✓ rozwiązywaniu problemu bezrobocia,
- ✓ poprawie stanu zdrowia klienta,
- ✓ zapewnianiu opieki osobom starszym i niepełnosprawnym,
- ✓ wskazywaniu uprawnień osób niepełnosprawnych,
- ✓ wspieraniu i pomaganiu we właściwym rozwoju psychospołecznym dzieci i młodzieży,
- ✓ poprawianiu funkcjonowania rodziny,
- ✓ poprawianiu funkcjonowania osób zaburzonych psychicznie,
- ✓ poprawianiu funkcjonowania osób i rodzin z problemem alkoholowym.

Praca socjalna jest świadczona m. in. w zakresie pomocy w wypełnianiu wniosków do różnych instytucji, informowaniu o różnych uprawnieniach oraz pomoc w ustaleniu niepełnosprawności, pomoc socjalna świadczona była również z uwagi na występującą w rodzinie przemoc. Pracownicy Ośrodków Pomocy Społecznej podejmują współpracę z organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami w ramach pracy socjalnej prowadzonej z osobą/rodziną

IV.3. Dom Pomocy Społecznej w powiecie siemiatyckim.

Na terenie Powiatu Siemiatyckiego działa Powiatowy Dom Pomocy Społecznej w Siemiatyczach będący jednostką organizacyjną Powiatu Siemiatyckiego, działającą w formie jednostki budżetowej o zasięgu ponadgminnym:

Powiatowy Dom Pomocy Społecznej ul. Szpitalna 10, 17-300 Siemiatycze

Zlokalizowany jest w pobliżu szpitala. Budynek w kształcie litery L, dwukondygnacyjny (parter + piętro) o powierzchni użytkowej ok. 1.500 m². Otoczenie domu jest ładnie zagospodarowane i stanowi teren rekreacyjny dla mieszkańców: trawniki, rabaty kwiatowe, fontanna, altanka, ławki parkowe. Dom jak i teren pozbawiony jest wszelkich barier architektonicznych. Wyposażony jest w pełni w infrastrukturę techniczną m.in. windę, instalację przyzywowo- alarmową, system ostrzegania przeciwpożarowego. Znajduje się w nim 20 pokoi 2-3-4 osobowych z łazienkami, przyłączami RTV. Dom przeznaczony jest do

zamieszkania przez 62 osoby przewlekle- somatycznie chore. Powiatowy Dom Pomocy Społecznej spełnia ustawowe warunki oraz osiąga obowiązujące standardy określone w Rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 19.10.2005 r. w sprawie domów pomocy społecznej i w dniu 22 lutego 2008 roku otrzymał zezwolenie na prowadzenie domu na czas nieokreślony.

Osoba wymagająca całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogąca samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych może zostać umieszczona w domu pomocy społecznej. Dom pomocy społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających.

Decyzję o umieszczeniu w domu pomocy społecznej wydaje Starosta Powiatu prowadzącego dom. Natomiast decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej i decyzję ustalającą opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej wydaje organ gminy właściwej dla miejsca zamieszkania osoby kierowanej. Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania, ustalonego przez starostę i ogłoszonego w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Średni miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w domu pomocy społecznej ustala Starosta i ogłasza w dzienniku urzędowym danego województwa w terminie do dnia 31 marca danego roku.

Średni miesięczny koszt utrzymania w domu pomocy społecznej zgodnie z art. 6 ust. 15 ustawy o pomocy społecznej oznacza: „kwotę rocznych kosztów działalności domu wynikającą z utrzymania mieszkańców, z roku poprzedniego, bez kosztów inwestycyjnych i wydatków na remonty, powiększoną o prognozowany średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, przyjęty w ustawie budżetowej na dany rok kalendarzowy, podzieloną przez liczbę miejsc, ustaloną jako sumę rzeczywistej liczby mieszkańców w poszczególnych miesiącach roku poprzedniego w domu”.

IV.4. Warsztaty Terapii Zajęciowej.

Działalność Warsztatów Terapii Zajęciowej oparta jest o rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 roku w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz.U. z 2004 roku Nr 63, poz.587) a finansowana ze środków PFRON - 90% i przez samorząd powiatowy ze środków własnych - 10%.

Warsztat jest placówką pobytu dziennego, zajęcia odbywają się od poniedziałku do piątku w godzinach od 8 00 do 15 00. Czas trwania zajęć wynosi nie więcej niż 7 godzin dziennie i 35 godzin tygodniowo. Wymiar zajęć określany jest więc normą analogiczną do tej, która wskazuje wymiar czasu pracy osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

W powiecie siemiatyckim funkcjonują dwa warsztaty terapii zajęciowej, prowadzone przez:

- ✓ Dom Zakonny Zgromadzenia Sióstr Karmelitanek Dzieciątka Jezus, Warsztat Terapii Zajęciowej w Siemiatyczach, ul B. Głowackiego 2
- ✓ Stowarzyszenie Pomocy SZANSA, Warsztat Terapii Zajęciowej w Dołubowie 35,

Warsztaty to miejsce pobytu dla 70 osób niepełnosprawnych w stosunku do których orzeczono niezdolność do pracy. Warsztat terapii zajęciowej, jest placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym z upośledzeniem umysłowym uniemożliwiającym aktualnie podjęcie pracy, możliwość udziału w rehabilitacji społecznej i zawodowej przez terapię zajęciową. Osoby niepełnosprawne przebywające w warsztatach posiadają wszystkie wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej, określone w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności, wydanym przez zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Celem działania warsztatu jest rehabilitacja, zmierzająca do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności niezbędnych do możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia w środowisku. Realizacja przez warsztat powyższego celu, odbywa się poprzez:

- ✓ ogólne usprawnianie
- ✓ rozwijanie umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej,
- ✓ przygotowanie do życia w środowisku społecznym, między innymi przez;

- ✓ rozwój umiejętności planowania i komunikowania się, dokonywania wyborów, decydowania o swoich sprawach oraz innych umiejętności niezbędnych w niezależnym życiu, a także poprawę kondycji psychicznej,
- ✓ rozwijanie umiejętności przy zastosowaniu różnych technik terapii zajęciowej,
- ✓ rozwijanie psychofizycznych sprawności niezbędnych w pracy,
- ✓ rozwijanie podstawowych oraz specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających podjęcie pracy w zakładzie aktywności zawodowej lub innej pracy zarobkowej, albo szkolenia zawodowego.

Zajęcia rehabilitacyjne są prowadzone w warsztacie zgodnie z indywidualnym programem przygotowanym dla uczestnika warsztatu przez radę programową warsztatu. Warsztat co do zasady prowadzi działalność o charakterze niezarobkowym, ewentualny dochód ze sprzedaży produktów i usług, wykonanych przez uczestników warsztatu w ramach realizowanego programu terapii, przeznacza się w porozumieniu z uczestnikami warsztatu - na pokrycie wydatków związanych z ich zbiorowym uczestnictwem w życiu społecznym organizowanym przez warsztat.

Terapia dla uczestników jest prowadzona w różnych pracowniach pod kierunkiem instruktorów, psychologów i kierowników warsztatów. Każda z pracowni usprawnia uczestników w innej dziedzinie:

- ✓ Pracownia gospodarstwa domowego, w której uczestnicy zajmują się tu codziennym przygotowywaniem śniadania: nakrywają i podają do stołu, sprzątaję po posiłkach. Biorą udział w opracowywaniu jadłospisu, poznają zasady racjonalnego żywienia, dostosowania potraw do okoliczności. Uczą się też obsługi dostępnych urządzeń kuchennych. Pracownia znajduje się w WTZ w Dołubowie i WTZ w Siemiatyczach.
- ✓ Pracownia komputerowa, w której uczestnicy mają możliwość poznania obsługi komputera i Internetu. Przepisują teksty, tworzą druki na potrzeby warsztatu. Skanują zdjęcia, wykonują okolicznościowe foldery, zaproszenia, karty świąteczne, wizytówki. Pracownia znajduje się w WTZ w Siemiatyczach.
- ✓ Pracownia plastyczna, w której uczestnicy rozwijają tutaj swoje zdolności plastyczne. Zapoznają się z podstawowymi technikami - malarstwem, rysunkiem. Tworzą także prace przestrzenne z plasteliny, modeliny, kolorowego papieru. Ich dzieła plastyczne zdobią pomieszczenia warsztatowe. Uczą się podstaw szycia, haftowania,

szydełkowania. Dla urozmaicenia zajęć tworzą również okolicznościowe stroiki, maskotki. Pracownia znajduje się w WTZ w Dołubowie i WTZ w Siemiatyczach.

- ✓ Pracownia muzyczna, stworzenie tej pracowni na wzór sali doświadczania świata z elementami muzykoterapii poprzez taniec, pozwala aktywnie wypoczywać, przeprowadzać różnego rodzaju terapie, relaksacje, naukę i zabawy. Podstawą tego pomysłu jest kreowanie bodźców oddziałujących na wzrok, słuch, dotyk, smak i węch. Pracownia znajduje się w WTZ w Siemiatyczach.
- ✓ Pracownia rękodzieła sztuki religijnej i rękodzieła artystycznego w której uczestnicy wykonują prace w drzewie przy pomocy narzędzi stolarskich. Uczestnicy usprawniają umiejętności manualne poprzez wyplatanie elementów ze sznurka, tkaniny lub innych podobnych materiałów, są to zazwyczaj ozdoby ścienne, oprawki na doniczki wiszące. Pracownie znajdują się w WTZ w Dołubowie i WTZ w Siemiatyczach.
- ✓ Pracownia ogrodnicza w której uczestnicy zdobywają wiedzę na temat hodowli i pielęgnacji roślin. Uczestnicy dbają o teren otaczający budynek WTZ: uprawiają ogród, zajmują się hodowlą i pielęgnacją kwiatów doniczkowych. W okresie zimowym odśnieżają teren wokół WTZ. Pracownia znajduje się w WTZ w Dołubowie.

IV.5. System pieczy zastępczej i jednostki wspierania rodziny.

Dzieciom pozbawionym opieki ze strony rodziców biologicznych Starosta Siemiatycki od 1999 roku zapewnia opiekę i wychowanie w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Zgodnie z art. 34 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, piecza zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

Rodzinne formy pieczy zastępczej

Na system rodzinnej pieczy zastępczej składają się:

1) rodziny zastępcze:

- a) spokrewnione – które tworzą małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka,
- b) niezawodowe - którą tworzą małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka,
- c) zawodowe, w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowe specjalistyczne - które tworzą małżonkowie lub osoby niepozostające w związku małżeńskim,

niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;

2) rodzinne domy dziecka.

Stosownie do zapisów ustawy o pomocy społecznej, Starosta przy pomocy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie sprawuje nadzór nad działalnością jednostek specjalistycznego poradnictwa, w tym rodzinnego oraz ośrodków wsparcia, domów pomocy społecznej i ośrodków interwencji kryzysowej działających na terenie powiatu.

Zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej Starosta wykonuje za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Do zakresu działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie należą wszystkie sprawy z zakresu pieczy zastępczej niezastrzeżone na rzecz innych podmiotów:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej;
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo - wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo - wychowawczej typu rodzinnego;
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
  - a) grup wsparcia;
  - b) specjalistycznego poradnictwa;

- 8) powoływanie centrów administracyjnych do obsługi placówek opiekuńczo - wychowawczych;
- 9) zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
- 10) finansowanie:
  - a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
  - b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
  - c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;
- 11) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego.

Zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej Starosta wykonuje za pośrednictwem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz Organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy m.in.:

- 1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;

- 3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 4) zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;
- 5) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- 6) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
- 7) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- 8) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- 9) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- 10) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- 11) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- 12) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą;
- 13) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;

- 14) zapewnianie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
- 15) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- 16) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku, gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wycieczki.

Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej na mocy Zarządzenia Starosty Siemiatyckiego jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, co zgodnie z zapisami ustawy oznacza, że w Centrum utworzony został Zespół ds. pieczy zastępczej. Z uwagi na zakres zadań nałożony na Organizatora pieczy zastępczej, w ramach „Zespołu” powołani zostali koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, którzy obejmują opieką rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka.

Pod opieką jednego koordynatora w roku 2019 mogło przebywać do 15 rodzin zastępczych.

Do głównych zadań koordynatora należy, m.in.:

- 1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
- 2) przygotowywanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku, gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku;
- 3) udział w dokonywaniu okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka;
- 4) udział w dokonywaniu oceny rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonych im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy;
- 5) pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;

- 6) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
- 7) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- 8) opiniowanie na rzecz dziecka przebywającego w pieczy zastępczej powództw wytaczanych przez dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych;
- 9) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;
- 10) udział w posiedzeniach Zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka w placówkach opiekuńczo – wychowawczych;
- 11) wykonywanie innych czynności mających wpływ na efektywne udzielanie pomocy i wsparcie dzieci, rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka.

Koordinator zatrudniany jest przez Organizatora a swoją pracę wykonuje w ramach stosunku pracy w systemie zadaniowego czasu pracy, lub tak jak to ma miejsce w przypadku naszego Centrum na podstawie umowy o świadczenie usług, funkcjonującej analogicznie do umowy zlecenia.

Rodzinna piecza zastępcza

W sytuacjach, w których rodzice nie są w stanie właściwie wywiązać się ze swoich rodzicielskich zadań, należy zapewnić dziecku opiekę i wychowanie w formie zastępczej opieki rodzinnej. Najczęściej obserwowanymi przyczynami umieszczenia dzieci w rodzinie zastępczej są zjawiska patologiczne występujące w rodzinach biologicznych uniemożliwiające sprawowanie bezpośredniej opieki, tj. alkoholizm, bezrobocie, narkomania, czy po prostu bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych.

Na terenie powiatu siemiatyckiego w 2019 r. funkcjonowało 26 rodzin zastępczych, w których przebywało 32 dzieci, w tym:

- rodziny zastępcze niezawodowe: 8 – liczba dzieci: 11
- rodziny zastępcze spokrewnione: 18 – liczba dzieci: 21

W 2019 r. wydano łącznie 72 decyzji administracyjnych w sprawie pomocy pieniężnej dla rodzin zastępczych.

Dla rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu siemiatyckiego objętych pomocą pieniężną wypłacono świadczenia w łącznej kwocie: 457.367,00 zł, na którą składają się:

- 1) świadczenia obowiązkowe – na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej: 288.591,00 zł;
- 2) świadczenia jednorazowe na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego do rodziny dziecka: 4.844,00 zł;
- 3) dodatek na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania umieszczonego dziecka z racji zaliczenia do osób niepełnosprawnych: 3.607,00 zł;
- 4) dodatek w wysokości świadczenia wychowawczego: 151.625,00 zł;
- 5) świadczenia Dobry Start na dziecko: 8.700,00 zł.

Dla rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie innego powiatu w którym zostały umieszczone dzieci z terenu powiatu siemiatyckiego i objętych pomocą pieniężną wypłacono świadczenia w łącznej kwocie: 92.674,00 zł.

Ponadto w 2019 r. udzielono pomocy pieniężnej dla pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych na łączną kwotę: 76.555,00 zł, na którą składają się:

- 1) świadczenia pieniężne na kontynuowanie nauki dla 24 pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych: 61.384,00 zł;
- 2) jednorazowe świadczenie na usamodzielnienie dla dwóch pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych: 11.694,00 zł.
- 3) pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej dla dwóch pełnoletnich wychowanków rodziny zastępczej: 3.477,00 zł.

Pomoc psychologiczna dla rodzin zastępczych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach zapewnia rodzinom zastępczym dostęp do specjalistycznej pomocy psychologicznej. Pomoc ta udzielana jest głównie poprzez:

- 1) konsultacje psychologiczne w PCPR Siemiatycze;

- 2) wizyty, wyjazdy domowe (na terenie całego powiatu) – elastyczność i dostępność psychologa PCPR, wyjazdy mają miejsce często w godzinach dogodnych dla rodzin zastępczych, co oznacza spotkania z nimi również w godzinach popołudniowych;
- 3) konsultacje psychologiczne telefoniczne;
- 4) uczestnictwo w spotkaniach rodzin zastępczych z rodzinami biologicznymi w zależności od zgłaszanych potrzeb;
- 5) kierowanie do innych instytucji specjalistycznych, tworzenie bazy danych, np. instytucje, ośrodki, szpitale udzielające diagnozy i pomocy psychiatrycznej, wczesna interwencja i wsparcie rozwoju małego dziecka (niemowlęcia), terapia stacjonarna, niepełnosprawność intelektualna, zaburzenia ze spektrum autyzmu, Zespół Downa, ośrodki odwykowe;
- 6) stałe konsultacje z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej;
- 7) organizację i uczestnictwo w spotkaniach grupowych z rodzinami zastępczymi w PCPR, w zakresie pomocy w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych, problemów osobistych, problemów materialnych, usamodzielnienia, czy poszukiwanie pracy;
- 8) czynny udział w Zespołach ds. Oceny Rodziny Zastępczej oraz sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej;
- 9) konsultacje z instytucjami pracującymi na rzecz pomocy społecznej, opieki, wsparcia i rozwoju dziecka, tj. kuratorzy sądowi i społeczni, szkoły i przedszkola, Ośrodki Pomocy Społecznej, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, organizacje pozarządowe i inne;
- 10) czynny udział w Zespołach Interdyscyplinarnych ds. Przemocy w Rodzinie;
- 11) czynny udział w Zespołach Adopcyjnych, stała współpraca z Ośrodkiem Adopcyjnym;
- 12) sporządzanie Kart Dziecka dla Ośrodka Adopcyjnego;
- 13) opiniowanie psychologiczne;
- 14) sporządzanie diagnoz kandydatów na rodziny zastępcze, w tym:
  - wyjazdy do miejsc zamieszkania kandydatów,
  - wywiady kierowane, pogłębione (wspólnie z pedagogiem PCPR Siemiatycze),
  - spotkania z kandydatami w PCPR Siemiatycze,
  - przeprowadzanie testów psychologicznych,
  - analiza i interpretacja wypełnionych testów psychologicznych.

- 15) konsultacje psychologiczne dla pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych, kontynuujących naukę, na prośbę pedagoga PCPR;
- 16) prowadzenie biblioteczki dla rodzin zastępczych, kandydatów i koordynatorów:
- gromadzenie i wypożyczanie literatury fachowej,
  - powielanie i gromadzenie materiałów edukacyjno-terapeutycznych.

Pomoc prawna dla rodzin zastępczych.

W roku 2019 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie organizowało bezpłatną pomoc prawną na rzecz osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego, w tym:

- a) prowadzenie poradnictwa prawnego dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej – z pomocy skorzystało siedem rodzin, którym udzielono 15 porad.
- b) prowadzenie poradnictwa prawnego dla pełnoletnich wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej – z pomocy skorzystało pięciu wychowanków, którym udzielono 7 porad.

Grupa wsparcia dla rodzin zastępczych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach zachęcało rodziny zastępcze do spotkań w ramach grupy wsparcia. Spotkania te dają możliwość wymiany doświadczeń oraz otrzymania wsparcia w grupie osób pełniących podobną funkcję – rodziny zastępczej. Udział w grupie wsparcia jest dobrowolny. Spotkania grup przygotowywane są przez specjalistów zatrudnionych w PCPR. W wybranych spotkaniach może uczestniczyć psycholog, pedagog oraz prawnik.

Poprzez udział w grupie wsparcia rodzice zastępczy mają możliwość:

- uzyskiwania i dawania wsparcia w pełnieniu funkcji rodziny zastępczej,
- doskonalenia umiejętności wychowawczych, radzenia sobie z emocjami, radzenia sobie w sytuacjach napięcia (stresu),
- pogłębienia wglądu w siebie (wzrost świadomości przeżywanych emocji, swoich przekonań, pragnień, potrzeb, wartości, celów, a także rozpoznanie własnych zasobów i rozumienie ograniczeń),
- zapobiegania wyczerpaniu i wypaleniu.

IV.6. Inne rodzaje pomocy i świadczeń realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach.

W 2019 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach udzielało pomocy i wsparcia dla ponad tysiąca trzystu osób. Są to klienci korzystający z poradnictwa specjalistycznego, świadczonego przez trzech specjalistów: prawnika, psychologa i pedagoga, skorzystało 257 osób. Wśród klientów poradnictwa w 2019 roku przeważały dwukrotnie kobiety, mężczyźni nadal stanowią mniejszość. W roku 2019 udzielono czterysta czterdzieści cztery porady. Większość porad udzielonych była osobom mieszkającym w Siemiatyczach, pozostali klienci poradnictwa to mieszkańcy ośmiu gmin powiatu siemiatyckiego, lecz wystąpiły także porady udzielone dla kilku mieszkańców gmin spoza terenu naszego powiatu. Inną grupą klientów korzystających ze świadczenia, są osoby niepełnosprawne. Z dofinansowań PFRON korzystają osoby w celu zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny i przedmioty ortopedyczne, to najliczniejsza grupa klientów, aż ponad sto czterdzieści osób. Drugim zadaniem to dofinansowanie dla osób do uczestnictwa na turnusie rehabilitacyjnym, w tym dla dzieci. Trzecim zadaniem, z którego osiem osób otrzymało świadczenie jest likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych. Kolejną grupą klientów, są mieszkańcy Powiatowego Domu Pomocy Społecznej przeznaczonego dla 62 pensjonariuszy przewlekle somatycznie chorych, a także 80-ciu uczestników warsztatów terapii zajęciowej. Następną grupą klientów, są osoby dorosłe i dzieci ubiegające się o uzyskanie orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, ponad pięćset pięćdziesiąt osób. Kolejną grupą klientów są osoby uczestniczące w programie korekcyjno-edukacyjnym dla sprawców przemocy w rodzinie i osoby korzystające ze świadczeń na podstawie ustawy o Karcie Polaka a także osoby korzystające ze świadczeń na podstawie ustawy o repatriacji. Ważną kolejną grupą klientów, są rodziny zastępcze spokrewnione i niezawodowe, trzydzieści dwie rodziny, oraz pełnoletni wychowankowie opuszczający rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach realizuje zadanie z działu ochrona zdrowia 851 rozdział 85117 zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze. Na terenie powiatu funkcjonuje jeden zakład opiekuńczo-leczniczy w Bacikach Średnich, będący w strukturach organizacyjnych SP ZOZ Siemiatycze. W tym zakładzie przebywa dziecko, które postanowieniem sądu zostało umieszczone w takim zakładzie, dlatego ponosimy miesięczny koszt utrzymania dziecka (alternatywna forma pieczy zastępczej dla dziecka niepełnosprawnego). Budżet w roku 2019 wyniósł 25 823,00 złotych. Innym również

istotnym zadaniem realizowanym na rzecz rodzin zastępczych jest świadczenie wychowawcze określone w przepisach o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, zwane „dodatkiem wychowawczym” wypłacone w wysokości 163.013,00 złotych w roku 2019.

IV.7. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia w powiecie siemiatyckim. Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej.

Dokonując szczegółowej analizy problemów osób korzystających z pomocy społecznej obserwujemy różnorodność potrzeb społecznych dotyczących kwestii zatrudnienia, problemów zdrowotnych czy procesu starzenia się społeczeństwa, które korelują z poziomem życia mieszkańców. Według danych pochodzących z Ośrodków Pomocy Społecznej zlokalizowanych na terenie powiatu siemiatyckiego ogólna liczba osób, którym Ośrodki udzieliły w 2019 roku pomocy i wsparcia wynosiła 2 963 osób. W porównaniu do danych z 2018 roku liczba osób, którym udzielono wsparcia uległa zmniejszeniu. Największa liczba osób, która korzystała z pomocy i wsparcia pomocy społecznej mieszka w Siemiatyczach – 33,3% ogółu osób korzystających z pomocy. Warto zauważyć, że w gminach Perlejewo, Mielnik oraz Grodzisk zwiększyła się liczba osób i rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia, w pozostałych gminach liczba osób korzystających z pomocy społecznej uległa zmniejszeniu.

Tabela 12. Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia w powiecie siemiatyckim w 2018 i 2019 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS.)

Gmina	2018 r.	2019 r.
Dziadkowice	229	191
Grodzisk	203	214
Mielnik	265	280
Milejczyce	138	108
Nurzec-Stacja	222	184
Perlejewo	149	170
gmina Siemiatycze	420	378
Drohiczyn	460	450
miasto Siemiatycze	1 023	988
Powiat siemiatycki	3 109	2 963

W 2019 roku świadczenia przyznano 2 371 osobom w powiecie siemiatyckim. Liczba przyznanych świadczeń ulega zmniejszeniu. W 2018 roku świadczenia przyznano 2 503 osobom. Liczba przyznanych świadczeń uległy zmniejszeniu w większości gmin powiatu siemiatyckiego z wyjątkiem gmin: Perlejewo, Dziadkowice i Drohiczyn, w których odnotowano wzrost przyznanych świadczeń.

Tabela 13. Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie w powiecie siemiatyckim w 2018 i 2019 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS.)

Gmina	2018 r.	2019 r.
Dziadkowice	178	187
Grodzisk	187	173
Mielnik	190	176
Milejczyce	138	108
Nurzec-Stacja	207	184
Perlejewo	96	116
gmina Siemiatycze	302	265
Drohiczyn	427	432
miasto Siemiatycze	778	730
Powiat siemiatycki	2 503	2 371

Według danych na niezmiennym poziomie pozostaje liczba osób i rodzin długotrwale korzystających z pomocy społecznej, pobierających stałe lub okresowe świadczenia co stanowi aż 50,6% z ogólnej liczby osób korzystających z pomocy. Największy odsetek osób i rodzin długotrwale korzystających z pomocy społecznej, pobierających stałe lub okresowe świadczenia odnotowano w gminie Drohiczyn – 73,6%, w gminie Milejczyce – 71,3% oraz w gminie Nurzec-Stacja – 67,4%. Najmniejszy odsetek odnotowano w gminie Siemiatycze – 28,8% oraz w gminie Dziadkowice – 37,2%.

Tabela 14. Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej powiecie siemiatyckim w 2018 i 2019 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS.)

Gmina	2018 r.	2019 r.	% osób długotrwale korzystających
Dziadkowice	81	71	37,2%
Grodzisk	133	122	57,0%
Mielnik	168	154	55,0%
Milejczyce	98	77	71,3%
Nurzec-Stacja	158	124	67,4%
Perlejewo	78	74	43,5%
gmina Siemiatycze	118	109	28,8%
Drohiczyn	308	331	73,6%
miasto Siemiatycze	447	438	44,3%
Powiat siemiatycki	1 589	1 500	50,6%

Najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do świadczeń z pomocy społecznej w powiecie siemiatyckim są niezmiennie od kilku lat: ubóstwo oraz bezrobocie (pomimo znaczącego obniżenia się liczby bezrobotnych w powiecie siemiatyckim). Istotnymi problemami społecznymi są długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej pozostają takie same, warto jednak zauważyć, że w okresie ostatnich lat zdecydowanie zmniejsza się ranga i znaczenia niemal każdego z problemów społecznych kwalifikujących się do uzyskania pomocy z OPS, dlatego konieczne jest nieustanne monitorowanie skali problemów społecznych i odpowiednie dobieranie instrumentów służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu w stosunku do aktualnych problemów. Przyznanie świadczeń z pomocy społecznej wymaga oprócz spełnienia kryterium dochodowego, wystąpienia innych przesłanek. Świadczeniobiorcy pomocy społecznej podają jeszcze inne powody wystąpienia z wnioskiem o pomoc. Poniższa tabela zawiera zestawienie przyczyn udzielania pomocy społecznej w latach 2018 - 2019 ustalone na podstawie przeprowadzonych wywiadów środowiskowych.

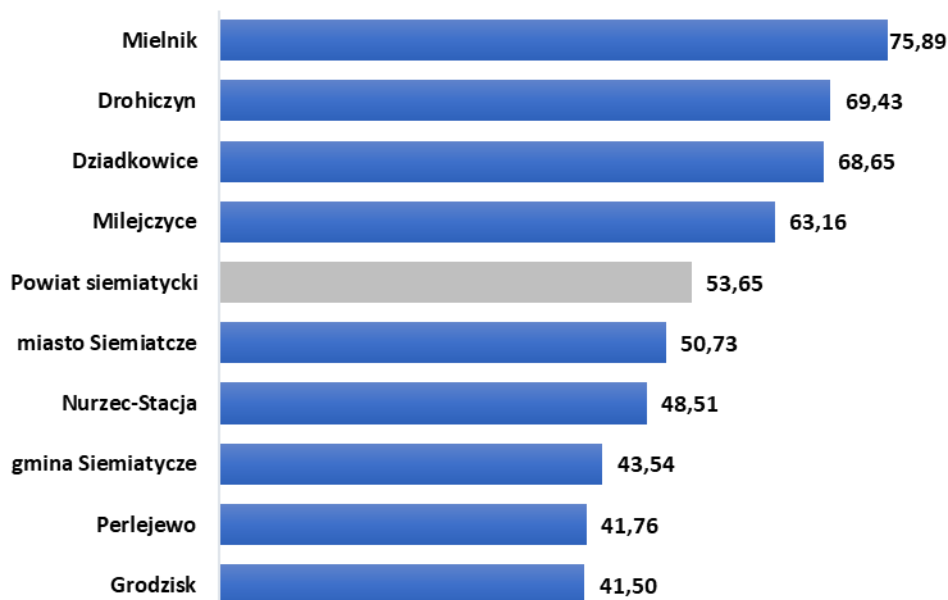
Tabela 15. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej w latach 2017 – 2019. Liczba rodzin. (opracowanie na podstawie danych GUS)

Gmina	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Ubóstwo	1345	1162	1077
Bezrobocie	912	792	692
Długotrwała lub ciężka choroba	668	679	692
Niepełnosprawność	518	498	463
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	309	298	330
Potrzeba ochrony macierzyństwa	286	254	249
Alkoholizm	105	118	118
Przemoc w rodzinie	41	32	35
Bezdomność	28	21	25
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	14	17	17
Narkomania	10	9	14
Zdarzenie losowe	5	6	6
Sieroctwo	5	3	3
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	0	0	0
Sytuacja kryzysowa	8	1	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	11	2	0

IV.8. Wskaźnik deprivacji lokalnej w gminach powiatu siemiatyckiego.

W gminach powiatu siemiatyckiego wskaźnik deprivacji lokalnej jest wysoki, liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest wysoka w porównaniu do innych regionów. Takie dane oznaczają relatywnie wysoką skalę i natężenie problemów społecznych występujących w gminach powiatu siemiatyckiego. Największy wskaźnik deprivacji lokalnej odnotowano w gminach: Mielnik, Drohiczyn, Dziadkowice, Milejczyce. Najniższe natężenie problemów społecznych występuje w gminie Grodzisk oraz Perlejewo.

Rysunek 9. Liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie w gminach powiatu siemiatyckiego na każde 1000 mieszkańców w latach w 2019 roku. (opracowanie na podstawie danych OPS)

Tabela 16. Liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie w gminach powiatu siemiatyckiego na każde 1000 mieszkańców w 2019 roku. (opracowanie na podstawie danych OPS)

Gmina	Liczba osób w rodzinach, którym decyzją przyznano świadczenie	Liczba mieszkańców	Wartość wskaźnika liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1000 mieszkańców w1 / w2 x 1000
Dziadkowice	187	2 724	68,65
Grodzisk	173	4 169	41,50
Mielnik	176	2 319	75,89
Milejczyce	108	1 710	63,16
Nurzec-Stacja	184	3 793	48,51
Perlejewo	116	2 778	41,76
gmina Siemiatycze	265	6 087	43,54
Drohiczyn	432	6 222	69,43
miasto Siemiatycze	730	14 391	50,73
Powiat siemiatycki	2 371	44 193	53,65

V. Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.

Poniżej przedstawione zostały najważniejsze problemy społeczne, które występują na terenie powiatu siemiatyckiego. Głównym założeniem niniejszej Strategii było przedstawienie kluczowych problemów związanych ze sferą socjalną społeczności lokalnej powiatu siemiatyckiego, a także wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Za istotne problemy społeczne uznano zjawiska powtarzające się, uznane przez społeczeństwo za negatywne, złe, niekorzystne, których nasilenie budzi zaniepokojenie opinii społecznej i może przyczynić się do dezorganizacji społecznej. Według danych pozyskanych z Ośrodków Pomocy Społecznej zlokalizowanych na terenie powiatu siemiatyckiego wynika, że najważniejsze problemy społeczne (zdiagnozowane na podstawie przyczyn kwalifikujących się do świadczeń z pomocy społecznej) to w kolejności: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, potrzeba ochrony macierzyństwa, alkoholizm, przemoc w rodzinie oraz bezdomność. Poniżej omówiono każdy z problemów społecznych.

V.1. Ubóstwo.

Ubóstwo jest jednym z najbardziej znaczących składników warunkujących patologię życia społecznego w sensie najbardziej dramatycznym: egzystencjalnym, instytucjonalnym i politycznym. Jest składnikiem o tyle niebezpiecznym, że zwiększa dystans pomiędzy poszczególnymi warstwami społecznymi, powoduje niemożność zaspokojenia potrzeb, co często prowadzi do frustracji. „Ubóstwo” - to termin, który funkcjonuje w świadomości społecznej jako brak dostatecznych środków materialnych do życia, jako bieda, niedostatek. Idąc dalej - ubóstwo można zdefiniować także jako „stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki, rodziny lub grupy społecznej”. W terminologii pedagogiki społecznej funkcjonują, poza tym dwa rodzaje ubóstwa: absolutne (bezwzględne) i względne. Pierwsze z nich rozpatrywane jest w znaczeniu węższym i szerszym. W ujęciu węższym - ubóstwo absolutne oznacza stan niezaspokojenia minimalnych potrzeb biologicznych, zaś w szerszym - jest określane jako stan niezaspokojenia potrzeb uznanych w danym społeczeństwie i w danym czasie za minimalne. Nieco inne stanowisko przyjmują zwolennicy interpretacji ubóstwa jako zjawiska

względnego, bowiem łączą je z nadmiernymi rozpiętościami w poziomie życia. Powyższe słowa potwierdzają opinię, że zdefiniowanie ubóstwa nie należy do rzeczy łatwych, podobnie jak określenie wielu innych zjawisk społecznych. Trudno oddzielić od siebie przyczyny i konsekwencje ubóstwa, gdyż zjawisko to ma charakter przyczynowo - skutkowy. Wzrost ilościowy i jakościowy tej patologii polega na wzajemnym oddziaływaniu na siebie przyczyn i skutków naprzemiennie. Ze względu na etiologię, pochodzenie i podłoże, ubóstwo dzieli się najczęściej w literaturze na zawinione i niezawinione. Pierwsze z nich - ubóstwo zawinione - jest udziałem m.in. ludzi z tzw. marginesu społecznego, czyli alkoholików, narkomanów, osoby, które nigdy nie pracowały, bo odznaczają się chroniczną niechęcią do pracy, itp. Z kolei na ubóstwo niezawinione cierpią takie osoby jak: emeryci, renciści, osoby z rodzin niepełnych, rolnicy. W dobie przemian gospodarczych do grupy tej dołączyła także rzesza bezrobotnych. Obok tego podziału mówi się także często o indywidualnej lub społecznej genezie ubóstwa, gdzie odchodzi się nieco od wartościowania i oceniania, czy jest to ubóstwo zawinione, czy też nie. Pojęcie ubóstwa powstałego na drodze indywidualnych sytuacji życiowych obejmuje takie aspekty jak: wielodzietność; uzależnienia (zwłaszcza narkomania i alkoholizm); niepełnosprawność fizyczna, psychiczna, umysłowa; samotność (zjawisko szczególnie częste wśród emerytów i rencistów posiadających niskie uposażenia finansowe); wychowywanie się w rodzinach niepełnych i rozbitych; niski status wykształcenia prowadzący do bezrobocia; przewlekła choroba; inne przeżycia (np. śmierć kogoś bliskiego) utrudniające aktywne i prawidłowe funkcjonowanie. Warto też zauważyć, że w wielu przypadkach problemy te nie występują pojedynczo, ale zespołowo nawarstwiając się stawiają jednostkę w bardzo niekorzystnej sytuacji. W 2019 roku ubóstwo jako jeden z powodów udzielania pomocy socjalnej i wsparcia dotyczyło 1 077 rodzin z terenu powiatu siemiatyckiego. Skala problemu ubóstwa w powiecie siemiatyckim ulega stopniowemu zmniejszeniu (w 2017 roku ubóstwo jako przyczyna udzielania pomocy i wsparcia dotyczyło 1 345 rodzi, natomiast w 2018 rok 1 162 rodzin), niemniej jest to nadal najważniejszy i aktualny problem społeczny.

V.2. Bezrobocie

Bezrobocie jest problemem społecznym, który często generuje inne problemy takie jak alkoholizm, przemoc czy w skrajnych przypadkach bezdomność. Rodziny/ osoby dotknięte bezrobociem z reguły charakteryzują się brakiem kwalifikacji zawodowych a co za tym idzie

niskim wykształceniem. Ubożenie rodziny często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny. Pomimo zmniejszającej się liczby osób bezrobotnych, na terenie powiatu siemiatyckiego występuje duży procent osób pracujących w „szarej strefie” oraz osób biernych zawodowo. Według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Siemiatyczach figurowało w rejestrach 1 041 osób bezrobotnych, w tym 493 kobiety. Wśród figurujących w rejestrach osób bezrobotnych na koniec 2019 roku przeważali mężczyźni - 548 osób (52,6% ogółu). Stopa bezrobocia według stanu na 31.12.2019 r. wynosiła w powiecie siemiatyckim 6,2%, w województwie podlaskim 6,9%, zaś w kraju 5,2%. Należy zwrócić uwagę, iż w ostatnich latach sytuacja na rynku pracy zarówno w skali mikro (w obrębie powiatu) jak i w skali makro (w obrębie województwa i całego kraju) uległa zdecydowanej poprawie. Ożywienie gospodarcze spowodowało zwiększenie liczby ofert pracy, co znacząco wpłynęło na spadek stopy bezrobocia. Obecnie w rejestrach urzędu pracy pozostają głównie osoby długotrwale bezrobotne oraz osoby, które nie są zainteresowane aktywnością zawodową tylko możliwością skorzystania z ubezpieczenia zdrowotnego przysługującego zarejestrowanym osobom bezrobotnym. Pomimo znaczącego obniżenia się liczby bezrobotnych w powiecie siemiatyckim problem ten nadal pozostaje ważną przesłanką do przyznawania pomocy. W 2019 roku bezrobocie jako powód udzielenia pomocy i wsparcia dotyczyło 692 rodzin, w 2018 roku - 792, natomiast w 2017 roku – 912 rodzin.

V.3. Długotrwała lub ciężka choroba

Hasło Światowej Organizacji Zdrowia: „Zdrowie zaczyna się w domu” podkreśla rolę rodziny w kształtowaniu i ochronie zdrowia jej członków. Rodzina jako podstawowa jednostka społeczna jest współodpowiedzialna za zdrowie swoich członków, ponieważ stanowi jedną z najstarszych i najsilniejszych struktur społecznych. Jej członków wiążą bowiem cechy genetyczne, środowiskowe i obyczajowe. Zdrowie rodziny jest pojęciem znacznie szerszym niż suma zdrowia jej członków. Uwzględnia bowiem rolę oddziaływania psychologicznego, społecznego i zdrowotnego między sobą, w tym zależności zachodzące między poszczególnymi członkami. Rola rodziny w podnoszeniu poziomu zdrowia zależy od kompleksu czynników wewnątrz i zewnątrz rodziny. Czynniki wewnątrzrodzinne sprzyjające spełnieniu tej ważnej funkcji to odpowiednie uwarunkowania osobowościowe jak: wykształcenie, wspólny system wartości, pozytywny stosunek do problemów opieki zdrowotnej i czynny udział w wykonywaniu zaleceń służby zdrowia. Do czynników

zewnątrznych należy zaliczyć te, które umożliwiają aktywne działania rodziny na rzecz zdrowia. Najistotniejsze to: zaspokojenie potrzeb socjoekonomicznych, odpowiednie warunki mieszkaniowe, ustawodawstwo na rzecz rodziny, dostęp do opieki zdrowotnej, system kształcenia, kultura zdrowotna. Do zagrożeń zdrowotnych rodziny należy zaliczyć zagrożenia ekologiczne związane z miejscem pracy, zamieszkania czy nauki; brak dostępu do informacji; nadmiar uwagi skierowany na własny organizm i wycofanie się z ról społecznych, których podjęcia czy dalszego odgrywania oczekuje rodzina; degradacja żywicieli rodziny (alkoholizm, narkomania, lekomania); negatywne skutki leczenia, higieny ciąży. Długotrwała lub ciężka choroba jako jeden z powodów udzielania pomocy socjalnej i wsparcia w 2019 roku dotyczyła 692 rodzin z terenu powiatu siemiatyckiego. Skala tego problemu nieznacznie wzrasta w kolejnych latach. W 2017 roku liczba rodzin, które uzyskały wsparcie z tego tytułu wynosiła 668, natomiast w 2018 roku – 679 rodzin.

V.4. Niepełnosprawność

Szczegółowemu uregulowaniu pomocy dla osób niepełnosprawnych w Polsce służy ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Ustawa definiuje osoby niepełnosprawne jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wprowadziła trzy stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany i lekki.

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę mającą naruszoną sprawność organizmu niezdolną do podjęcia zatrudnienia lub zdolną do wykonywania zatrudnienia w zakładzie pracy chronionej albo w zakładzie aktywizacji zawodowej wymagającą niezbędnej w celu pełnienia ról społecznych stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, za którą uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się, komunikację i komunikowanie się.

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu zdolną do wykonywania zatrudnienia na stanowisku pracy przystosowanym

odpowiednio do potrzeb i możliwości wynikających z niepełnosprawności wymagającą w celu pełnienia ról społecznych częściowej lub okresowej pomocy innej osoby w związku z ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu zdolną do wykonywania zatrudnienia niewymagającą pomocy innej osoby w celu pełnienia ról społecznych. Ustawa stanowi, że rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań (organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych, społecznych) zmierzających do osiągnięcia przy współudziale tych osób możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Osoby niepełnosprawne to także te które uzyskały orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia. Z tytułu niepełnosprawności osoby mogą ubiegać się o: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek stały wraz z ubezpieczeniem zdrowotnym, zasiłek celowy, zasiłek okresowy, specjalny zasiłek celowy.

Profilaktyka i oświata zdrowia w powiecie siemiatyckim w 2019 roku.

Istotnym elementem mającym wpływ na poziom zdrowotności mieszkańców powiatu jest profilaktyka i oświata zdrowia oraz działania dążące do zminimalizowania lub wykluczenia czynników powodujących niepełnosprawność, a w przypadku powstania niepełnosprawności, jak najwcześniejsze interweniowanie. Zadania w tym zakresie były prowadzone przez: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach i Powiatową Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną w Siemiatyczach oraz wspierane przez instytucje samorządowe.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach, prowadziło specjalistyczne poradnictwo. Mieszkańcy powiatu siemiatyckiego mogli korzystać z bezpłatnych porad i konsultacji mających na celu przywrócenie rodziny do pełnienia funkcji opiekuńczej i wychowawczej. Pomoc polega na profilaktyce jako czynności uprzedzającej, która

podjęmowana jest jeszcze zanim groźne zjawiska się ujawnią lub rozprzestrzenia. Udzielane porady prowadzone były przez prawnika, psychologa, pedagoga i miały charakter indywidualnych, dyskretnych rozmów z klientem, czasami rozmów telefonicznych. Poniższa tabela przedstawia liczbę udzielonych porad w 2019 roku.

Tabela 17. Liczba udzielonych porad w 2019 roku. (źródło: PCPR w Siemiatyczach na podstawie rejestrów porad i konsultacji z 2019 roku)

Liczba udzielonych porad	Liczba osób którym udzielono porad	Liczba osób niepełnosprawnych którym udzielono porad
444	257	60

Zaspokajanie indywidualnych potrzeb osób, wynikających z ich niepełnosprawności, wieku, sytuacji rodzinnej oraz uwarunkowań w 2019 roku.

Zadania w tym zakresie miały na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do opieki i informacji medycznej, rehabilitacji i pomocy terapeutycznej, zaopatrzenia w sprzęt, pomoce techniczne i przedmioty ortopedyczne oraz udzielanie pomocy w uzyskaniu niezbędnych środków egzystencji. Od ponad dekady osoby niepełnosprawne z terenu powiatu siemiatyckiego mogą uczestniczyć w zajęciach prowadzonych przez warsztat terapii zajęciowej. W 2019 roku plan finansowy PFRON w znacznej części został przeznaczony na dofinansowanie kosztów działania warsztatów terapii zajęciowej, udzielone było dla dwóch funkcjonujących warsztatów w powiecie siemiatyckim w kwocie łącznej 1.581.725,00 złotych ze środków PFRON i 158.173,00 złotych ze środków własnych powiatu w postaci udzielonej dotacji. Działalność warsztatów oparta jest o rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 roku w sprawie warsztatów terapii zajęciowej, a finansowana jest w 90% ze środków PFRON i 10% ze środków samorządu powiatowego. Warsztat to miejsce pobytu dla osób niepełnosprawnych w stosunku do których orzeczono niezdolność do pracy. Warsztat terapii zajęciowej, jest placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym głównie z upośledzeniem umysłowym uniemożliwiającym aktualnie podjęcie pracy, możliwość udziału w rehabilitacji społecznej i zawodowej przez terapię zajęciową. Osoby niepełnosprawne przebywające w warsztatach posiadają wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej, określone w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności, wydanym przez zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności. Warsztat co do zasady prowadzi działalność o charakterze niezarobkowym, ewentualny dochód ze sprzedaży produktów i usług, wykonanych przez uczestników warsztatu w ramach realizowanego

programu terapii, przeznacza się w porozumieniu z uczestnikami warsztatu – na pokrycie wydatków związanych z ich zbiorowym uczestnictwem w życiu społecznym organizowanym przez warsztat. Pierwszy Warsztat Terapii Zajęciowej w Siemiatyczach powstał 20 grudnia 2005 roku, prowadzony jest przez Dom Zakonny Zgromadzenia Sióstr Karmelitanek Dzieciątka Jezus, z siedzibą w Siemiatyczach, ul. Bartosza Głowackiego 2, dla 35 uczestników. Drugi Warsztat Terapii Zajęciowej w Dołubowie powstał 28 grudnia 2009 roku, prowadzony jest przez Stowarzyszenie Pomocy „Szansa” z siedzibą w Witowicach 60a, dla 45 uczestników.

Inną instytucją wspierającą osoby niepełnosprawne w zaspokajaniu ich podstawowych potrzeb jest Powiatowy Dom Pomocy Społecznej w Siemiatyczach, przeznaczony dla 62 osób przewlekle somatycznie chorych. Poza Powiatowym Domem Pomocy Społecznej w Siemiatyczach funkcjonuje na terenie powiatu

- Zakład Opiekuńczo-Lecznicy dla dzieci i młodzieży w Bacikach Średnich, który udziela całodobowego świadczenia zdrowotnego dla 35 dzieci;
- Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy przeznaczony dla 25 osób dorosłych.

Oba zakłady prowadzone są przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Siemiatyczach.

Inną formą pomocy osobom niepełnosprawnym w zaspokajaniu ich indywidualnych potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności, jest:

- dofinansowanie uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym ubiegało się 72 osoby niepełnosprawne i 28 opiekunów. Plan finansowy przeznaczony został dla 24 osób niepełnosprawnych w tym dla 6 mieszkańców wsi i 13 kobiet, w kwocie 29.232,00 złotych. Turnus rehabilitacyjny to czternastodniowa aktywna forma rehabilitacji połączona z elementami wypoczynku, mająca na celu poprawę sprawności, wyrobienie zaradności, pobudzenie i rozwijanie zainteresowań osób niepełnosprawnych. Dominującą grupą korzystającą z pobytu na turnusie są osoby dorosłe. Z 24 wypłaconych dofinansowań tylko sześć to dofinansowania do turnusu dla dzieci i młodzieży.
- dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym ubiegało się 242 osób na wnioskowaną kwotę 363.969,00 złotych. Plan finansowy przeznaczony został dla 148 osób niepełnosprawnych w tym 91 mieszkańców wsi i 77 kobiet, w kwocie 72.841,00 złotych.

Kwota 68.909,00 złotych została przeznaczona na dofinansowania dla 22 dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. Przedmioty ortopedyczne to przyrządy ortopedyczne niezbędne osobie niepełnosprawnej w okresie choroby lub usprawnienia leczniczego np. aparaty słuchowe, protezy, wózki, parapodia, oraz środki pomocnicze, które ułatwiają w znacznym stopniu, bądź umożliwią funkcjonowanie osoby niepełnosprawnej w środowisku społecznym np. aparaty słuchowe, wózki, pielucho majtki, cewniki, peruki.

W 2019 roku zostało także zawartych osiem umów na dofinansowanie do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego na kwotę 13.757,00 złotych, niezbędnego do prowadzenia zajęć rehabilitacyjnych w warunkach domowych mający za zadanie osiągnięcie przy aktywnym uczestnictwie osoby niepełnosprawnej możliwie najwyższego poziomu jej funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Umożliwienie osobie niepełnosprawnej funkcjonowania w społeczności lokalnej w 2019 roku.

Każdy człowiek, a w szczególności niepełnosprawny do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie potrzebuje akceptacji i wsparcia ze strony rodziny, kolegów, sąsiadów. Powiatowy Program Działań na Recz Osób Niepełnosprawnych na lata 2017 - 2020 w swych założeniach ma na celu przystosowanie środowiska lokalnego do potrzeb osób niepełnosprawnych w takim stopniu, aby mogły one uczyć się, pracować, spędzać czas wolny, uczestniczyć w życiu społecznym w swoim miejscu zamieszkania. Realizacja powyższego celu w 2019 roku odbyła się na wielu płaszczyznach.

Edukacja osób niepełnosprawnych w 2019 roku.

Osoby niepełnosprawne zamieszkujące na terenie powiatu siemiatyckiego mogły korzystać z dofinansowania lub refundacji kosztów uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym. Zadanie to było realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach, a finansowane ze środków PFRON w ramach programu Aktywny samorząd. W 2019 roku z dofinansowania skorzystało 10 osób niepełnosprawnych, w tym jeden uczeń szkoły policealnej i 9 studentów na łączną kwotę 22.000,00 złotych.

Niepełnosprawni uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych niewymagający edukacji specjalnej mogli pobierać naukę w oddziałach specjalnych, integracyjnych w szkołach ogólnodostępnych. W roku 2019 w ramach programu Wyrównywanie różnic między regionami III finansowanego również ze środków PFRON nastąpiła likwidacja barier w placówkach edukacyjnych pt. „Gminne przedszkole i żłobek przyjazne dzieciom niepełnosprawnym” przez Gminę Siemiatycze, organ prowadzący dla Przedszkola Gminnego w Siemiatyczach. Celem projektu była likwidacja barier architektonicznych na poszczególnych poziomach budynku zaadoptowanego na przedszkole i żłobek prowadzone przez Gminę Siemiatycze. Zmodernizowano dojście do budynku poprzez montaż platformy dla osób niepełnosprawnych, oraz zakupiono i zamontowano windę do transportu pionowego wraz z budową klatki schodowej. Zamontowano zewnętrzne drzwi wejściowe o szerokości w świetle co najmniej 90 cm, przystosowano podłoga w wykładzinę antypoślizgową w ciągach komunikacyjnych, dostosowaną po jednym pomieszczeniu higieniczno-sanitarnym dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Dzięki ww. pracom wszystkie pomieszczenia Przedszkola Gminnego w Siemiatyczach na trzech kondygnacjach są dostępne dla dzieci niepełnosprawnych. Łączny koszt realizacji projektu to 336.145,95, a dofinansowanie ze środków PFRON w wysokości 150.000,00 złotych.

Uczniowie, którzy nie mogą uczęszczać do szkoły ogólnodostępnej mogą uczyć się w Zespole Szkół Specjalnych w Siemiatyczach obejmującego swym zasięgiem teren powiatu siemiatyckiego.

Pomoc w podjęciu pracy przez osoby niepełnosprawne w 2019 roku.

Rehabilitacja zawodowa niepełnosprawnych mieszkańców powiatu siemiatyckiego jest prowadzona przez Powiatowy Urząd Pracy w Siemiatyczach. Ma ona na celu ułatwienie uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy. Każda osoba niepełnosprawna zarejestrowana w urzędzie pracy objęta jest Indywidualnym Planem Działania IPD, czyli tzw. Programem poszukiwania pracy dostosowanym do profilu pomocy. Indywidualny Plan Działania polega na ustaleniu szeregu działań dostosowanych do sytuacji osobistej i lokalnego rynku pracy, których efektem ma być podjęcie zatrudnienia, działalności gospodarczej lub innej pracy zarobkowej przez osobę bezrobotną lub poszukującą pracy. W ramach działań Powiatowego Urzędu Pracy w Siemiatyczach zostały zrealizowane dwa wnioski beneficjentów starających się

o dofinansowanie ze środków finansowych PFRON i tak dwie osoby niepełnosprawne odbyły staże u pracodawców na łączną kwotę 10.444,00 złotych. Spędzanie wolnego czasu i uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym. Niepełnosprawni mieszkańcy powiatu siemiatyckiego mogli uczestniczyć w cyklicznych imprezach integracyjnych, które były współfinansowane ze środków PFRON w ramach dofinansowania organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych. Realizacją tego zadania zajęły się jak corocznie organizacje pozarządowe:

- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy w Siemiatyczach;
  - Polski Związek Niewidomych Okręg Podlaski;
  - Dom Zakonny w Siemiatyczach Zgromadzenia Sióstr Karmelitanek Dzieciątka Jezus;
- Imprezy te miały charakter cykliczny w poprzednich latach. Wielokrotnie zorganizowano Spotkanie opłatkowe, Dzień inwalidy, Dzień białej laski czy Festyn rodzinny gdzie osoby niepełnosprawne mogły integrować się ze środowiskiem lokalnym. w 2019 roku w ramach dofinansowania ze środków PFRON powiat siemiatycki zawarł cztery umowy na łączną kwotę 15.930,00 złotych, a w imprezach uczestniczyło 394 osoby w tym 232 mieszkańców wsi.

Umożliwienie osobie niepełnosprawnej funkcjonowania w najbliższym środowisku: w domu i rodzinie w 2019 roku.

Codziennie funkcjonowanie osoby niepełnosprawnej to zmaganie się z różnorodnymi barierami. Często w domach, mieszkaniach osób niepełnosprawnych (w szczególności ruchowo) są progi, za wąskie drzwi, w łazience jest wanna zamiast prysznic, brak jest odpowiedniego dojazdu do toalety i umywalki. Z domu zaś nie można wyjechać, bo nie ma podjazdu. Aby umożliwić osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w domu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach udziela dofinansowania ze środków finansowych PFRON. Osoby z niepełnosprawnością ruchową mogą ubiegać się o dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania. W 2019 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach udzieliło dofinansowania dla trzech osób na łączną kwotę 70.123,00 złotych i tak została dostosowana łazienka do potrzeb osoby niepełnosprawnej, zamontowano platformę pionową i wykonano podjazd do budynku mieszkalnego.

Innymi rodzajami barier, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne to bariery techniczne i w komunikowaniu się. Te bariery w znacznym stopniu utrudniają funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w środowisku oraz życiu codziennym. Również na likwidację tychże barier Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach w roku 2019 udzieliło dofinansowania. Wspomogło osoby niepełnosprawne w zakupie między innymi: podnośnika sufitowego, koncentratora tlenu, pompy insulinowej, łóżek ortopedycznych, krzeseł toaletowych, sprzętu elektronicznego ze specjalistycznym oprogramowaniem. Z dofinansowania na łączną kwotę 37.572,00 zł. skorzystało pięć osób niepełnosprawnych.

Ponadto w 2019 roku powiat siemiatycki realizował jak co roku Pilotażowy Program PFRON „Aktywny Samorząd”, którego głównym celem było wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Źródłem finansowania były środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji osób Niepełnosprawnych a Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jest realizatorem tego programu. W ramach tego zadania osoby niepełnosprawne otrzymały dofinansowanie do:

- zakupu i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu,
- zakupu sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania,
- zakupu wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
- zakupu protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne,
- dofinansowanie lub refundację kosztów utrzymania sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,

W ramach tego zadania 35 osób niepełnosprawnych na łączną kwotę 110.500,00 złotych otrzymało dofinansowanie.

W 2019 roku pomocą i wsparciem z tytułu niepełnosprawności objęto 463 rodzin z terenu powiatu siemiatyckiego. W 2018 roku pomoc i wsparcie z tytułu niepełnosprawności uzyskało 498 rodzin, natomiast w 2017 roku 518 rodzin.

V.5. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych

Bezradność wychowawczą i opiekuńczą, rozumieć można, jako poczucie braku sprawczości w sytuacjach wychowawczo – opiekuńczych. O bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych mówimy wówczas, kiedy rodziny nie posiadają wystarczających zasobów osobistych i zasobów systemu rodzinnego, by same mogły poradzić sobie w trudnych sytuacjach życiowych. Uogólniając rodziny te charakteryzują się niskim poziomem spójności, elastyczności i wytrzymałości w sytuacji kryzysu. Jest to jeden z powodów szukania wsparcia w pomocy społecznej. Znacząca część klientów Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie powiatu siemiatyckiego stanowią rodziny z trudnościami opiekuńczo - wychowawczymi, rodziny niezdolne do stworzenia dzieciom podstawowych warunków bytowych i opiekuńczo- wychowawczych. Najpoważniejsze problemy niektórych rodzin wiążą się z sytuacją dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych, czyli takich, które nie zaspokajają w niezbędnym zakresie materialnych, psychicznych i społecznych potrzeb swoich członków. W skrajnych przypadkach niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu dzieci łączy się z innymi problemami, takimi jak:

- ✓ uzależnienia,
- ✓ przemoc domowa,
- ✓ zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych,
- ✓ konflikty z prawem z powodu zachowań buntowniczych, agresji, łamania przez dzieci i młodzież panujących obyczajów, wartości i norm.

W rodzinach, w których występują trudności opiekuńczo - wychowawcze, rodzicom brakuje wzorców komunikacji i stworzenia poczucia bezpieczeństwa, umiejętności tworzenia odpowiedniego klimatu życia rodzinnego, rozładowania napięć powstałych poza domem, a także obdarzania dzieci uwagą. Trudności opiekuńczo - wychowawcze występujące w rodzinie w stosunku do ogółu korzystających z pomocy społecznej były bardzo często powodem objęcia ich pomocą. Specyfika środowiska klientów pomocy społecznej, w którym znaczna część osób kończy edukację na poziomie szkoły podstawowej, borykającego się z problemem długotrwałego bezrobocia i związanymi z tym faktem trudnościami natury materialnej sprawia, że zjawisko bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych w tych rodzinach pojawia się dosyć często. W prawidłowym rozwoju organizuje się pomoc instytucjonalną, aby wspomóc dzieci z rodzin problemowych.

Ośrodki Pomocy Społecznej wykonują zadania gminy, wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821.) oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2020 r. poz. 218). Zadania realizowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej w zakresie wspierania rodziny to między innymi:

- ✓ opracowywanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny,
- ✓ tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny,
- ✓ tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez: zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających, prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,
- ✓ finansowanie: podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny, ponoszonych przez rodziny wspierające kosztów zadań wykonywanych przez w/w rodziny,
- ✓ współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
- ✓ sporządzenie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej oraz - gdy jest to wymagane - w wersji papierowej,
- ✓ prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy,
- ✓ przekazywanie do biura informacji gospodarczych, dotyczących zaległości z tytułu nieponoszenia opłat za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Realizując powyższe obowiązki, Ośrodki Pomocy Społecznej w powiecie siemiatyckim ściśle współpracują z innymi instytucjami, w szczególności z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach oraz z sądami.

Asystent rodziny

Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, mogą otrzymać wsparcie od gminy w postaci asystenta rodziny. Ustawa o wspieraniu rodziny

i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminy obowiązek udzielania pomocy rodzinom dysfunkcyjnym z dziećmi. Pomoc owa realizowana jest poprzez działania asystenta rodzinnego, który wspiera rodziny w przezwyciężaniu trudności związanych z opieką i wychowaniem małoletnich dzieci. Asystent pomaga rodzicom w wypełnianiu ról społecznych, aby doprowadzić do osiągnięcia podstawowej stabilizacji życiowej i nie dopuścić do umieszczania dzieci poza rodziną w placówkach lub rodzinach zastępczych. Jeśli dzieci znajdują się pod pieczę zastępczą, rolą asystenta jest działanie na rzecz ich jak najszybszego powrotu do rodziny. W przypadku powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, kierownik ośrodka pomocy społecznej zleca przeprowadzenie w tej rodzinie rodzinnego wywiadu środowiskowego. Jeżeli rodzinny wywiad środowiskowy potwierdzi występowanie trudności, kierownik ośrodka pomocy społecznej przekazuje kwestionariusz wywiadu asystentowi rodziny, który podejmuje pracę z tą rodziną. Przy zlecaniu asystentowi rodziny pracy z daną rodziną, brany jest pod uwagę głównie zakres pomocy, jaki powinien zostać udzielony danej rodzinie. Z ustawy wynika ponadto, że asystent rodziny powinien swą pracę prowadzić za zgodą i przy aktywnym udziale rodziny oraz pobudzać ją do aktywnego współdziałania. Praca z rodziną powinna być organizowana lub kontynuowana również w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną. Ustawą z dnia 4 listopada 2016 o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem" (Dz. U. poz. 1860) asystentom rodziny przypisano zadanie polegające na koordynowaniu wsparcia udzielanego kobiecie w ciąży i rodzinie dziecka narodzonego w tzw. ciąży trudnej. Chodzi m.in. o poradnictwo, informacje, aby od pierwszych chwil, nawet w okresie ciąży, asystent mógł udzielać rodzinie wsparcia związanego z informacją czy np. zastępowaniem matki w załatwianiu różnych spraw, jeśli występuje z upoważnienia. Asystent rodziny jest odpowiedzialny za koordynację poradnictwa dla kobiet posiadających dokument potwierdzający ciążę, ich rodzin lub rodziny z dzieckiem posiadającym zaświadczenie o ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu albo nieuleczalnej chorobie zagrażającej życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu.

Rodziny wspierające

W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w:

- opiece i wychowaniu dziecka;
- prowadzeniu gospodarstwa domowego;
- kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka. Rodzinę wspierającą ustanawia wójt właściwy ze względu na miejsce zamieszkania rodziny wspieranej po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej wydanej na podstawie przeprowadzonego rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych jako jeden z powodów udzielania pomocy socjalnej i wsparcia dotyczyła w 2019 roku 330 rodzin z terenu powiatu siemiatyckiego. W 2017 roku liczba rodzin, która uzyskała wsparcie z tego tytułu wynosiła 309, natomiast w 2018 roku – 298 rodzin.

V.6. Potrzeba ochrony macierzyństwa.

Rodzina jest pierwszą istotną instytucją wychowania i kształcenia jednostki. Jest ona nie tylko instytucją wychowania naturalnego, lecz spełnia podstawowe funkcje w przedszkolnym i późniejszym rozwoju osobowości człowieka. Warunkiem prawidłowego rozwoju dziecka jest przede wszystkim więź uczuciowa z matką. Wprowadzenie urlopów macierzyńskich i opiekuńczych, świadczy o tym, że polityka społeczna uwzględnia wagę i znaczenie więzi uczuciowej dziecka z matką, więzi, która jest szczególnie ważna dla dziecka w ciągu pierwszych trzech, czterech lat życia. W tym okresie bowiem kształtują się podstawy jego osobowości i zdrowia psychicznego. Wśród różnych środków szczególne znaczenie przypisywać należy miejscu i roli, jakie w społecznej hierarchii wartości zajmuje macierzyństwo. Potrzeba ochrony macierzyństwa z uwagi na swoją ważność wynika z art. 71 Konstytucji RP, w którym zostało zapisane - „Matka przed i po urodzeniu dziecka ma prawo do szczególnej pomocy władz publicznych, której zakres określa ustawa”. Dalsze uregulowania dotyczące sytuacji matki przed i po porodzie określone zostały w dziale ósmym

Kodeksu pracy „Uprawnienia pracowników związane z rodzicielstwem”, a także w ustawie o świadczeniach rodzinnych, gdzie szczegółowo wymieniono rodzaje pomocy, jakie przysługują matce po urodzeniu dziecka (dodatek z tytułu urodzenia dziecka i dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego). Potrzeba ochrony macierzyństwa wiąże się także z zapewnieniem odpowiedniej opieki zdrowotnej matce przed, jak i po urodzeniu dziecka. Pomoc finansowa w tym zakresie została uregulowana w ustawie o świadczeniach rodzinnych. W omawianym temacie ustawa przewiduje dwa dodatki do zasiłku rodzinnego (po spełnieniu kryterium dochodowego):

- 1) urodzenia dziecka;
- 2) opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego oraz jednorazowa zapomoga z tyt. urodzenia dziecka (bez obowiązku spełnienia kryterium dochodowego).

Analizując dane zauważyć można coroczny spadek liczby rodzin, które skorzystały z pomocy z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa, w 2019 roku takich rodzin było 249, w 2018 roku 254 rodziny, natomiast w 2017 roku – 286 rodzin.

V.7. Uzależnienia

Ważnym problemem społecznym w powiecie siemiatyckim jest zjawisko uzależnienia od alkoholu, narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych. Obecnie spotyka się również inne typy uzależnień, szczególnie wśród dzieci i młodzieży jak: uzależnienie od komputera, gier komputerowych, czy też telefonu komórkowego. Uzależnienia jest to specyficzny stan organizmu człowieka oraz zmian w zachowaniu towarzyszącym zawężaniu się wachlarza umiejętności radzenia sobie w życiu wraz z pojawiającym się przymusem pomimo negatywnych konsekwencji wcześniejszego ulegania przymusowi robienia czegoś lub myślenia o czymś. Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO), uzależnienie to psychiczny i fizyczny stan wynikający z interakcji między żywym organizmem, a substancją chemiczną, (do których należą: alkohol, narkotyki, nikotyna, leki), charakteryzujący się zmianami i innymi reakcjami takimi jak: konieczność przyjmowania danej substancji w sposób ciągły lub okresowy, w celu doświadczenia jej wpływu na psychikę lub by uniknąć objawów towarzyszących brakowi substancji. Wśród różnego rodzaju uzależnień występujących wśród dorosłej ludności zamieszkującej powiat siemiatycki, najczęstszym problemem jest uzależnienie od alkoholu. Od kilku lat problem ten nie ulega zmniejszeniu.

Alkoholizm był powodem objęcia wsparciem w 2019 roku 118 rodzin, w 2018 roku – 118 rodzin a w 2017 roku - 105 rodzin. Należy tylko wspomnieć, że dane z OPSów nie odzwierciedlają w pełni skali tego zjawiska, które jest zdecydowanie większe z uwagi, na to, że statystyki dotyczą jedynie klientów ośrodków pomocy społecznej a nie wszystkich osób dotkniętych problemem uzależnienia. W przypadku uzależnienia od narkotyków w całym powiecie siemiatyckim pomocą objęto w 2019 roku – 14 rodzin, w 2018 roku 9 rodzin, natomiast w 2017 roku – 10 rodzin.

V.8. Przemoc w rodzinie

Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że: jest intencjonalna – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary, siły są nierówne – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy, narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje swoją przewagę i narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności, godności, szacunku itp.) powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie ofiary na poważne szkody. Niekiedy zagraża jej życiu. Przemoc domowa nie dotyczy wyłącznie rodzin ubogich lub tych rodzin, w których występuje problem alkoholizmu. Problem przemocy w rodzinie jest zjawiskiem trudnym do zdiagnozowania, co związane jest z brakiem zgłoszeń takich zjawisk. Problem ten także występuje w powiecie siemiatyckim. Na terenie każdej z gmin powiatu siemiatyckiego funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, to grupa specjalistów reprezentujących różne służby i instytucje, powołana do realizacji zadań określonych w Gminnych i Miejskich Programach Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Głównym zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest zapewnienie efektywnej współpracy kręgu instytucji i organizacji działający na rzecz zapobiegania i zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie.

Prace Zespołu Interdyscyplinarnego mają na celu:

- ✓ zatrzymanie przemocy w rodzinie,
- ✓ zapewnienie bezpieczeństwa poszczególnym członkom rodziny,
- ✓ przywrócenie godności osobom słabszym, narażonym na skrzywdzenie,

- ✓ inicjowanie interwencji wobec sprawcy przemocy – rozmowy, które pokazują skutki i konsekwencje stosowania przemocy,
- ✓ inicjowanie interwencji kryzysowej – pomoc w odzyskaniu mocy i kontroli,
- ✓ zaplanowanie działań w dalszej perspektywie, aby zmniejszyć szkody wynikających z doświadczania przemocy
- ✓ zmianę sytuacji prawnej – działania prawne podejmowane są przez klienta i instytucje.

Wymienione działania prowadzone są w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”. W indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie Zespół może powołać grupę roboczą- zespół specjalistów, którzy bezpośrednio współpracują z rodziną. W skład grupy roboczej mogą wchodzić kuratorzy sądowi oraz inne podmioty i specjaliści w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadaniem grup roboczych jest:

- ✓ opracowanie i realizacja planu pomocy rodzinie dotkniętej problemem przemocy,
- ✓ monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy,
- ✓ dokumentowanie podejmowanych działań oraz ich efektów.

Z danych Komendy Powiatowej Policji w Siemiatyczach wynika, iż w roku 2019 zostało wypełnionych 260 formularzy „Niebieska Karta – A”, w tym 172 formularzy wszczynających procedurę oraz 88 dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwającej procedury.

Tabela 18. Zestawienie liczbowe – wypełnione formularze „Niebieska Karta – A” przez Policję. (źródło: opracowanie na podstawie danych sprawozdawczych (2017-2019) uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Siemiatyczach).

LICZBA NIEBIESKICH KART – A			
ROK	LICZBA FORMULARZY WSZCZYNAJĄCYCH PROCEDURĘ	LICZBA FORMULARZY DOTYCZĄCYCH KOLEJNYCH PRZYPADKÓW PRZEMOCY	RAZEM
2017	208	85	293
2018	127	63	190
2019	172	88	260

W porównaniu do roku 2018 można zaobserwować znaczny wzrost zgłaszanych aktów przemocy. Policja w roku 2019 wypełniła o 70 formularzy „Niebiskiej Karty-A” więcej niż w roku 2018. Przemoc w rodzinie jest przestępstwem ściganym z urzędu. Osoby doświadczające przemocy mają prawo bronić siebie i swojej rodziny, świadkowie mają obowiązek zgłaszania aktów przemocy instytucjom zajmującym się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

W powiecie siemiatyckim funkcjonuje 9 zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, których zadaniem jest koordynowanie i integrowanie działań podmiotów uczestniczących na obszarze danej gminy w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Zespół interdyscyplinarny zajmuje się tworzeniem i realizowaniem planu pomocy rodzinie, współpracą ze wszystkimi instytucjami z terenu gminy, zajmującymi się problemem przemocy, a ponadto powołuje grupy robocze, które podejmują pracę z rodziną.

Tabela 19. Zestawienie liczbowe – ilość Niebieskich Kart, które wpłynęły do zespołów Interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. (źródło: opracowanie na podstawie danych sprawozdawczych (2018-2019) uzyskanych z Zespołów Interdyscyplinarnych.)

Gmina	Procedura Niebieskiej Karty	
	2018	2019
Miasto Siemiatycze	73	98
Gmina Siemiatycze	30	27
Gmina Drohiczyn	28	32
Gmina Nurzec-Stacja	11	20
Gmina Grodzisk	12	15
Gmina Dziadkowice	30	27
Gmina Mielnik	7	9
Gmina Perlejewo	8	11
Gmina Milejczyce	10	14
Razem	209	253

Do wszystkich zespołów interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie powiatu siemiatyckiego wpłynęło 253 formularzy „Niebieska Karta”. Jest to o 44 formularzy więcej niż w 2018 roku. Najwięcej Niebieskich Kart zgłoszono w Mieście Siemiatycze – 98, kolejno w Gminie Drohiczyn- 32 oraz w Gminach Siemiatycze i Dziadkowice – 27. Biorąc pod uwagę 2018 rok obserwujemy wzrost zgłaszanych aktów przemocy na terenie miasta Siemiatycze i Gminy Nurzec Stacja, natomiast w Gminie

Dziadkowice – jedynej gminie powiatu siemiatyckiego odnotowano spadek zakładanych Niebieskich Kart.

Z informacji pozyskanych z Zespołów Interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie Powiatu siemiatyckiego w roku 2019 problem zgłaszanych aktów przemocy w rodzinie dotyczył 207 rodzin. W porównaniu z rokiem ubiegłym obserwujemy wzrost liczby rodzin objętych działaniami Niebieskiej Karty.

Tabela 20. Zestawienie liczbowe – Rodziny objęte procedurą Niebieskiej Karty. (źródło: opracowanie na podstawie danych sprawozdawczych (2018-2019) uzyskanych z Zespołów Interdyscyplinarnych).

Gmina	Procedura Niebieskiej Karty	
	2018	2019
Miasto Siemiatycze	59	63
Gmina Siemiatycze	29	25
Gmina Drohiczyn	28	30
Gmina Nurzec Stacja	17	21
Gmina Grodzisk	12	13
Gmina Dziadkowice	20	25
Gmina Mielnik	7	10
Gmina Perlejewo	7	10
Gmina Milejczyce	9	10
Razem	188	207

W roku 2019 najwięcej rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie było z Miasta Siemiatycze, gdzie problem przemocy domowej dotyczył 63 rodzin, następnie w Gminie Drohiczyn zespół Interdyscyplinarny pracował tam z 30 rodzinami dotkniętymi przemocą w rodzinie. W Gminach Siemiatycze oraz Dziadkowice problem przemocy w rodzinie dotyczył po 25 rodzin, w Gminie Nurzec Stacja – 21 rodzin, w Gminach Perlejewo, Milejczyce i Mielnik po – 10 rodzin. W porównaniu do roku poprzedniego 2018 obserwujemy więc tendencję wzrostową wśród rodzin objętych pracą Zespołów Interdyscyplinarnych niemalże w każdej z gmin powiatu siemiatyckiego. Wyjątkiem jest jedynie Gmina Siemiatycze z odnotowanym zmniejszającym się wskaźnikiem rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty.

Liczba ofiar przemocy w rodzinie w powiecie siemiatyckim w 2019 roku to 239. We wszystkich gminach ofiarami przemocy domowej w przeważającej ilości były kobiety – 170, następnie nieletni – 38 oraz mężczyźni – 31. Najwięcej osób wobec których stosowano przemoc w rodzinie pochodzi z terenu Miasta Siemiatycze – 84 osób, następnie z Gminy Drohiczyn – 39, kolejno z Gminy Siemiatycze – 26 i Gminy Dziadkowice – 25 osób. Najmniej ofiar przemocy odnotowano w Gminach Milejczyce – 8 osób oraz Gminach: Mielnik – 10 osób i Perlejewo – 11 osób.

Tabela 21. Liczba osób, wobec których stosowano przemoc. (źródło: opracowanie na podstawie danych sprawozdawczych (2019) uzyskanych z Zespołów Interdyscyplinarnych).

GMINA	OFIARY PRZEMOCY DOMOWEJ 2019 ROK			
	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	NIELETNI	RAZEM
Miasto Siemiatycze	51	10	23	84
Gmina Siemiatycze	19	2	5	26
Gmina Drohiczyn	28	6	5	39
Gmina Nurzec Stacja	17	3	1	21
Gmina Grodzisk	11	4	0	15
Gmina Mielnik	8	2	0	10
Gmina Dziadkowice	23	2	0	25
Gmina Perlejewo	7	1	3	11
Gmina Milejczyce	6	1	1	8
Razem	170	31	38	239

Przemoc jest zjawiskiem występującym na terenie powiatu siemiatyckiego oraz stanowi poważny wieloaspektowy problem. Z poniższych danych wynika, iż ofiarami przemocy w znacznej mierze są kobiety – 71%. Dane jednak nie obrazują całokształtu zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu siemiatyckiego, przedstawiają jedynie zgłaszane akty przemocy. Biorąc pod ujęcie procentowe w roku 2019 kobiety stanowiły największy procentowy udział w zgłoszeniach dotyczących przemocy tj. 71%, następnie nieletni – 16% oraz mężczyźni – 13%. Ważnym elementem działań pomocowych Powiatowego Centrum Pomocy w Rodzinie w Siemiatyczach dla ofiar przemocy w rodzinie jest możliwość skorzystania z bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego. Bezpłatnych porad udzielają m.in. radca prawny, psycholog oraz pedagog.

Tabela 22. Liczba klientów PCPR korzystających ze specjalistycznego poradnictwa w 2019 roku.

LICZBA KLIENTÓW PORADNICTWA	LICZBA KLIENTÓW Z PROBLEMEM PRZEMOCY DOMOWEJ	LICZBA OFIAR PRZEMOCY KORZYSTAJĄCYCH Z PORADNICTWA
257	16	9

Udzielane przez specjalistów porady mają charakter indywidualnych, dyskretnych rozmów z klientem. Otoczenie ofiar przemocy wsparciem psychologicznym i pedagogicznym jest nieodzowną częścią pracy, gdyż doznawanie przemocy ze strony bliskiej osoby jest traumatyczne w skutkach, niesie ze sobą ból i cierpienie psychiczne. Związek oparty na

przemocy wiąże się z ogromnym stresem i poczuciem zagrożenia, lękiem o utratę zdrowia i życia oraz nieustanną obawą o osoby będące członkami rodziny. Konsultacje psychologiczne i pedagogiczne mają na celu udzielenie wsparcia, obiektywną analizę w dążeniu do zmiany patologicznej sytuacji oraz nabywanie umiejętności radzenia sobie z trudną sytuacją rodzinną i poczuciem wstydu. Poradnictwo prawne jest również bardzo ważną formą wsparcia dla ofiar przemocy. Pomoc prawna osobom doświadczającym przemocy ma związek z mnogością spraw i działań o różnym charakterze prawnym. Prowadzone konsultacje prawne mają za zadanie poprawę sytuacji, w której znajduje się ofiara przemocy. Osoby doznające przemocy często są uzależnione ekonomicznie od sprawcy przemocy, dlatego ważne jest, aby miały łatwy i szybki dostęp do bezpłatnej pomocy. W roku 2019 ze specjalistycznego poradnictwa skorzystało 16 osób doświadczających przemocy w rodzinie. Wśród tych osób – 9 zadeklarowało, iż są ofiarami przemocy w rodzinie. Osobom tym udzielono 34 porady prawne, 14 porad psychologicznych oraz 17 porad pedagogicznych. W wielu przypadkach osoby korzystające z porad nie podają przyczyny jaką jest przemoc w rodzinie, mówią o zdarzeniu losowym, sytuacji kryzysowej w rodzinie lub jest ona ukryta pod postacią skorzystania z porady m.in. jako prośba o sporządzenie pozwu rozwodowego czy separację. W 2019 roku liczba osób stosujących przemoc w rodzinie wynosiła 212. We wszystkich gminach wśród sprawców przemocy dominowali mężczyźni – 187, kobiety – 24 oraz 1 nieletni sprawca. Najwięcej sprawców przemocy było z terenu Miasta Siemiatycze – 67, najmniej z Gminy Milejczyce – 7 sprawców oraz z Gminy Mielnik i z Gminy Perlejewo – 10 sprawców. Biorąc pod uwagę dane z roku poprzedniego zauważa się ponowny wzrost liczby osób stosujących przemoc w rodzinie, w roku 2017 było to 242 sprawców, natomiast w roku 2018 – 193 sprawców.

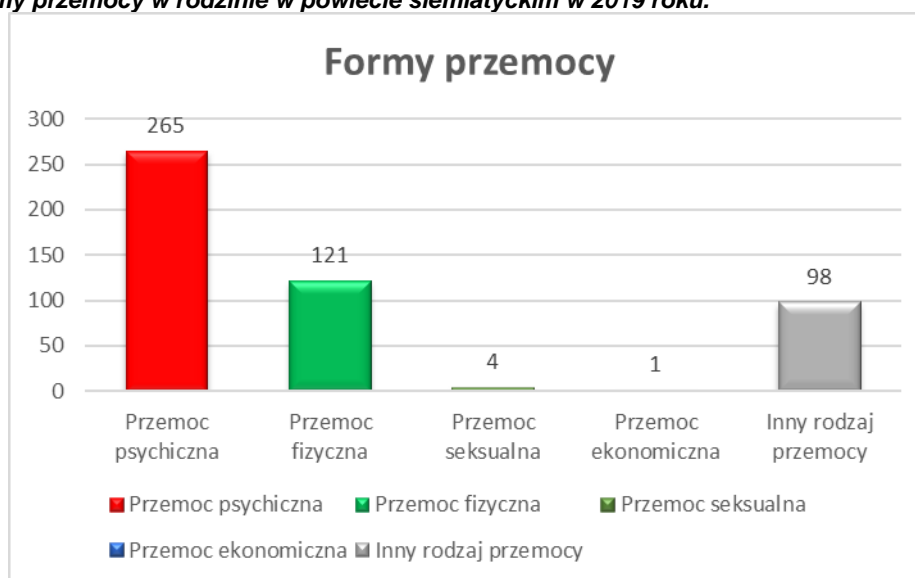
Tabela 23. Zestawienie liczbowe obejmujące osoby stosujące przemoc domową. (źródło: opracowanie na podstawie danych sprawozdawczych (2019) uzyskanych z Zespołów Interdyscyplinarnych).

GMINA	SPRAWCY PRZEMOCY DOMOWEJ 2019 ROK			
	KOBIETY	MEŃCZYŹNI	NIELETNI	RAZEM
Miasto Siemiatycze	9	58	0	67
Gmina Siemiatycze	5	21	0	26
Gmina Drohiczyn	2	31	0	33
Gmina Nurzec Stacja	3	17	1	21
Gmina Grodzisk	1	12	0	13
Gmina Mielnik	1	9	0	10
Gmina Dziadkowice	0	25	0	25
Gmina Perlejewo	3	7	0	10
Gmina Milejczyce	0	7	0	7
Razem	24	187	1	212

Zachowania agresywne i przemocowe w rodzinie niejednokrotnie związane są z nadużywaniem alkoholu. Osoby znajdujące się w stanie nietrzeźwości posiadają

zniekształcony obraz otaczającej rzeczywistości oraz tracą instynkty samozachowawcze. Alkohol przyczynia się do zachowań antyspołecznych. W stanie upojenia alkoholowego narastają wybuchy złości, frustracji, obarczania drugiej osoby poczuciem winy, co w konsekwencji może prowadzić do użycia przemocy. Dane pozyskane z Komendy Powiatowej Policji w Siemiatyczach wskazują, że na 262 osoby wobec których istnieje podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie odnotowano aż 193 przypadki osób będących pod wpływem alkoholu. Widoczna jest więc zależność pomiędzy spożyciem alkoholu, a późniejszym zastosowaniem przemocy wobec członków rodziny. Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy. W roku 2019 najczęściej dochodziło do stosowania przemocy psychicznej tj. w 265 przypadkach, następnie przemocy fizycznej w liczbie 121, odnotowano 4 przypadki przemocy seksualnej, 1 – przemocy ekonomicznej oraz zastosowanie innego rodzaju przemocy określonej w liczbie 98. Łącznie odnotowano 489 przypadków poszczególnych rodzajów przemocy.

Rysunek 7. Formy przemocy w rodzinie w powiecie siemiatyckim w 2019 roku.

Według danych z Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim Zamiejscowego VIII Wydziału Karnego w Siemiatyczach w 2019 roku toczyło się 13 spraw związanych ze stosowaniem przemocy w rodzinie, 4 osoby skazano na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, wobec 4 osób zastosowano karę bezwzględnego pozbawienia wolności, 5 osób skazano na karę grzywny.

Tabela 24. Liczba spraw związanych ze stosowaniem przemocy w rodzinie. (źródło: opracowanie na podstawie danych sprawozdawczych (2017-2019) uzyskanych z Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim Zamiejscowy VIII Wydział Karny w Siemiatyczach.

SPRAWY ZWIĄZANE ZE STOSOWANIEM PRZEMOCY W RODZINIE							
Rok	Kara grzywny	Kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania	Kara bezwzględnej o pozbawienia wolności	Umorzenie postępowania	Warunkowe umorzenie postępowania	Kara ograniczenia wolności	Ilość spraw
2017	4	7	4	2	1	1	19
2018	3	7	1	2	0	2	15
2019	5	4	4	0	0	0	14

W porównaniu do 2018 roku w roku 2019 w Wydziale Karnym Sądu Rejonowego w Siemiatyczach toczyło się mniej spraw związanych ze stosowaniem przemocy w rodzinie – 14 spraw, natomiast w roku 2018 – 15 spraw. Z informacji uzyskanych z Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim I Wydział Cywilny w roku 2019 podobnie jak w roku poprzednim w sądzie nie toczyła się żadna sprawa o zobowiązanie wspólnie zamieszkującego członka rodziny do opuszczenia mieszkania z uwagi na stosowanie przemocy w rodzinie oraz nie było orzeczeń nakazujących eksmisję ze wspólnego lokalu z uwagi na stosowanie przemocy w rodzinie. W zakresie działań ukierunkowanych na przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie oraz działań zmierzających do zakończenia aktów przemocy domowej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach realizuje Programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Program realizowany jest w wymiarze 2 godzin zegarowych zajęć indywidualnych na każdego uczestnika oraz 60 godzin dydaktycznych zajęć grupowych. Tematyka spotkań jest ściśle związana z szeroko rozumianą tematyką przemocy w rodzinie m.in. źródła przemocy, formy, dynamika i skutki przemocy, alkohol i uzależnienia, umiejętność określania potrzeb i uczuć, komunikacja interpersonalna, wychowywanie dzieci bez przemocy, rozwiązywanie konfliktów, budowanie prawidłowych relacji w obrębie rodziny. W trakcie spotkań wykorzystuje się różne formy pracy m.in. wykład, dyskusja, burza mózgów, ankieta, narzędzia testowe, praca w parach, praca indywidualna na tle grupy. W końcowym etapie programu, na podstawie frekwencji uczestnicy otrzymują zaświadczenia, tj. Zaświadczenie o przystąpieniu do programu – min. udział w jednym spotkaniu indywidualnym oraz jednym spotkaniu grupowym. Zaświadczenie o udziale w programie – min. 50% godzin zrealizowanych w ramach programu oraz Zaświadczenie o ukończeniu programu – min. 75% godzin zrealizowanych w ramach programu. W roku 2019 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach w miesiącach styczeń- maj realizowało I edycję programu oddziaływań korekcyjno-

edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Chęć uczestnictwa zadeklarowało 10 osób poprzez złożenie kwestionariusza zgłoszeniowego. Spośród zgłoszonych 2 osoby w trakcie realizacji całkowicie przerwały swój udział, pozostałe zaś osoby wzięły udział w pełnym cyklu zajęć ze zróżnicowanym poziomem frekwencji. 4 osoby uzyskały zaświadczenia o ukończeniu programu, w związku z odbyciem 75% godzin wszystkich spotkań, 3 osoby otrzymały zaświadczenia o uczestnictwie w programie z tytułu wzięcia udziału w 50% organizowanych zajęć natomiast 1 osoba uzyskała zaświadczenie o przystąpieniu do programu ponieważ uczestniczyła w mniej niż 50% zaplanowanych spotkaniach. Dla porównania Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach w roku 2018 realizowało także I edycję programu korekcyjno-edukacyjnego, jednak uczestników było znacznie mniej. Zaledwie 3 osoby spośród zgłoszonych 5 osób wzięły udział w pełnym cyklu zajęć otrzymując zaświadczenia o ukończeniu programu.

Tabela 25. Liczba klientów, którzy przystąpili do udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. (źródło: opracowanie na podstawie danych statystycznych (2016-2019) PCPR w Siemiatyczach).

Gmina	Uczestnicy programu korekcyjno-edukacyjnego				
	2016	2017	2018	2019	Razem
Miasto Siemiatycze	0	3	0	0	3
Gmina Siemiatycze	3	6	3	2	14
Gmina Drohiczyn	0	1	0	1	2
Gmina Nurzec Stacja	1	1	0	0	2
Gmina Grodzisk	0	1	0	0	1
Gmina Dziadkowice	0	0	0	1	1
Gmina Mielnik	0	0	0	0	0
Gmina Perlejewo	2	1	2	3	8
Gmina Milejczyce	0	0	0	3	3
Razem	6	13	5	10	34

Na przełomie lat 2016-2019 do uczestnictwa w Programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnym przystąpiło 34 osoby. Najwięcej osób zgłaszanych do w/w programu pochodziło z Gminy Siemiatycze - 14 uczestników, następnie – 8 uczestników z Gminy Perlejewo, po 3 uczestników z Miasta Siemiatycze oraz Gminy Milejczyce, po 2 uczestników z Miasta Drohiczyn oraz Gminy Nurzec Stacja oraz po 1 uczestniku z Gmin: Grodzisk i Dziadkowice. Z Gminy Mielnik w przedziale lat 2016- 2019 nie było żadnych zgłoszeń osób skierowanych do udziału w programie korekcyjno- edukacyjnym. Do uczestnictwa w programie najczęściej kierują Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przeciwdziałania Przemocy

w Rodzinie funkcjonujące przy ośrodkach pomocy społecznej. Udział w programie uczy oraz koryguje postawy i zachowania przemocowe, daje uczestnikom szansę na omówienie osobistych doświadczeń, wysłuchanie przeżyć innych osób oraz uznania przez osobę stosującą przemoc w rodzinie swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy. Zwiększa zakres wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie oraz kształtuje umiejętności komunikowania się, rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy oraz wychowywania dzieci bez używania przemocy. Badanie zjawiska przemocy domowej w rodzinie jest bardzo trudne zwłaszcza pod kątem ilościowym, ponieważ często rodziny lub osoby doznające przemocy nie chcą ujawniać tego faktu. Dlatego też najprawdopodobniej nigdy nie uda się poznać prawdziwej liczby rodzin i osób żyjących w sytuacji przemocy domowej. Sytuacja ta wynika w dużej mierze z mechanizmów psychologicznych którymi kierują się ofiary, ponieważ tylko niewielka grupa decyduje się na złożenie zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa w rodzinie. Wiąże się to również z ogromną determinacją ze strony osoby doświadczającej przemoc w dążeniu do uzyskania pomocy zarówno sobie jak i innym członkom rodziny. Niestety, w oparciu o przedstawione badania znaczna część osób w dalszym ciągu nie wie jeszcze gdzie można uzyskać fachową pomoc bądź też obawia się późniejszych konsekwencji ze strony sprawcy przemocy. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach w celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie w powiecie siemiatyckim posiada opracowany *Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie powiatu siemiatyckiego na lata 2017-2020* w oparciu o Ustawę z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390 j.t.), który dzięki odpowiednim działaniom przyczyni się do osiągnięcia założonych celów szczegółowych tj.:

1. Poszerzenie wiedzy oraz podniesienie świadomości społecznej dotyczącej problemu przemocy w rodzinie (m.in. kampanie społeczne, materiały informacyjne, programy profilaktyczne skierowane do młodzieży „Porozumienie bez przemocy”, programy profilaktyczne dla rodziców „Akademia Rodzica”).
2. Zwiększenie skuteczności ochrony oraz pomocy ofiarom przemocy w rodzinie (specjalistyczne poradnictwo m.in. poradnictwo prawne, psychologiczne, pedagogiczne).
3. Zmniejszenie stosowania przemocy przez sprawców (programy dla sprawców przemocy m.in. Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie).

4. Zwiększenie kompetencji zawodowych osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (m.in. szkolenia, spotkania osób pracujących w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie).

V.9. Problemy ludzi starszych

W chwili obecnej mamy do czynienia z powolnymi, choć nieuniknionymi, przemianami i przeobrażeniami struktury społeczno - demograficznej naszego kraju. Z jednej strony wydłuża się średnia długość życia, poprawia przeciętny stan zdrowia, rozwijają się możliwości medycyny. Z drugiej strony spadają wskaźniki dzietności, zmniejsza się udział pokoleń młodszych - przedprodukcyjnych, a rośnie udział pokoleń starszych - poprodukcyjnych. Obecnie kategoria wiekowa 60+ stanowi 22,9% ogółu ludności Polski. Na opisany powyżej proces starzenia się ludności nakłada się także zjawisko transformacji społeczno-gospodarczej. Na terenie powiatu siemiatyckiego według danych na dzień 31.12.2019 roku, mieszkało 12 400 osób w wieku powyżej 60 lat (warto odnotować, że na terenie powiatu siemiatyckiego mieszka 6 502 osób w wieku powyżej 70 lat), odsetek mieszkańców w wieku powyżej 60 lat stanowi aż 28,1% wszystkich mieszkańców powiatu siemiatyckiego. Na terenie powiatu mieszka 7 101 kobiet w wieku powyżej 60 lat oraz 5 299 mężczyzn w tym wieku. Zmiany w strukturze demograficznej ludności, związane ze starzeniem się społeczeństwa, przyczynią się w przyszłości do coraz większego obciążenia osób w wieku produkcyjnym, które będą musiały utrzymywać powiększającą się stale liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym, w szczególności osób w wieku poprodukcyjnym. Zwiększające się obciążenie demograficzne jest związane z malejącym odsetkiem osób młodych oraz wzrastającym odsetkiem osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Starzenie się społeczeństwa oraz problemy ludzi starszych są coraz ważniejszym problemem społecznym, który w kolejnych latach będzie przybierał na znaczeniu. W związku ze zmianami demograficznymi i procesem starzenia się społeczeństwa, konieczne będzie podejmowanie skutecznych działań zmierzających do rozwiązania najważniejszych problemów ludzi starszych. Starzenie jest naturalnym procesem rozwojowym i stanowi jeden ze stadiów życiowych człowieka, który nie może być ani cofnięty, ani też odwracalny. Starzenie ma ogromne znaczenie w sensie indywidualnym, społecznym, i ekonomicznym. Jeszcze niedawno starzenie postrzegane było, jako całkowita utrata zdrowia czy też niedołęstwo. Aktualnie często wysoka aktywność społeczna osób starszych, wskazuje na

możliwości w zakresie dalszego kierowania własnym rozwojem. Zmiany postaw społecznych wobec starości przyczyniły się do wytyczenia nowych kierunków polityki społecznej, realizowanej wobec osób starszych. Zwłaszcza w kontekście prognoz demograficznych wskazujących, na stały procentowy wzrost osób w starszym wieku wśród populacji. Efektem tej zmiany jest przeniesienie akcentu ze sprawowania opieki nad tą grupą społeczną, na rzecz dostarczenia im takiej pomocy, która pozwoliłaby utrzymywać jak najdłużej aktywność społeczną. Podstawową ideą tak rozumianej pomocy jest wsparcie społeczne. W związku z powyższym konieczne jest podejmowanie odpowiednich działań ukierunkowanych na tą grupę społeczną. W pomoc osobom starszym, szczególnie tym wymagającym pomocy w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, pielęgnacyjną włączają się Ośrodki Pomocy Społecznej. Usługi opiekuńcze oferowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej, wykonywane są w miejscu zamieszkania osób samotnych, które ze względu na wiek lub choroby wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Dla osób zdrowych, które wymagają innej pomocy np.: przy wypełnianiu dokumentów pracownicy Ośrodków Pomocy Społecznej świadczą pracę socjalną. Wsparciem objęte są wszystkie osoby niepełnosprawne oraz długotrwale chore.

VI. Diagnoza problemów społecznych na terenie powiatu siemiatyckiego.

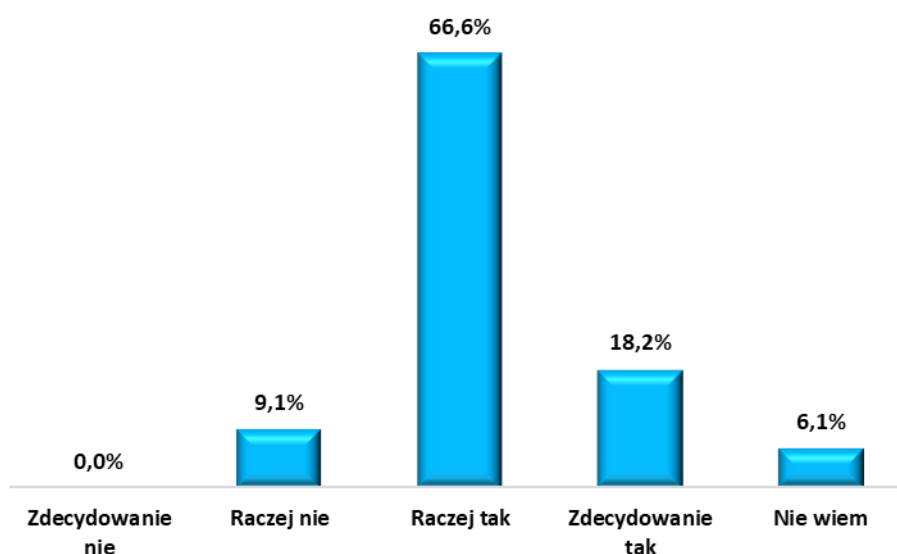
Problemy społeczne to powtarzające się, masowe zjawiska uznane przez daną grupę społeczną lub społeczeństwo za negatywne, złe, niekorzystne, których nasilenie budzi zaniepokojenie opinii społecznej i może przyczynić się do dezorganizacji społecznej

Jednym z głównych założeń niniejszej *Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie siemiatyckim na lata 2021 – 2030* jest przedstawienie problemów występujących w społeczności lokalnej powiatu siemiatyckiego oraz wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Określenie i zdiagnozowanie problemów społecznych występujących na terenie powiatu siemiatyckiego było możliwe poprzez przeprowadzenie badań społecznych wśród przedstawicieli instytucji i podmiotów zajmujących się problematyką społeczną. Narzędziem badawczym służącym do określenia celów był kwestionariusz wywiadu pogłębionego – w formie ankiety on - line, który rozsyłany był do wytypowanych instytucji działających na terenie powiatu siemiatyckiego. Na pytania zawarte w kwestionariuszu wywiadu odpowiedziało 33 przedstawicieli instytucji zajmujących się problematyką społeczną w powiecie siemiatyckim. Kwestionariusz ankiety poprzez swoją konstrukcję umożliwiał dokonanie analizy zarówno o charakterze ilościowym, jak i jakościowym. Ankieta zawierała zarówno pytania o charakterze zamkniętym jak i otwartym. Dane uzyskane w trakcie realizacji badań poddane zostały wielostopniowej analizie, zarówno ilościowej jak i jakościowej. W opracowaniu zaprezentowano wyniki badań pod kątem ogólnych tendencji i średnich występujących w całej badanej zbiorowości. Porównywane i dokładniej analizowane były wyniki uzyskane w podgrupach badanych o największym i najmniejszym nasileniu danej zmiennej niezależnej, a także pojawiające się tendencje (malejące lub rosnące) w wewnętrznej strukturze odpowiedzi. Opisane zostały także podgrupy badanych o największym i najmniejszym procencie odpowiedzi na dane pytanie. Kwestionariusz ankiety składał się z zasadniczych dwóch części zawierających; ogólną charakterystykę stopnia i dotkliwości problemów społecznych oraz szczegółową analizę wskazanych problemów. Pytania zawarte w ankiecie dotyczyły diagnozowania problemów społecznych w szerokim spektrum i różnego rodzaju. Odpowiedzi uzyskane w badaniu ankietowym wstępnie diagnozują problemy społeczne występujące w powiecie siemiatyckim i jednocześnie są punktem wyjścia w formułowaniu zaleceń mających zmienić ten stan rzeczy.

VI.1. Ocena warunków życia w powiecie Siemiatyckim.

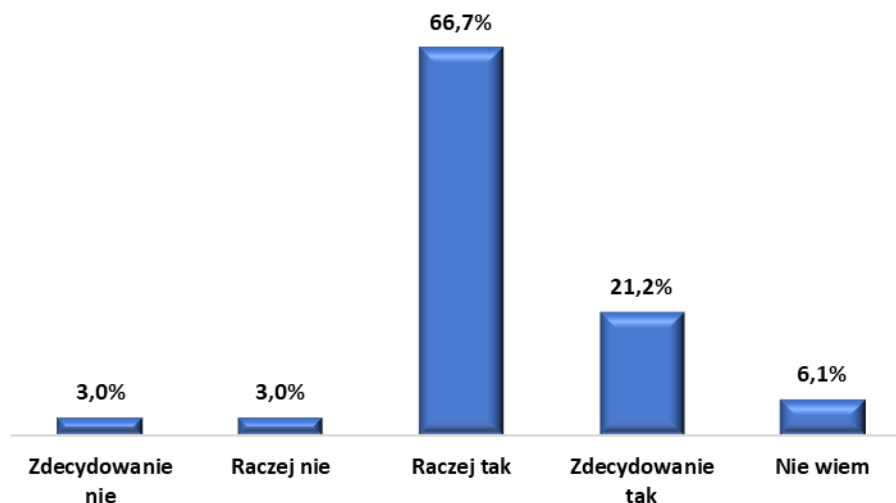
Stosunek badanych respondentów do warunków życia w powiecie siemiatyckim jest bardzo pozytywny. Zdecydowana większość badanych łącznie – 84,8% respondentów pozytywnie ocenia warunki życia w powiecie, w tym 66,6% jest raczej zadowolonych, natomiast 18,2% jest zdecydowanie zadowolonych z warunków życia w powiecie. Odmiennego zdania było zaledwie 9,1% badanych. Odpowiedzi nie wiem / trudno powiedzieć wskazało 6,1% badanych.

Rysunek 8. Czy jest Pani/Pan zadowolony(a) z warunków życia w powiecie siemiatyckim?

Uczestnicy badania pozytywnie ocenili powiat siemiatycki jako miejsce do życia. Jakość życia w powiecie została oceniona przez badanych wysoko lub bardzo wysoko. Większość badanych – łącznie aż 87,9% uważa, że powiat siemiatycki jest dobrym miejscem do życia, w tym 66,7% ankietowanych wskazało odpowiedź *raczej tak*, natomiast 21,2% *zdecydowanie tak*. Należy zwrócić uwagę, iż zaledwie 6,0% badanych uważa, że powiat siemiatycki nie jest dobrym miejscem do życia. Dane potwierdzają pozytywną percepcję powiatu jako miejsca do mieszkania i funkcjonowania. Odpowiedź nie wiem / trudno powiedzieć wskazało 6,1% ankietowanych.

Rysunek 9. Czy powiat siemiatycki jest dobrym miejscem do życia?

VI.2. Ocena warunków życia w powiecie siemiatyckim pod względem bezpieczeństwa mieszkańców, jakości środowiska naturalnego, dostępności i jakości transportu zbiorowego, dostępu do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakości i dostępności do opieki zdrowotnej.

Poza ogólną oceną warunków i jakością życia w powiecie siemiatyckim uczestnicy badania dokonali także oceny takich aspektów jak: poczucie bezpieczeństwa, jakość środowiska naturalnego, dostępność i jakość transportu zbiorowego, dostęp do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakość i dostępność do opieki zdrowotnej. Spośród analizowanych aspektów respondenci najwyżej ocenili dostęp do terenów zielonych, rekreacyjnych – 81,8% oraz jakość środowiska naturalnego – 78,8% pozytywnych wskazań. Ponad połowa badanych – 51,5% wysoko oceniła poczucie bezpieczeństwa w powiecie. Bardzo nisko badani ocenili takie elementy warunków życia w powiecie siemiatyckim jak - dostępności i jakość transportu zbiorowego oraz jakość i dostępność do opieki zdrowotnej. Odsetek pozytywnych wskazań w przypadku wymienionych elementów składowych jakości życia w powiecie wyniósł zaledwie 9,1%. Taki odsetek odpowiedzi wskazuje na bardzo duże problemy w wymienionych obszarach życia mieszkańców powiatu siemiatyckiego.

Tabela 26. Ocena warunków życia w powiecie siemiatyckim pod względem bezpieczeństwa mieszkańców, jakości środowiska naturalnego, dostępności i jakości transportu zbiorowego, dostępu do terenów zielonych, rekreacyjnych oraz jakości i dostępności do opieki zdrowotnej.

	Bardzo nisko	Raczej nisko	Przeciętnie	Raczej wysoko	Bardzo wysoko
Bezpieczeństwa mieszkańców	0,0%	3,0%	45,5%	39,4%	12,1%
Jakości środowiska naturalnego	0,0%	0,0%	21,2%	57,6%	21,2%
Dostępności i jakość transportu zbiorowego	27,3%	30,3%	33,3%	9,1%	0,0%
Dostęp do terenów zielonych, rekreacyjnych	0,0%	0,0%	18,2%	54,5%	27,3%
Jakość i dostępność do opieki zdrowotnej	9,1%	30,3%	51,5%	6,1%	3,0%

VI.3. Skala występowania i dokuczliwości problemów społecznych występujących na terenie powiatu siemiatyckiego.

Respondentom uczestniczącym w badaniu przedstawiono listę problemów społecznych, które występują na terenie powiatu siemiatyckiego z prośbą o wskazanie skali występowania i uciążliwości danego problemu. Każdy z respondentów mógł wskazać na jedną, z gradujących odpowiedzi od *bardzo duży problem* do *brak problemu*. Skalę problemów przedstawiono według rangowania zsumowanych odpowiedzi wskazujących na uciążliwość danego problemu (odpowiedzi *bardzo duży problem* oraz *raczej duży problem*). Suma tych odpowiedzi wskazuje, które z wymienionych problemów społecznych są najbardziej odczuwalne i występują w największym stopniu na terenie powiatu siemiatyckiego. Respondenci największą rangę przypisali problemowi alkoholizmu na terenie powiatu siemiatyckiego. Suma wskazań wyniosła 69,7%. Problem alkoholizmu ma najbardziej negatywne skutki, ponieważ jest swoistego rodzaju katalizatorem innych problemów społecznych i zawsze współwystępuje z innymi problemami. Kolejne problemy, które w znacznym stopniu występują na terenie powiatu siemiatyckiego i są obserwowane przez respondentów to przede wszystkim: narkomania oraz trudna sytuacja ludzi starszych. Wymienione problemy wskazała ponad połowa badanych odpowiednio 60,6% oraz 54,5%. Uciążliwość innych problemów społecznych występujących na terenie powiatu siemiatyckiego nie jest tak bardzo odczuwalna jak wymienionych powyżej, co oczywiście nie oznacza, że problemy te nie występują. Więcej niż co trzeci uczestnik badania wskazał na uciążliwość takich problemów społecznych jak: bezrobocie - 39,4%, niepełnosprawność - 39,4%, ubóstwo (niedostatek środków do życia) - 36,4%, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - 36,4%, długotrwała lub ciężka

Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie siemiatyckim na lata 2021 - 2030

choroba - 33,4%, przemoc w rodzinie -33,4% oraz trudna sytuacja mieszkaniowa (brak mieszkań) - 33,4%. Pozostałe problemy przedstawiono w poniższej tabeli w kolejności według stopnia uciążliwości od największej do najmniejszej.

Tabela 27. Skala występowania poszczególnych problemów społecznych w powiecie siemiatyckim.

Problem społeczny	Bardzo duży problem	Raczej duży problem	Raczej mały problem	Bardzo mały problem	Brak problemu	Nie wiem
Alkoholizm	21,2%	48,5%	18,2%	0,0%	0,0%	12,1%
Narkomania	21,2%	39,4%	24,2%	3,0%	0,0%	12,1%
Trudna sytuacja ludzi starszych	3,0%	51,5%	18,2%	15,2%	0,0%	12,1%
Bezrobocie	9,1%	30,3%	39,4%	12,1%	3,0%	6,1%
Niepełnosprawność	3,0%	36,4%	39,4%	9,1%	0,0%	12,1%
Ubóstwo (niedostatek środków do życia)	0,0%	36,4%	42,4%	3,0%	3,0%	15,2%
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	0,0%	36,4%	33,3%	6,1%	3,0%	21,2%
Długotrwała lub ciężka choroba	6,1%	27,3%	33,3%	0,0%	0,0%	33,3%
Przemoc w rodzinie	6,1%	27,3%	33,3%	0,0%	0,0%	33,3%
Trudna sytuacja mieszkaniowa (brak mieszkań)	15,2%	18,2%	36,4%	12,1%	0,0%	18,2%
Problemy zdrowotne lokalnej społeczności	6,1%	24,2%	36,4%	3,0%	0,0%	30,3%
Rozpad rodzin/rodziny niepełne	6,1%	18,2%	30,3%	15,2%	0,0%	30,3%
Trudna sytuacja rodzin wielodzietnych i niepełnych	0,0%	24,2%	54,5%	12,1%	0,0%	9,1%
Sieroctwo biologiczne i społeczne	0,0%	21,2%	30,3%	9,1%	3,0%	36,4%
Problemy edukacyjne (szkoły – ich liczba, profil, dostępność, dojazd do szkół, rekreacja i kultura)	0,0%	21,2%	33,3%	30,3%	3,0%	12,1%
Problemy osób opuszczających zakłady karne	3,0%	12,1%	15,2%	21,2%	3,0%	45,5%
Brak dostępu do informacji i poradnictwa	0,0%	12,1%	27,3%	27,3%	15,2%	18,2%
Brak poczucia bezpieczeństwa	0,0%	9,1%	30,3%	18,2%	9,1%	33,3%
Bezdomność	0,0%	9,1%	24,2%	30,3%	6,1%	30,3%
Problemy emigrantów, repatriantów, uchodźców	3,0%	6,1%	15,2%	21,2%	21,2%	33,3%
Kłęski żywiołowe	0,0%	6,1%	24,2%	24,2%	24,2%	21,2%

VI.4. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu siemiatyckiego w obszarze przeciwdziałania problemom społecznym.

Uczestnicy badania poza wskazaniem skali występowania i uciążliwości poszczególnych problemów społecznych występujących w powiecie siemiatyckim poproszeni zostali o ocenę działań podejmowanych na terenie powiatu siemiatyckiego, które zmierzałyby do zmniejszenia występowania i dokuczliwości poszczególnych problemów społecznych. Respondentom przedstawiono listę 18 działań podejmowanych w celu przeciwdziałania problemom społecznym w powiecie siemiatyckim z prośbą o ocenę - walidację ich skuteczności. Ocena dokonana przez respondentów przebiegała według skali od 1 do 5 gdzie 1 to najniższa ocena, natomiast 5 najwyższa ocena. Wyniki przedstawiono za pomocą średniej ocen – im wyższa ocena tym wyższa (w opinii badanych) skuteczność podejmowanych działań. W tabeli przedstawiono ocenę działań według skali gradujującej od najlepszych ocen do najgorszych. Respondenci najwyżej ocenili działania w zakresie zapewnienie opieki przedszkolnej – średnia ocena 3,94. Wysokie oceny dotyczyły także takich działań jak: zapewnienie odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży – 3,73, wspieranie rodzin wielodzietnych – 3,67 oraz zapewnienie opieki w żłobkach – 3,64. Pozytywnie zaopiniowano działania realizowane w powiecie siemiatyckim w takich obszarach jak: ochrona macierzyństwa - 3,36, wspieranie rodzin niepełnych - 3,36 oraz pomoc osobom z niepełnosprawnościami - 3,33. Najniżej oceniono działania realizowane w takich obszarach jak: przeciwdziałanie narkomanii – średnia ocena 2,64, zapobieganie bezdomności - 2,88, przeciwdziałanie alkoholizmowi - 2,91, przeciwdziałanie dyskryminacji grup mniejszościowych - 2,97, pomoc uchodźcom i repatriantom - 2,97, ochrona zdrowia - 2,97 oraz ograniczanie bezrobocia - 2,97

Tabela 28. Ocena działań podejmowanych na terenie powiatu siemiatyckiego w obszarze przeciwdziałania problemom społecznym. Ocena w skali od 1 do 5 gdzie 1 to najniższa ocena, natomiast 5 najwyższa ocena – średnie oceny.

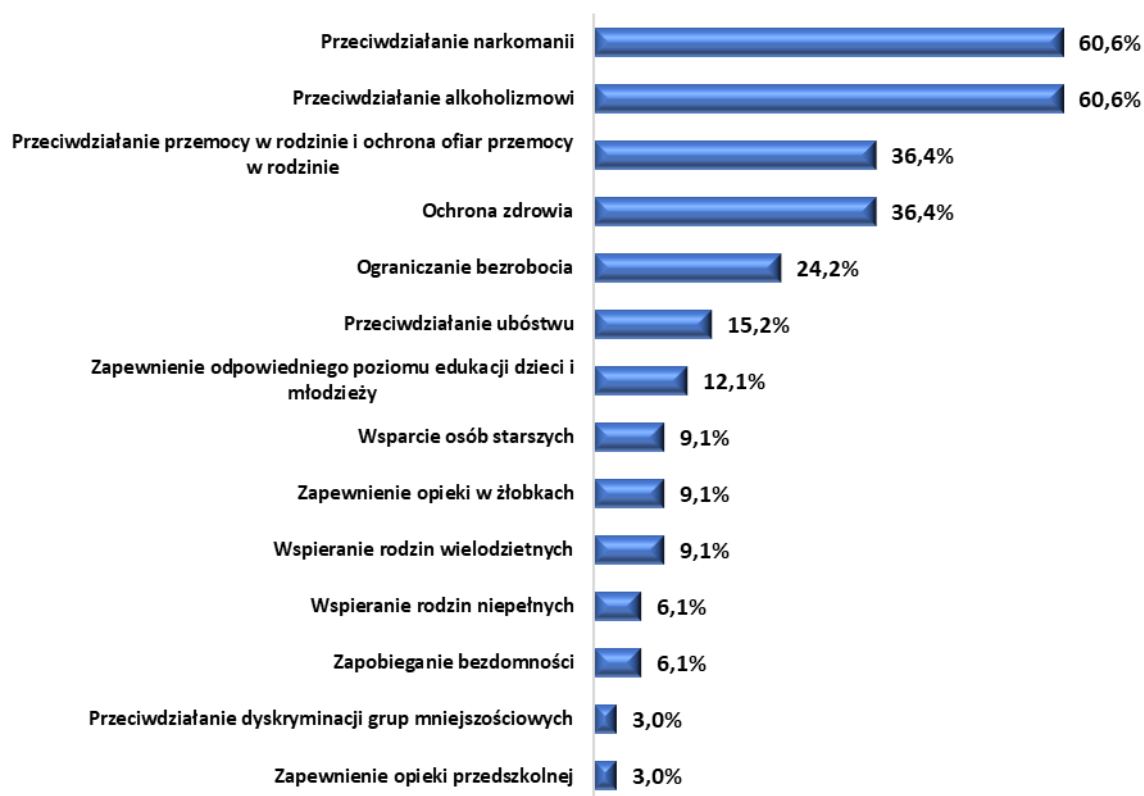
	Średnia ocena
Zapewnienie opieki przedszkolnej	3,94
Zapewnienie odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży	3,73
Wspieranie rodzin wielodzietnych	3,67
Zapewnienie opieki w żłobkach	3,64
Ochrona macierzyństwa	3,36
Wspieranie rodzin niepełnych	3,36
Pomoc osobom z niepełnosprawnościami	3,33
Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie	3,27
Przeciwdziałanie ubóstwu	3,15
Wspieranie uczenia się przez całe życie	3,15
Wsparcie osób starszych	3,03
Ograniczanie bezrobocia	2,97

Powiatowa strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie siemiatyckim na lata 2021 - 2030

Ochrona zdrowia	2,97
Pomoc uchodźcom i repatriantom	2,97
Przeciwdziałanie dyskryminacji grup mniejszościowych	2,97
Przeciwdziałanie alkoholizmowi	2,91
Zapobieganie bezdomności	2,88
Przeciwdziałanie narkomanii	2,64

Uczestników badania poproszono również o wskazanie działań z obszaru przeciwdziałania problemom społecznym w powiecie siemiatyckim, które przynoszą najmniej zadowalające efekty. Każda z badanych osób mogła wskazać 3 odpowiedzi dlatego też suma wskazań jest większa niż 100%. Zdaniem badanych dwa obszary i działania podejmowane w obrębie tych obszarów przynoszą najmniej zadowalające efekty. Te obszary to: przeciwdziałanie narkomanii oraz przeciwdziałanie alkoholizmowi, które wskazało po 60,6% respondentów. Wymienione odpowiedzi wskazało zdecydowanie najwięcej badanych osób. Więcej niż co trzeci ankietowany – 36,4% wymienił działania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz działania w obrębie ochrony zdrowia. Co piąty uczestnik badania – 24,2% wskazał na działania inicjowane i realizowane w obszarze ograniczenia bezrobocia w powiecie siemiatyckim. Pozostałe odpowiedzi przedstawiono na wykresie.

Rysunek 10. Które z podejmowanych działań / obszarów przynoszą Pani/Pana zdaniem najmniej zadowalające efekty?

VI.5. Grupy społeczne zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym w powiecie siemiatyckim.

Grupy społeczne, które w największym stopniu zagrożone są marginalizacją i wykluczeniem społecznym w powiecie siemiatyckim to zdaniem badanych osoby i rodziny dotknięte ubóstwem – średnia ocena w skali od 1 do 5 wyniosła - 3,73. Trudna sytuacja dotyczy także takich grup społecznych jak: byli więźniowie powracający z zakładów karnych – średnia ocena 3,67, bezdomni i osoby zagrożone bezdomnością - 3,61 oraz osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie - 3,61. Wykluczenie społeczne zdaniem respondentów może także w większym stopniu dotyczyć rodziny, w których występuje przemoc - 3,55 oraz byli wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych - 3,55. W tabeli przedstawiono grupy zagrożone marginalizacją społeczną według skali od grup najbardziej zagrożonych do grup w najmniejszym stopniu zagrożonych wykluczeniem.

Tabela 29. Osoby, rodziny, grupy mieszkańców powiatu siemiatyckiego są najbardziej Pani/Pana zdaniem zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym? Ocena w skali od 1 do 5 gdzie 1 to najniższa ocena, natomiast 5 najwyższa ocena – średnie oceny.

	Średnia ocena
Osoby i rodziny dotknięte ubóstwem	3,73
Byli więźniowie powracający z zakładów karnych	3,67
Bezdomni i osoby zagrożone bezdomnością	3,61
Osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie	3,61
Rodziny z występującą przemocą	3,55
Byli wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych	3,55
Osoby i rodziny dotknięte bezrobociem	3,42
Rodziny zmagające się z problemami	3,39
Opiekuńczo-wychowawczymi	3,27
Osoby z niepełnosprawnościami	3,18
Osoby starsze	2,97
Mniejszości etniczne i narodowe	2,91
Samotne kobiety w ciąży	2,85
Samotne matki	2,85

VI.6. Problemy rodzin z dziećmi w powiecie siemiatyckim.

Poniżej przedstawione zostały najważniejsze problemy, z którymi borykają się rodziny z dziećmi mieszkające na terenie powiatu siemiatyckiego. Każda z badanych osób mogła wskazać maksymalnie trzy dominujące problemy, stąd też suma udzielonych odpowiedzi jest większa niż 100%. Zdaniem ankietowanych dominującymi problemami dotyczącymi rodzin z dziećmi są przede wszystkim konflikty rodzinne/rozpad więzi rodzinnych – 51,5% wskazań, niewystarczająca oferta organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży – 48,5%, ograniczony dostęp rodziców do poradnictwa specjalistycznego – 45,5%, brak mieszkania lub trudne

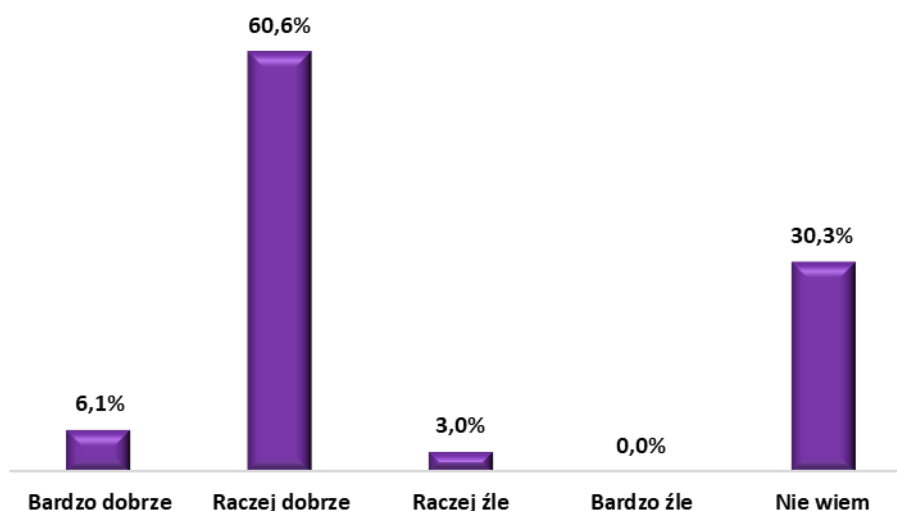
warunki mieszkaniowe – 45,5% oraz niewystarczające umiejętności rodzicielskie i wychowawcze – 42,4%. Pozostałe trudności, które spotykają rodziny z dziećmi na terenie powiatu siemiatyckiego przedstawione zostały na wykresie.

Rysunek 11. Problemy społeczne dotyczące rodziny z dziećmi na terenie powiatu siemiatyckiego.

Okazuje się, że zdecydowana większość badanych łącznie 66,7% pozytywnie ocenia działania na rzecz rodzin z dziećmi, realizowane na terenie powiatu siemiatyckiego. Źłe działania te ocenia zaledwie 3,0% badanych respondentów. Tym samym należy przyjąć, że działania realizowane w tym obszarze są skuteczne.

Rysunek 12. Jak Pani/Pan ocenia działania na rzecz rodzin z dziećmi, realizowane na terenie powiatu siemiatyckiego?

VI.7. Problemy osób niepełnosprawnych w powiecie siemiatyckim.

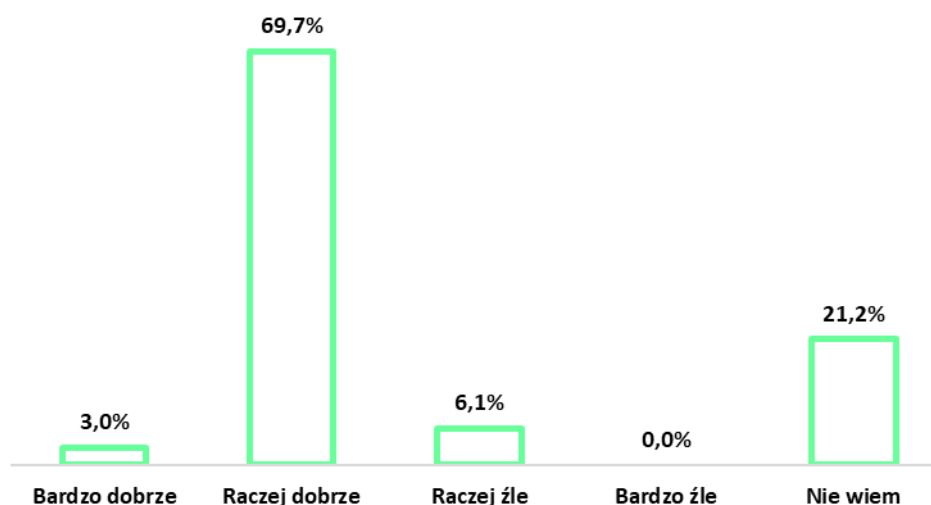
Kolejna ważna kwestia, która została analizowana podczas badania mieszkańców dotyczyła problemów, które spotykają osoby niepełnosprawne w powiecie siemiatyckim. Zdaniem ankietowanych najważniejsze problemy, które dotyczą osoby niepełnosprawne to: trudności w podjęciu odpowiedniego zatrudnienia – 57,6%, utrudniony dostęp do korzystania ze środków transportu – 54,5%, ograniczony dostęp do rehabilitacji usprawniającej – 51,5%, problemy psychologiczne / zdrowotne – 42,4% oraz bariery architektoniczne w miejscach publicznych – także 42,4% wskazań. Wymienione problemy wskazał największy odsetek respondentów, pozostałe trudności przedstawiono na wykresie. Tytułem uzupełnienia należy zwrócić uwagę, iż każdy z badanych mógł wskazać maksymalnie trzy odpowiedzi, dlatego suma odpowiedzi jest większa niż 100%.

Rysunek 13. Problemy społeczne dotyczące osób niepełnosprawnych na terenie powiatu siemiatyckiego.

Uczestnicy badania pozytywnie ocenili działania na rzecz osób niepełnosprawnych realizowane na terenie powiatu siemiatyckiego. Według danych łącznie aż 72,7% badanych dobrze ocenia działania podejmowane w tym obszarze. Negatywne oceny stanowiły zaledwie 6,1% wszystkich wskazań.

Rysunek 14. Jak Pani/Pan ocenia działania na rzecz osób niepełnosprawnych realizowane na terenie powiatu siemiatyckiego?

VI.8. Problemy osób starszych w powiecie siemiatyckim.

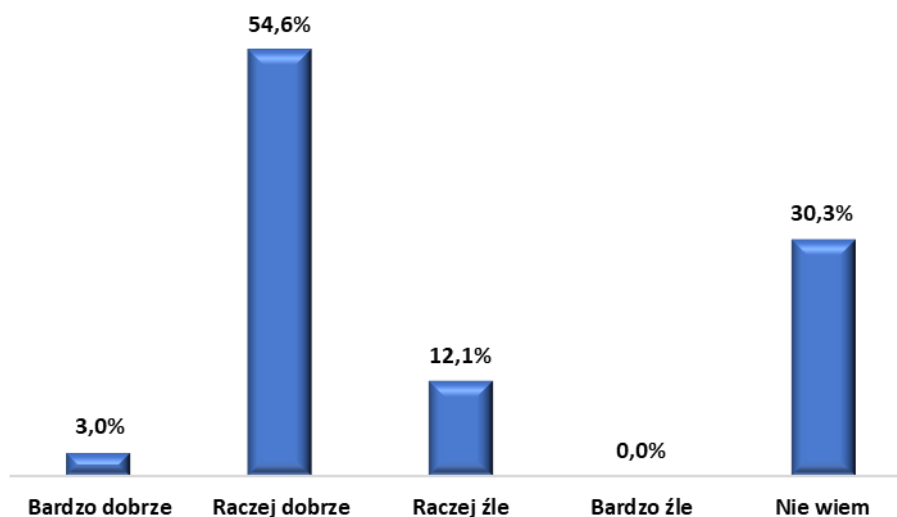
Osoby starsze – seniorzy mieszkający na terenie powiatu siemiatyckiego, zdaniem ankietowanych spotykają się z wieloma problemami i trudnościami w codziennym funkcjonowaniu. Najważniejszym problemem jest przede wszystkim niepełnosprawność i schorzenia wieku starszego – 72,7%. Istotną barierą utrudniającą pełną partycypację seniorów w życiu społecznym jest także samotność. Taki problem wymieniło – 66,7% badanych. Trudności, na które napotykają seniorzy w codziennym funkcjonowaniu to także : ubóstwo/ niskie dochody – 51,5% oraz ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów – 45,5%. Wszystkie problemy, które zdaniem badanych mieszkańców dotyczą seniorów przedstawiono na umieszczonym poniżej wykresie. Ze względu na możliwość wskazania maksymalnie trzech odpowiedzi suma nie jest równa 100%.

Rysunek 15. Problemy społeczne dotyczące osób starszych na terenie powiatu siemiatyckiego

Badane osoby dobrze oceniają działania na rzecz osób starszych, realizowane na terenie powiatu siemiatyckiego. Ponad połowa badanych – łącznie 57,6% wskazał odpowiedzi o pozytywnej konotacji. Źle działania ocenia 12,1% respondentów. Blisko co trzecia badana osoba – 30,3% nie ma zdania w tym temacie.

Rysunek 16. Jak Pani/Pan ocenia działania na rzecz osób starszych, realizowane na terenie powiatu siemiatyckiego?

VI.9. Problemy dzieci i młodzieży w powiecie siemiatyckim.

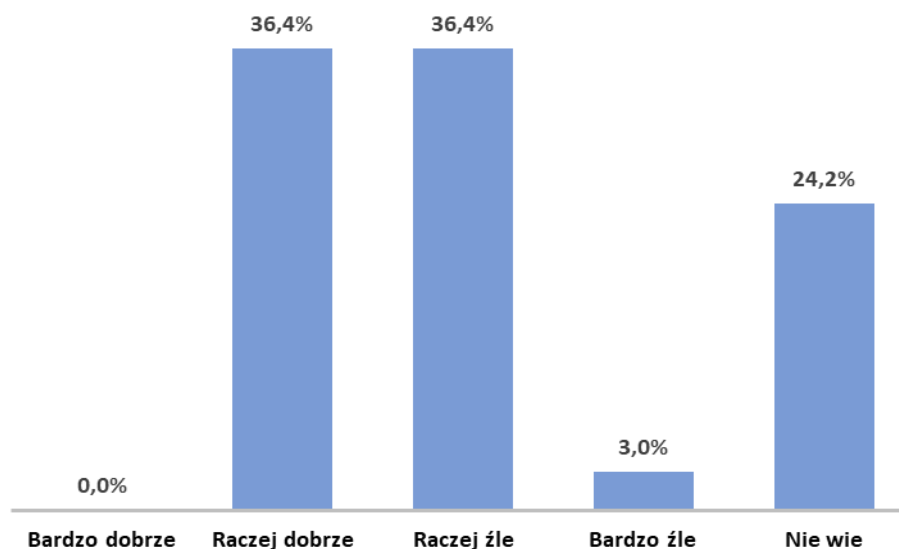
Szczegółowej analizie poddano także negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży, które mieszkańcy najczęściej dostrzegają na terenie powiatu siemiatyckiego. Zdaniem największego odsetka respondentów głównymi problemami społecznymi obserwowanymi wśród dzieci i młodzieży są alkohol i papierosy – 54,5%, bezproduktywne spędzanie wolnego czasu przez młodzież – 51,5% oraz brak pozytywnych wzorców i autorytetów – 51,5% wskazań. Ważnym problemem są także narkotyki – 45,5%. Badani uważają, że problemy społeczne dotyczące dzieci i młodzieży generowane są także przez: zaniedbania wychowawcze – 39,4%. Pozostałe problemy dzieci i młodzieży zaprezentowano na poniższym wykresie. Podobnie jak w przypadku wcześniejszych pytań każdy z respondentów mógł wymienić maksymalnie trzy odpowiedzi, dlatego suma wszystkich wskazań jest większa niż 100%.

Rysunek 17. Problemy społeczne dotyczące dzieci i młodzieży na terenie powiatu siemiatyckiego.

Uczestnicy badania przeciętnie oceniają działania profilaktyczne i edukacyjne adresowane do dzieci i młodzieży realizowane na terenie powiatu siemiatyckiego. Negatywnie działania ocenił większy odsetek badanych – łącznie 39,4%. Pozytywne wskazania stanowiło 36,4% wszystkich odpowiedzi. Brak zdania w tym aspekcie wyraziło 24,2% badanych. Reasumując, wyniki badań wskazują, że konieczne jest podjęcie działań usprawniających, optymalizujących i skuteczniających w zakresie dotychczas realizowanych i podejmowanych inicjatyw skierowanych do dzieci i młodzieży na terenie powiatu.

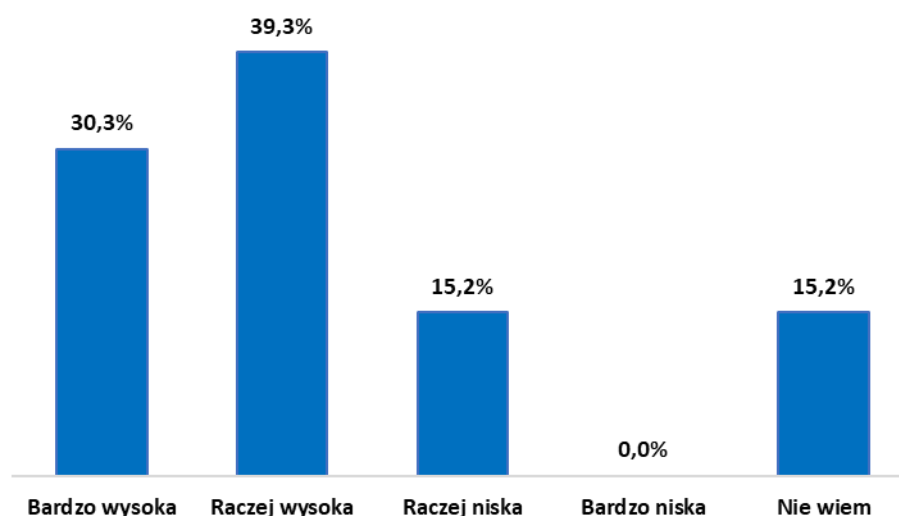
Rysunek 18. Jak Pani/Pan ocenia adresowane do dzieci i młodzieży działania profilaktyczne i edukacyjne, realizowane na terenie powiatu siemiatyckiego?

VI.10. Problem uzależnień od alkoholu na terenie powiatu siemiatyckiego.

Zdaniem największej grupy badanych respondentów skala problemu uzależnień od alkoholu na terenie powiatu jest wysoka lub bardzo wysoka. Taką odpowiedź wskazało łącznie aż 69,6% badanych. Tak wysokie wyniki sugerują, że problem uzależnień od alkoholu jest poważnym problemem społecznym występującym na terenie powiatu siemiatyckiego. Nisko skalę problemu oceniło 15,2% badanych. Brak wiedzy w tym temacie wskazało także 15,2% badanych.

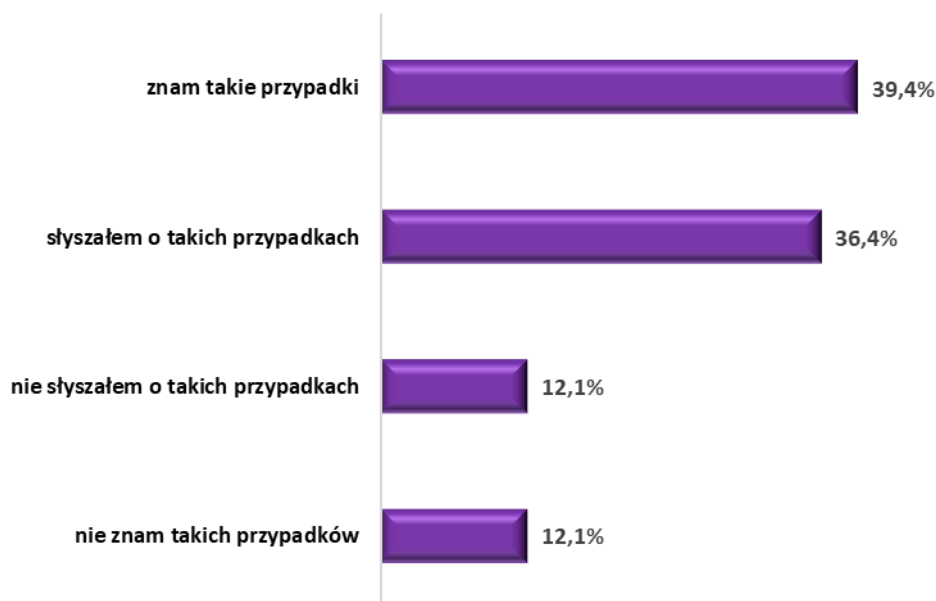
Rysunek 19. Jaka jest skala problemu uzależnień od alkoholu, na terenie powiatu siemiatyckiego?

VI.11. Zjawisko przemocy domowej w powiecie siemiatyckim.

Dane statystyczne dotyczące przemocy w rodzinie nie odzwierciedlają rzeczywistej skali problemu. Wynika to z faktu, że przemoc w rodzinie jest problemem wrażliwym, trudnym do diagnozowania. Osoby doznające przemocy w rodzinie nie chcą ujawniać problemu, obawiając się reakcji otoczenia, represji ze strony sprawcy, długich i zawiłych procedur prawnych. Taki stan rzeczy znajduje odzwierciedlenie w statystykach prowadzonych przez poszczególne służby. Tymczasem, zgodnie z prezentowanymi danymi łącznie zdecydowana większość badanych – 75,8% zna takie przypadki gdzie dochodzi do zjawiska przemocy w rodzinie lub słyszało o przypadkach przemocy w rodzinie. Odsetek osób, które nie znają lub nie słyszały o takich przypadkach to łącznie 24,2%, w tym 12,1% nie zna takich przypadków, a 12,1% badanych nie słyszało o takich przypadkach.

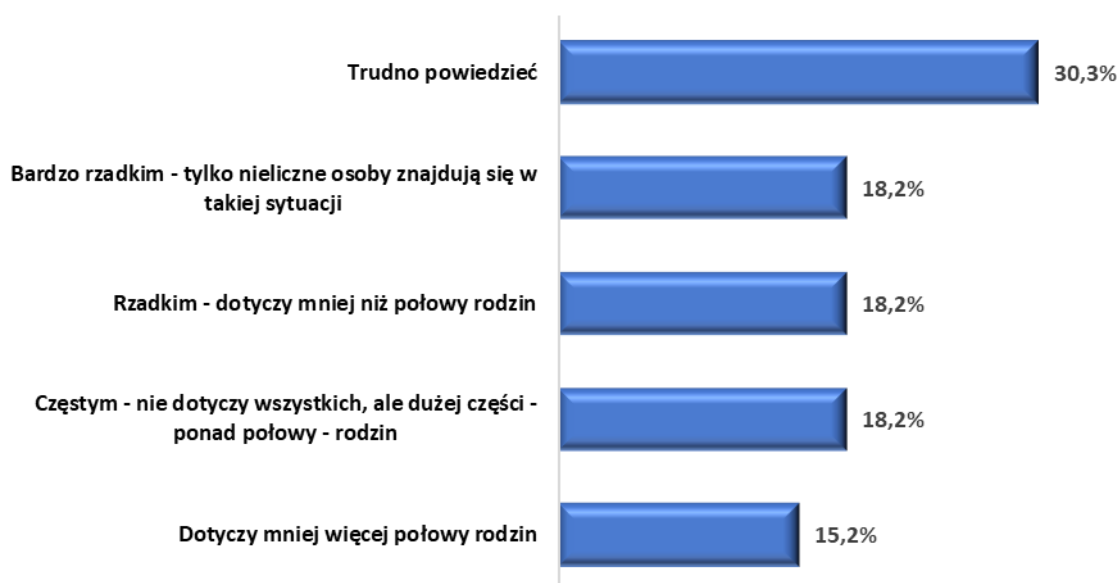
Rysunek 20. Czy na terenie powiatu siemiatyckiego występuje zjawisko przemocy domowej?

Jak wskazały wcześniejsze analizy badane osoby słyszały o przypadkach przemocy domowej lub znają takie przypadki. Warto jednak zauważyć, że częstotliwość występowania oraz skala i zakres tego problemu nie jest powszechna, ale zauważalna. Przemoc domowa nie jest zjawiskiem powszechnym jednak według danych problem ten dotyczy części rodzin. Zgodnie z pozyskanymi danymi łącznie 36,4% badanych mieszkańców uważa, że problem przemocy w rodzinie zjawiskiem występującym bardzo rzadkim (dotyczy tylko nielicznych rodzin) lub rzadkim (dotyczy mniej niż połowy rodzin). Innego zdania było łącznie 33,4%

badanych, którzy uważają, że jest to problem często występujący, w tym 18,2% badanych uważa, że problem ten dotyczy dużej części - ponad połowy rodzin, natomiast 15,2% twierdzi, że problem ten dotyczy mniej więcej połowy rodzin. Blisko co trzeci uczestnik badania – 30,3% nie potrafi ocenić skali, częstotliwości i powszechności występowania zjawiska przemocy na terenie powiatu.

Rysunek 21. Jak Pan/Pani uważa, czy zjawisko przemocy w rodzinie jest zjawiskiem powszechnie występującym w powiecie siemiatyckim?

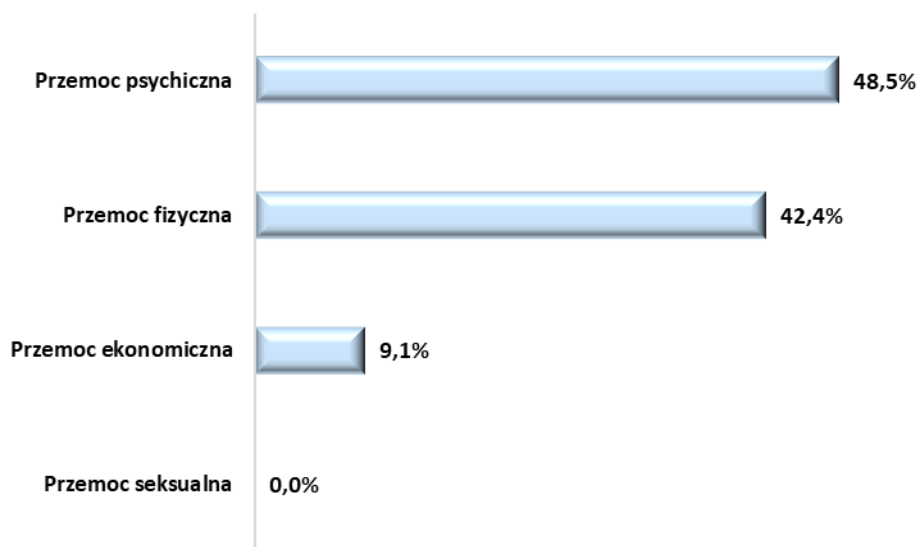

VI.12. Najczęściej spotykane formy przemocy w powiecie siemiatyckim.

Przemoc w rodzinie może przyjmować różnorodne formy takie jak: przemoc fizyczna, przemoc psychiczna, przemoc seksualna oraz przemoc ekonomiczna. Przemoc fizyczna to naruszanie nietykalności fizycznej; zachowania powodujące uszkodzenie ciała lub niosące takie ryzyko, np. bicie, popychanie, szarpanie, kopanie, duszenie policzkowanie. Przemoc psychiczna to naruszenie godności osobistej; zawiera przymus i groźby, np. obrażanie, wyzywanie, wyśmiewanie, szydzenie, okazywanie braku szacunku, poniżanie w obecności innych osób, kontrolowanie i ograniczanie kontaktu z bliskimi, poddawanie stałej krytyce. Przemoc seksualna to naruszenie intymności; zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowanie aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić, np. wymuszanie pożycia seksualnego, obmacywanie, gwałt, wymuszanie nieakceptowanych zachowań seksualnych. Natomiast przemoc ekonomiczna to pozbawianie środków lub

stwarzanie warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby, np. niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, zabieranie pieniędzy, przeglądanie dokumentów, korespondencji, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek "na wspólne konto", sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów. Analizując wyniki dotyczące rodzaju spotykanej formy przemocy można zauważyć, iż najczęstszą jej formę stanowi przemoc psychiczna, którą wskazało 48,5% respondentów. W następnej kolejności z największą liczbą wskazań znajduje się przemoc fizyczna 42,4% wskazań. Mniejszy odsetek badanych wskazał na przemoc ekonomiczną – 9,1%. Takie dane mogą w części wyjaśniać małą liczbę zgłoszeń dotyczących przemocy, ponieważ ofiary przemocy psychicznej, ekonomicznej i seksualnej takiej przemocy nie zgłaszają do odpowiednich służb.

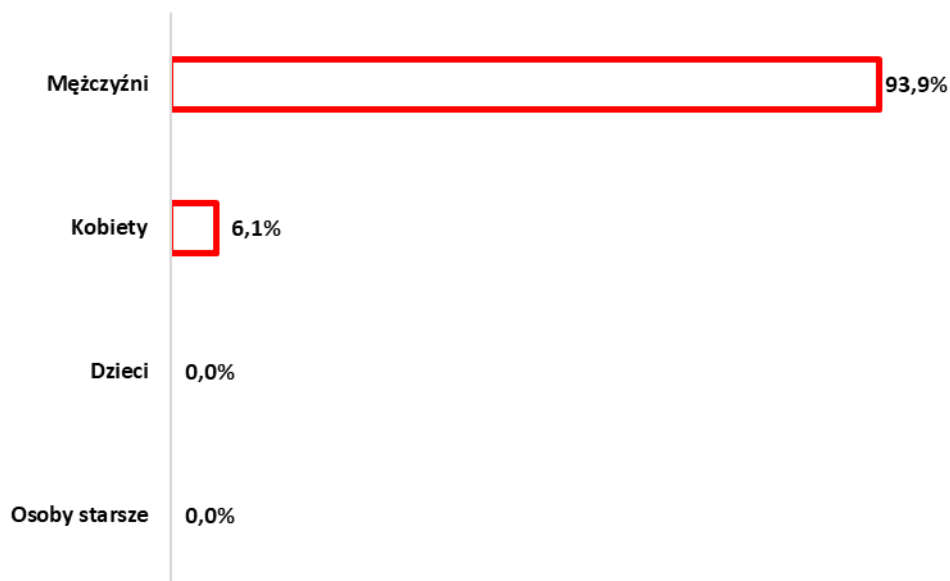
Rysunek 22. Proszę powiedzieć, jakie są najczęściej spotykane formy przemocy w powiecie siemiatyckim?

VI.13. Sprawcy przemocy w rodzinie.

Większość respondentów uważa, że sprawcami przemocy domowej są najczęściej mężczyźni – 93,9% wskazań. Takie wyniki wyraźnie i jednoznacznie wskazują, kto jest zdaniem społeczności lokalnej sprawcą przemocy domowej w powiecie siemiatyckim. Zdecydowanie mniejszy odsetek badanych – 6,1% jest przekonanych, że inicjatorami przemocy domowej i sprawcami są kobiety.

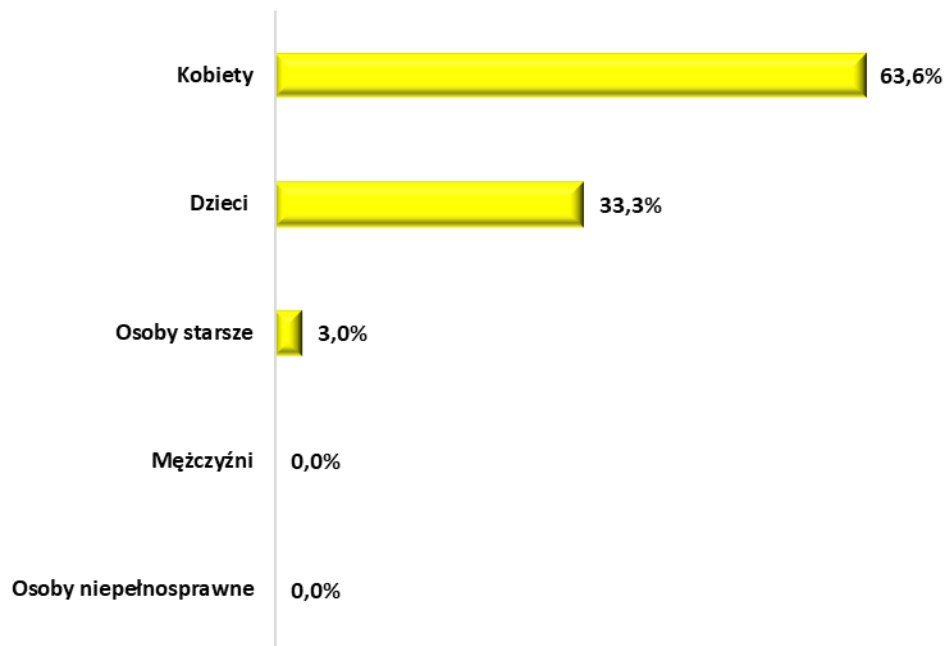
Rysunek 23. Sprawcy przemocy w rodzinie .

VI.14. Ofiary przemocy w rodzinie.

Ponad połowa badanych – 63,6% uważa, że ofiarami przemocy w rodzinie są najczęściej kobiety. Przemoc w rodzinie to problem, który dotyczy nie tylko małżonków czy partnerów. Równie często ofiarami przemocy w rodzinie są dzieci. Znaczny odsetek badanych – 33,3% wskazuje osoby niepełnoletnie, jako najczęstsze ofiary przemocy w rodzinie. Niewielki odsetek respondentów 3,0% jest przekonana, że ofiarami przemocy w rodzinie są głównie osoby starsze.

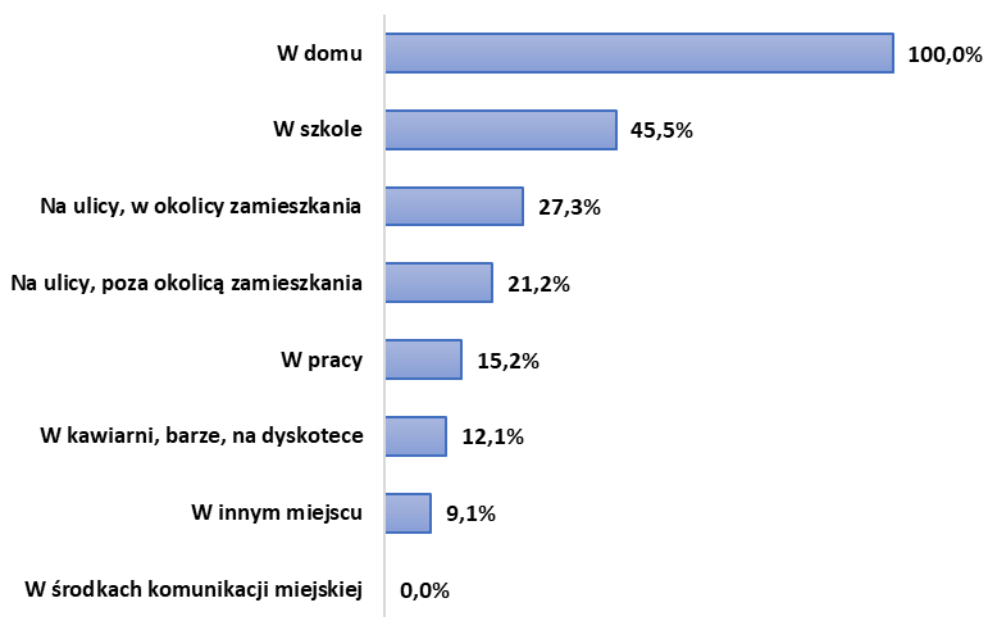
Rysunek 24. Ofiary przemocy w rodzinie.

VI.15. Sytuacja lub miejsce doświadczenia przemocy.

Uczestników badania zapytano o wskazanie miejsc, w których najczęściej dochodzi do występowania zjawiska przemocy psychicznej lub fizycznej. Dane jednoznacznie wskazują, że zjawisko przemocy najczęściej występuje w domu. Taką odpowiedź wskazała każda z badanych osób – 100,0% badanych. Oznacza to, że zdarzenia przemocy nie mają postronnych świadków i rozgrywają się w zamkniętym środowisku domowym, co utrudnia zarówno samo diagnozowanie jak i przeciwdziałanie przemocy. Przemoc, zdaniem badanych często występuje także w szkole – 45,5% wskazań. Inne miejsce to okolice miejsca zamieszkania – 27,3% wskazań. Do zachowań agresywnych dochodzi często na ulicy poza miejscem zamieszkania – 21,2% odpowiedzi. Część respondentów uznała, że do stosowania przemocy psychicznej i fizycznej dochodzi w pracy – 15,2% oraz w kawiarni, barze lub na dyskotecę 12,1%. Pozostałe odpowiedzi przedstawiono na wykresie. Suma odpowiedzi na poniższe pytanie jest zdecydowanie większa niż 100% ponieważ, każdy z badanych mógł wskazać kilka miejsc lub sytuacji, w których dochodzi do występowania zjawiska przemocy psychicznej lub fizycznej. Warto w tym miejscu zauważyć, iż każdy z badanych wskazał na występowanie takiej formy przemocy w domu co ukazuje na występowanie istotnego problemu w rodzinach. Takie dane po raz kolejny potwierdzają, że problem przemocy psychicznej i fizycznej w rodzinie nie jest zjawiskiem marginalnym. Na podstawie takich wyników badań powinno podjąć się działania mające na celu uświadamianie konieczności reagowania na przemoc w rodzinie. Istnieje potrzeba upowszechnienia znaczenia i roli świadka przemocy w rodzinie oraz form i sposobów postępowania w sytuacji bycia świadkiem przemocy.

Rysunek 25. W jakiej sytuacji / w jakim miejscu Pani zdaniem najczęściej dochodzi do stosowania przemocy psychicznej i fizycznej?

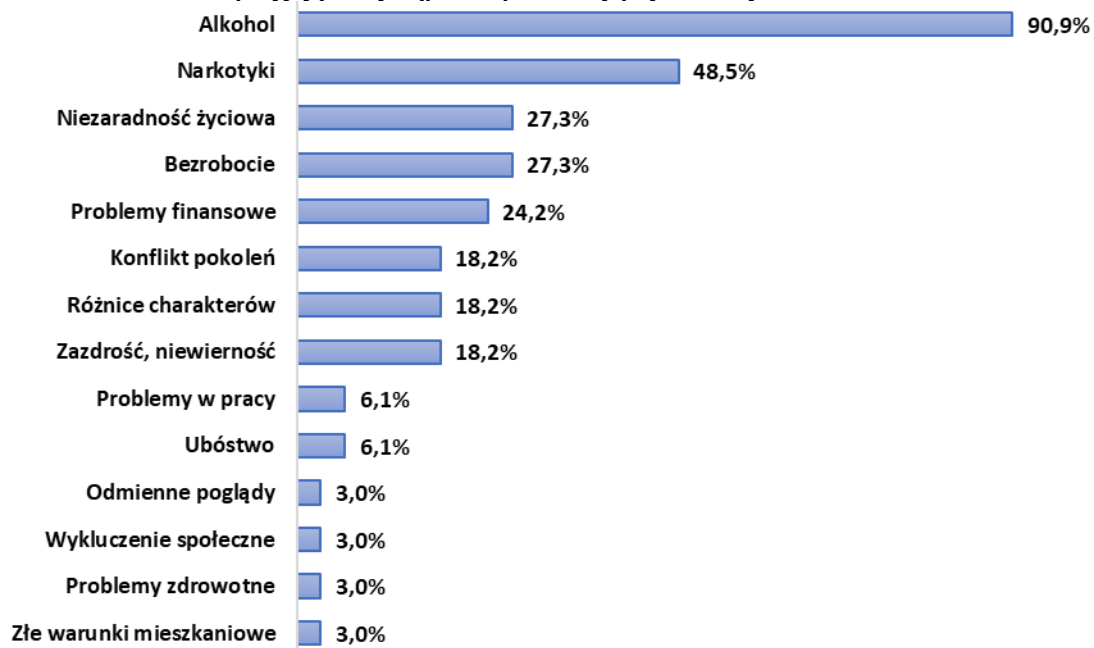
VI.16. Okoliczności sprzyjające wystąpieniu przemocy fizycznej i psychicznej.

Wyniki zamieszczone poniżej wskazują, jakie czynniki zdaniem respondentów mogą determinować i powodować wystąpienie przemocy fizycznej lub psychicznej w rodzinie. Poglądy badanych nie odbiegają od rozpowszechnionych, stereotypowych przekonań na temat okoliczności sprzyjających występowaniu przemocy w rodzinie. Takie okoliczności to w opinii badanych przede wszystkim nadużywanie alkoholu. 90,9% badanych wskazało, że nadużywanie alkoholu jest najczęstszą przyczyną przemocy w rodzinie. Rzeczywiście, przemoc w rodzinie często towarzyszy uzależnieniu od alkoholu, nie udowodniono jednak związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy tymi zjawiskami. Jak potwierdzają doświadczenia z pracy z osobami stosującymi przemoc, uzależnionymi od alkoholu, nie jest prawdą, że zatrzymanie uzależnienia jest równoznaczne z zaprzestaniem stosowania przemocy w rodzinie. W związku z powyższym konieczne wydaje się edukowanie mieszkańców, że uzależnienie od alkoholu nie jest przyczyną przemocy. Aby powstrzymać przemoc w rodzinie nie wystarczy poddać się leczeniu uzależnienia. Osoby stosujące przemoc w rodzinie powinny dodatkowo uczestniczyć w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. Przemoc może być także silnie generowana przez zażywanie narkotyków. Taką opinię wskazało 48,5% badanych. Innymi czynnikami, które zdaniem badanych mogą być przyczynami wystąpienia zjawiska przemocy w rodzinie to: niezaradność życiowa – 27,3%, bezrobocie – 27,3% oraz problemy finansowe – 24,2% wskazań. Po 18,2% badanych

wymieniło takie problemy jak: konflikt pokoleń, różnice charakterów oraz zazdrość, niewierność. Pozostałe odpowiedzi przedstawiono na wykresie. W tym miejscu należy zaznaczyć, iż każdy z badanych mógł wymienić maksymalnie trzech odpowiedzi, stąd też suma wszystkich wskazań jest większa niż 100%.

Rysunek 26. Okoliczności sprzyjające wystąpieniu przemocy psychicznej w rodzinie.

VII. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie siemiatyckim na lata 2021-2030.

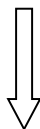
STRATEGIA nazywamy zaplanowany i często realizowany w praktyce sposób osiągania jakiegoś wyznaczonego celu.

Celem Powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie siemiatyckim na lata 2021-2030 jest wytyczenie priorytetowych rozwiązań w zakresie przewyższenia określonych problemów społecznych. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych zastanych wynikających ze specyfiki powiatu siemiatyckiego. Zebrany materiał źródłowy oraz analiza badań ankietowych przeprowadzonych wśród przedstawicieli instytucji zajmujących się problematyką społeczną pozwolił wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych występujących na terenie powiatu siemiatyckiego. Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2021-2030 co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań wspierających osoby i rodziny w procesie odzyskania zdolności do samodzielnego funkcjonowania w środowisku. Przedstawionych w Strategii propozycji cząstkowych działań możliwych do zrealizowania w ramach poszczególnych celów głównych nie należy traktować, jako rejestru zadań do wykonania. Mają one znaczenie inspiracji i wskazań, w jakim kierunku powinno być planowanie operacyjne przy realizacji celów strategicznych. Z tego względu propozycje programów są przedstawione skrótowo, w sposób szkicowy, jako zarys programów, które należy dopiero rozwinąć i nadać formę projektu. Do wyznaczenia celów strategicznych (głównych obszarów działania), które stanowią najważniejsze problemy społeczne w powiecie siemiatyckim wymagające interwencji wykorzystano wiele źródeł. Podstawę do wypracowania celów strategicznych, celów szczegółowych oraz kierunków działań stanowiły zarówno dane statystyczne, między innymi informacje o korzystających z pomocy i wsparcia w powiecie siemiatyckim oraz informacje od pracowników jednostek, które będą w późniejszych etapach realizowali przyjętą strategię oraz osób mających na co dzień kontakt z potencjalnymi beneficjentami. Wyłonione zagadnienia zostały pogrupowane w obszary problemowe i oszacowane pod względem natężenia ich występowania i znaczenia dla sytuacji społecznej w mieście. Na podstawie powyższej metodologii tworzenia części programowej *Strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie siemiatyckim na lata 2021-2030* przyjęte zostały obszary priorytetowe dla realizowania polityki społecznej w powiecie. Priorytetowymi działaniami w sferze przeciwdziałania problemom społecznym na terenie

powiatu siemiatyckiego powinny być: wspieranie rodzin, przeciwdziałanie przemocy i uzależnieniom, bezrobociu, ubóstwu i wykluczeniu społecznemu oraz wspieranie osób niepełnosprawnych i osób starszych. Ujęcie w Strategii instytucji publicznych i organizacji pozarządowych, jako realizatorów poszczególnych zadań określonych w celach strategicznych nie wymagało przeprowadzenia konsultacji. Realizacja zadań została określona w regulaminach i Statutach poszczególnych jednostek. Plan wdrażania *Powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie siemiatyckim na lata 2021-2030* prezentuje się następująco:

CELE STRATEGICZNE

(główne obszary działania)

CELE SZCZEGÓŁOWE

(główne obszary działania przełożone na programy)

KIERUNKI DZIAŁAŃ

Wdrażanie *Powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie siemiatyckim na lata 2021-2030* opierać będzie na realizacji 5 celów strategicznych.

I. CEL STRATEGICZNY

***Przeciwdziałanie powstawaniu zjawiska ubóstwa w powiecie
siemiatyckim.***

II. CEL STRATEGICZNY

***Integracja społeczna i aktywizacja zawodowa mieszkańców powiatu
siemiatyckiego.***

III. CEL STRATEGICZNY

***Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy domowej oraz zjawisku
wykluczenia społecznego w powiecie siemiatyckim.***

IV. CEL STRATEGICZNY

***Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych
w powiecie siemiatyckim.***

V. CEL STRATEGICZNY

Wspieranie rodzin i dzieci w powiecie siemiatyckim.

I. CEL STRATEGICZNY: Przeciwdziałanie powstawaniu zjawiska ubóstwa w powiecie siemiatyckim.

I.1. Cel szczegółowy: Minimalizowanie zjawiska ubóstwa w powiecie siemiatyckim.

Kierunki działań:

- ✓ Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej niezbędnej do zapewnienia właściwej egzystencji osób dotkniętych problemem ubóstwa.
- ✓ Mobilizowanie i motywowanie do aktywności społecznej.
- ✓ Zwiększenie środków na pomoc społeczną ukierunkowaną na pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemem ubóstwa.
- ✓ Organizowanie akcji społecznych i włączenie organizacji pozarządowych i stowarzyszeń do działań ukierunkowanych na pozyskiwanie i przekazywanie potrzebującym żywności, odzieży, środków czystości oraz artykułów gospodarstwa domowego.
- ✓ Wspieranie i pomoc w rozwijaniu wolontariatu, jako formy pomocy na rzecz osób potrzebujących.
- ✓ Tworzenie i wspieranie grup samopomocowych przez osoby i rodziny dotknięte lub zagrożone ubóstwem.
- ✓ Umożliwianie większej dostępności do fachowej i rzetelnej pomocy: medycznej, prawnej, doradczej.
- ✓ Aktywne włączenie organizacji i stowarzyszeń działających na terenie powiatu siemiatyckiego do wspierania działań zmierzających do ograniczenia zjawiska ubóstwa na terenie powiatu..

I.2. Cel szczegółowy: Stworzenie systemu pomocy skoncentrowanej na osobach i rodzinach dotkniętych ubóstwem w powiecie siemiatyckim.

Kierunki działań:

- ✓ Analizowanie przyczyn ubóstwa i minimalizowanie ich źródeł.
- ✓ Objęcie opieką pedagogiczno-psychologiczną dzieci z rodzin dotkniętych ubóstwem.
- ✓ Propagowanie wśród osób ubogich alternatywnych sposobów życia.
- ✓ Prezentowanie i uczenie postaw aktywności i przedsiębiorczości osób ubogich.
- ✓ Stworzenie centrum informacji o organizacjach i instytucjach świadczących pomoc osobom i rodzinom dotkniętym ubóstwem, bezrobociem, alkoholizmem i przemocą.

- ✓ Tworzenie mieszkań socjalnych oraz chronionych.
- ✓ Współpraca z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, rolnikami i samorządem lokalnym na rzecz ograniczenia ubóstwa.
- ✓ Stała współpraca z instytucjami publicznymi takimi jak: szkoły, biblioteka, Urzędy Miasta i Gminy.
- ✓ Prowadzenie akcji prozdrowotnych i promowanie zdrowego trybu życia.
- ✓ Prowadzenie i wspieranie akcji i działań edukacyjnych, kulturalnych i sportowych na rzecz mieszkańców powiatu siemiatyckiego.
- ✓ Wspieranie akcji poprawiających warunki i jakość życia mieszkańców powiatu.
- ✓ Wspieranie oddolnych inicjatyw lokalnych.
- ✓ Rewitalizacja społeczna mieszkańców powiatu.

1.3. Cel szczegółowy: Tworzenie warunków do wychodzenia z bezdomności i przeciwdziałania utrwalania się stanu ubóstwa powiecie siemiatyckim.

Kierunki działań:

- ✓ Monitorowanie zjawiska bezdomności na terenie powiatu.
- ✓ Wsparcie osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych poprzez zapewnienie schronienia, pracę socjalną, działania osłonowe, reintegrację społeczną i zawodową.
- ✓ Dążenie do poprawy sytuacji mieszkaniowej, w tym tworzenie mieszkań socjalnych, chronionych, readaptacyjnych lub interwencyjnych.
- ✓ Wzmacnianie kompetencji w zakresie zaradności, samodzielności oraz gospodarowania posiadanymi zasobami.
- ✓ Analizowanie przyczyn ubóstwa i minimalizowanie ich źródeł.
- ✓ Prezentowanie i uczenie postaw aktywności i przedsiębiorczości osób i rodzin.
- ✓ Współpraca z organizacjami pozarządowymi i samorządem lokalnym i innymi podmiotami na rzecz ograniczania ubóstwa i bezdomności.
- ✓ Tworzenie i realizacja programów na rzecz pomocy i aktywizacji osób i rodzin zagrożonych ubóstwem.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej oraz poradnictwa specjalistycznego osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej.
- ✓ Rewitalizacja społeczna mieszkańców powiatu siemiatyckiego.

II. CEL STRATEGICZNY: Integracja społeczna i aktywizacja zawodowa mieszkańców powiatu siemiatyckiego.

II.1. Cel szczegółowy: Integracja, reintegracja i aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, przeciwdziałanie skutkom bezrobocia oraz wykluczeniu społecznemu.

Kierunki działań:

- ✓ Bieżące monitorowanie i analizowanie sytuacji osób bezrobotnych i ich rodzin we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Siemiatyczach.
- ✓ Zatrudnianie osób bezrobotnych w ramach robót publicznych, prac interwencyjnych, prac społecznie użytecznych, praktyk i staży we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Siemiatyczach w celu redukcji zjawiska bezrobocia i aktywizacji zawodowej mieszkańców powiatu siemiatyckiego.
- ✓ Przygotowanie, realizowanie lub współorganizowanie oraz uczestnictwo w projektach (w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej) przyczyniających się do aktywizacji osób bezrobotnych z terenu powiatu siemiatyckiego.
- ✓ Rozwój form i narzędzi aktywnego wsparcia, które sprzyjać będą aktywizacji zawodowej oraz przyczynią się do wzrostu kwalifikacji osób bezrobotnych będących w trudnej sytuacji socjalno – bytowej.
- ✓ Zwiększenie dostępności do ofert pracy, upowszechnianie informacji o wolnych miejscach pracy oraz usługach oferowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Siemiatyczach.
- ✓ Promowanie przedsiębiorczości wśród mieszkańców powiatu siemiatyckiego.
- ✓ Rozwój pracy socjalnej na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych.
- ✓ Wsparcie osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych poprzez zapewnienie schronienia, pracę socjalną, działania osłonowe, reintegrację społeczną i zawodową.
- ✓ Aktywne włączenie organizacji i stowarzyszeń działających na terenie powiatu siemiatyckiego do aktywnego wspierania działań zmierzających do integracji zawodowej osób bezrobotnych oraz przeciwdziałania skutkom bezrobocia.

II.2. Cel szczegółowy: Przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia i eliminowanie jego negatywnych skutków.

Kierunki działań:

- ✓ Bieżące monitorowanie i podejmowanie działań aktywizujących na rzecz osób bezrobotnych we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Siemiatyczach w celu redukcji zjawiska długotrwałego bezrobocia i aktywizacji zawodowej mieszkańców powiatu siemiatyckiego.
- ✓ Przygotowanie, realizowanie lub współorganizowanie oraz uczestnictwo w projektach (w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej) przyczyniających się do aktywizacji osób bezrobotnych z terenu powiatu siemiatyckiego.
- ✓ Zabezpieczenie pomocy materialnej osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem.
- ✓ Tworzenie nowych i rozwój istniejących podmiotów ekonomii społecznej prowadzących proces reintegracji społecznej i zawodowej na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- ✓ Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezrobotnych i ich rodzin, w oparciu o zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych oraz indywidualnych programów zatrudnienia socjalnego.
- ✓ Aktywne włączenie organizacji i stowarzyszeń działających na terenie powiatu siemiatyckiego do aktywnego wspierania działań zmierzających do ograniczania skutków wykluczenia społecznego.

III. CEL STRATEGICZNY: Przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej w Powiecie Siemiatyckim.

III.1. Cel szczegółowy: Pomoc osobom i rodzinom doświadczającym przemocy domowej.

Kierunki działań:

- ✓ Zwiększanie dostępności do terapii uzależnień dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych, w tym szczególnie od alkoholu.
- ✓ Wzmocnienie oddziaływań profilaktycznych i prewencyjnych w sferze przemocy w rodzinie.
- ✓ Zabezpieczenie niezbędnych środków na pomoc społeczną ukierunkowaną na wsparcie osób i rodzin dotkniętym problemem przemocy w rodzinie.
- ✓ Aktywne włączenie organizacji i stowarzyszeń działających na terenie powiatu siemiatyckiego do wspierania działań zmierzających do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie.
- ✓ Tworzenie i realizacja programów profilaktyczno- edukacyjno - informacyjnych.
- ✓ Zapewnienie dostępu do pomocy terapeutycznej dla rodzin i osób stosujących przemoc w rodzinie.
- ✓ Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem.
- ✓ Organizacja akcji lokalnych lub udział w ogólnokrajowych kampaniach społecznych na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

III.2. Cel szczegółowy: Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież.

Kierunki działań:

- ✓ Rozwijanie edukacji publicznej mającej na celu informowanie o społecznych, zdrowotnych i ekonomicznych skutkach związanych z używaniem alkoholu.
- ✓ Promowanie zdrowego stylu życia w trzeźwości i abstynencji.

III.3. Cel szczegółowy: Zwiększenie zaangażowania społeczności w zapobieganiu używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych w szczególności przez dzieci i młodzież.

Kierunki działań:

- ✓ Wspieranie istniejących lokalnych programów mających na celu zintensyfikowanie działań profilaktycznych kontrolnych skierowanych na ograniczenie popytu na napoje alkoholowe.
- ✓ Wspieranie działań edukacyjnych w zakresie wdrażania skutecznych programów profilaktycznych w pracy z młodzieżą.
- ✓ Wspieranie programów edukacyjnych skierowanych do rodziców mających na celu zaangażowanie ich w oddziaływania profilaktyczne wobec dzieci.
- ✓ Wspieranie programów profilaktyczno – interwencyjnych zaadresowanych do dzieci i młodzieży oraz do grup ryzyka.
- ✓ Aktywne włączenie organizacji pozarządowych oraz stowarzyszeń do promowania działań z zakresu rozwiązywania problemów związanych z używaniem alkoholu oraz innych substancji psychoaktywnych przez mieszkańców powiatu siemiatyckiego.

IV. CEL STRATEGICZNY: Wspieranie i aktywizacja osób niepełnosprawnych i starszych w powiecie siemiatyckim.

IV.1. Cel szczegółowy: Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych w powiecie siemiatyckim.

Kierunki działań:

- ✓ Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie potrzeb osób niepełnosprawnych.
- ✓ Inicjowanie działań na rzecz rozwoju usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
- ✓ Ułatwianie dostępu do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla osób niepełnosprawnych.
- ✓ Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego wspierającego osoby i rodziny opiekujące się nimi.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom lub opiekunom.
- ✓ Inicjowanie działań w zakresie tworzenia sprzyjających warunków do zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w tym w warunkach pracy chronionej lub Zakładzie Aktywizacji Zawodowej itp.
- ✓ Inicjowanie i realizacja projektów oraz programów na rzecz osób niepełnosprawnych nieaktywnych zawodowo.
- ✓ Stworzenie możliwości korzystania z usług specjalistycznych dla osób niepełnosprawnych w tym pomocy asystenta osoby niepełnosprawnej.
- ✓ Tworzenie i organizacja środowiskowych form wsparcia i integracji w tym w środowiskowym domu samopomocy.
- ✓ Tworzenie warunków do powstawania domów czasowego pobytu min. mieszkań chronionych oraz projektów modernizacji mieszkań i rewitalizacji celem lepszego dostosowania przestrzeni do potrzeb niepełnosprawnych.
- ✓ Podejmowanie działań przy współpracy z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie likwidacji barier transportowych.
- ✓ Rewitalizacja przestrzeni użyteczności publicznej celem lepszego dostosowania do potrzeb niepełnosprawnych.

- ✓ Zintegrowanie działań instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych.

IV.2. Cel szczegółowy: Rozwój i budowa systemu wsparcia dla osób starszych w powiecie siemiatyckim.

Kierunki działań:

- ✓ Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym tego wymagających przez Ośrodki Pomocy Społecznej na terenie powiatu siemiatyckiego.
- ✓ Zwiększenie możliwości korzystania z usług opiekuńczych przez osoby starsze w miejscu zamieszkania.
- ✓ Podjęcie działań umożliwiających wdrożenie innowacyjnych form opieki i pomocy w miejscu zamieszkania jak min. projekt systemu teleopieki, „obiadów na kółkach”, domowej opieki medycznej i rehabilitacyjnej.
- ✓ Promowanie i wspieranie wolontariatu, będącego formą integracji społecznej dla osób starszych.
- ✓ Rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek, zajęć i warsztatów.
- ✓ Podjęcie działań wspierających rodziny w sprawowaniu opieki dziennej nad osobami zależnymi poprzez tworzenie Dziennych Domów Opieki na terenie powiatu siemiatyckiego.
- ✓ Podejmowanie współpracy z samorządami gminnymi, organizacjami pozarządowymi i kościelnymi działającymi na rzecz osób starszych w celu kreowania polityki senioralnej w powiecie siemiatyckim.
- ✓ Doksztalcanie kadr pomocy społecznej, pracowników instytucji i wolontariuszy w zakresie wspierania osób starszych.

V. CEL STRATEGICZNY: Wspieranie rodzin i dzieci w powiecie siemiatyckim

V.1. Cel szczegółowy: Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem poprzez prowadzenie działań wspierających, informacyjnych i promocyjnych.

Kierunki działań:

- ✓ Zapewnienie możliwie pełnego dostępu do różnych form wspierających rodzinę w tym osobom i rodzinom planujących urodzenie dziecka.
- ✓ Zapewnienie pełnego dostępu do zinstytucjonalizowanych form opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat: żłobki publiczne, żłobki niepubliczne, kluby dziecięce oraz dzienny opiekun.
- ✓ Zwiększenie dostępności oraz rozwój jakości opieki i edukacji dla dzieci w wieku do lat 3 w różnych formach.
- ✓ Dofinansowanie niepublicznych form opieki nad dzieckiem w wieku do lat 3 w formie dotacji celowej.
- ✓ Wsparcie rodziców dzieci do lat 3 w wychowaniu i opiece.
- ✓ Zapewnienie rodzicom dzieci w wieku do lat 3 poradnictwa w zakresie rozwoju dziecka, w tym poprzez organizowanie bezpłatnych konsultacji specjalistów (np. psychologa, logopedy, fizjoterapeuty, pediatry) oraz możliwości uczestniczenia w zajęciach wspierających kompetencje rodzicielskie.
- ✓ Dofinansowanie przez Powiat Siemiatycki konsultacji specjalistów m. in. psychologa, logopedy, fizjoterapeuty w placówkach opieki nad dziećmi.
- ✓ Upowszechnianie wśród mieszkańców powiatu siemiatyckiego wiedzy na temat opieki i wychowania dzieci w wieku do lat 3.
- ✓ Zapewnienie informacji na temat prawidłowości rozwoju dziecka w wieku do lat 3 oraz różnych formach opieki i wsparcia.
- ✓ Podniesienie poziomu funkcjonowania rodzin w zakresie opieki i wychowania dzieci poprzez prowadzenie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego.
- ✓ Systematyczna praca socjalna z rodziną.
- ✓ Organizacja spotkań i różnych form edukacji w formie „szkoły dla rodziców”.
- ✓ Wsparcie rodziny w rozpoznawaniu talentów i właściwym wyborze ścieżki kształcenia dzieci.

- ✓ Podejmowanie kompleksowych działań wspierających dzieci i rodziny celem odbudowy więzi wewnątrzrodzinnych.
- ✓ Tworzenie grup samopomocowych i wolontariatu dla rodzin niezaradnych, z problemami opiekuńczo – wychowawczymi.
- ✓ Udzielanie pomocy finansowej wynikającej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych i wychowawczych .
- ✓ Promowanie i wzmacnianie pozytywnego wizerunku funkcjonowania rodziny poprzez działania o charakterze promocyjnym, sportowym edukacyjnym i integracyjnym (kampanie społeczne, imprezy, pikniki, eventy, miejskie programy sportowo-rekreacyjne).

V.2. Cel szczegółowy: Stwarzanie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich oraz umiejętności przezwyciężenia sytuacji kryzysowych przez rodziny oraz poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.

Kierunki działań:

- ✓ Intensyfikacja pomocy udzielanej przez pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny, zwłaszcza rodzinom zagrożonym odebraniem dzieci i umieszczeniem w pieczy zastępczej.
- ✓ Organizowanie w zależności od potrzeb, pomocy ze strony rodzin wspierających, wolontariuszy oraz grup samopomocowych.
- ✓ Realizacja i tworzenie zintegrowanych programów wsparcia dla rodzin w pełnieniu funkcji wychowawczo - opiekuńczej i socjalnej.
- ✓ Zapewnienie szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego, w tym terapii i mediacji rodzinnych.
- ✓ Rozwój sieci placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży działających w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej.
- ✓ Rozwijanie działań mających na celu wspieranie rodziców w powrocie na rynek pracy, szczególnie samotnie wychowujących dzieci.

VII. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie siemiatyckim na lata 2021-2030.

I. CEL STRATEGICZNY: PRZECIWDZIAŁANIE POWSTAWANIU ZJAWISKA UBÓSTWA W POWIECIE SIEMIATYCKIM.

I.1. Cel szczegółowy: Minimalizowanie zjawiska ubóstwa w powiecie siemiatyckim.

<u>Koordynator:</u> PCPR w Siemiatyczach   <u>Realizatorzy</u> Ośrodki Pomocy Społecznej Urzędy Miejskie i Urzędy Gminy Organizacje pozarządowe Polski Czerwony Krzyż Bank Żywności Caritas Szkoły Ośrodki Zdrowia   <u>Źródła finansowania:</u> Budżet Powiatu Budżet Gminy Budżet Państwa Środki zewnętrzne Fundusze UE   <u>Czas realizacji:</u> Praca ciągła 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba rodzin objętych wsparciem.
- ✓ Liczba osób uczestniczących w programie.
- ✓ Poziom zaspokojenia potrzeb do wysokości kryteriów ustawowych
- ✓ Liczba udzielonych porad medycznych, psychologicznych, prawnych, socjalnych i rodzinnych.
- ✓ Liczba przygotowanych i wydanych posiłków.
- ✓ Liczba wydanych paczek żywnościowych.
- ✓ Liczba grup samopomocowych.
- ✓ Liczba wolontariuszy.

I.2. Cel szczegółowy: Stworzenie systemu pomocy skoncentrowanej na osobach i rodzinach dotkniętych ubóstwem w powiecie siemiatyckim.

Koordynator:
PCPR w Siemiatyczach

Realizatorzy
Ośrodki Pomocy Społecznej
Urzędy Miejskie i Urzędy Gminy
Organizacje pozarządowe
Polski Czerwony Krzyż
Bank Żywności
Caritas
Szkoły
Ośrodki Zdrowia

Źródła finansowania:

Budżet Powiatu
Budżet Gminy
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:
Praca ciągła 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Poziom zaspokojenia potrzeb do wysokości kryteriów ustawowych.
- ✓ Liczba udzielonych porad medycznych, psychologicznych, prawnych, socjalnych i rodzinnych.
- ✓ Liczba przygotowanych i wydanych posiłków.
- ✓ Liczba wydanych paczek żywnościowych.

I.3. Cel szczegółowy: Tworzenie warunków do wychodzenia z bezdomności i przeciwdziałania utrwalania się stanu ubóstwa powiecie siemiatyckim.

Koordynator:

PCPR w Siemiatyczach

Realizatorzy

Ośrodki Pomocy Społecznej
Urzędy Miejskie i Urzędy Gminy
Organizacje pozarządowe
Polski Czerwony Krzyż
Bank Żywności
Caritas
Szkoły
Ośrodki Zdrowia
Gminne i Miejskie Komisje Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych
Policja
Straż Miejska

Źródła finansowania:

Budżet Powiatu.
Budżet Gminy.
Budżet Państwa.
Środki zewnętrzne.
Fundusze UE.

Czas realizacji:

Praca ciągła 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba osób bezdomnych.
- ✓ Liczba wizyt u osób bezdomnych.
- ✓ Liczba udzielonych noclegów osobom bezdomnym.
- ✓ Liczba stworzonych programów.
- ✓ Liczba mieszkań socjalnych, chronionych, readaptacyjnych oraz interwencyjnych.
- ✓ Liczba warsztatów, liczba spotkań, liczba analiz.

II. CEL STRATEGICZNY: Integracja społeczna i aktywizacja zawodowa mieszkańców powiatu siemiatyckiego.

II.1. Cel szczegółowy: Integracja, reintegracja i aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, przeciwdziałanie skutkom bezrobocia.

Koordynator:

PCPR w Siemiatyczach

Realizatorzy

Ośrodki Pomocy Społecznej
Urzędy Miejskie i Urzędy Gminy
Powiatowy Urząd Pracy w Siemiatyczach
Organizacje pozarządowe
Spółdzielnie socjalne

Źródła finansowania:

Budżet Powiatu
Budżet Gminy
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:

Praca ciągła 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba zrealizowanych programów.
- ✓ Liczba osób bezrobotnych, które zostały objęte pomocą w ramach programu/projektu.
- ✓ Liczba miejsc pracy lub miejsc aktywizacji zawodowej utworzonych w ramach projektu/programu.
- ✓ Liczba osób bezrobotnych, które skorzystały z form wsparcia.
- ✓ Liczba osób objętych aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu.
- ✓ Liczba osób bezrobotnych objętych pomocą finansową OPSów.
- ✓ Liczba kontraktów socjalnych.
- ✓ Liczba indywidualnych programów zatrudnienia socjalnego.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń współpracujących.
- ✓ Liczba wspólnych działań i inicjatyw.

II.2. Cel szczegółowy: Przeciwdziałanie zjawisku długotrwałego bezrobocia i eliminowanie jego negatywnych skutków.

Koordynator:

PCPR w Siemiatyczach

Realizatorzy

Ośrodki Pomocy Społecznej
Urzędy Miejskie i Urzędy Gminy
Powiatowy Urząd Pracy w Siemiatyczach
Organizacje pozarządowe
Spółdzielnie socjalne

Źródła finansowania:

Budżet Powiatu
Budżet Gminy
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:

Praca ciągła 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba zrealizowanych programów.
- ✓ Liczba osób bezrobotnych, które zostały objęte pomocą w ramach programu/projektu.
- ✓ Liczba miejsc pracy lub miejsc aktywizacji zawodowej utworzonych w ramach projektu/programu.
- ✓ Liczba osób bezrobotnych, które skorzystały z form wsparcia.
- ✓ Liczba osób objętych aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu.
- ✓ Liczba osób bezrobotnych objętych pomocą finansową OPSów.
- ✓ Liczba kontraktów socjalnych.
- ✓ Liczba indywidualnych programów zatrudnienia socjalnego.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń współpracujących.
- ✓ Liczba wspólnych działań i inicjatyw.

**III. CEL STRATEGICZNY: PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM I PRZEMOCY DOMOWEJ
ORAZ ZJAWISKU WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO W POWIECIE SIEMIATYCKIM.**

III.1. Cel szczegółowy: Pomoc osobom i rodzinom doświadczającym przemocy domowej.

Koordynator:
PCPR w Siemiatyczach

Realizatorzy
Ośrodki Pomocy Społecznej
Gminna i Miejskie Komisje Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych
Zespoły Interdyscyplinarne ds. Przemocy w Rodzinie
Organizacje pozarządowe
Urzędy Miejskie i Urzędy Gminy
Ośrodki Zdrowia
Organizacje pozarządowe
Policja
Straż Miejska

Źródła finansowania:

Budżet Powiatu
Budżet Gminy
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:
Praca ciągła 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba założonych Niebieskich Kart
- ✓ Liczba rodzin objętych pomocą Zespołu.
- ✓ Liczba osób objętych pomocą - Grup Roboczych.
- ✓ Liczba interwencji w związku z przemocą.
- ✓ Liczba osób korzystających z terapii.
- ✓ Liczba podmiotów udzielających wsparcia.
- ✓ Liczba udzielonych porad.
- ✓ Liczba osób, którym udzielono pomocy.
- ✓ Wysokość środków.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń.
- ✓ Liczba spotkań.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń współpracujących.
- ✓ Liczba opracowanych materiałów edukacyjno – informacyjnych.
- ✓ Liczba zorganizowanych warsztatów i konferencji, kampanii.

III.2. Cel szczegółowy: Podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w szczególności przez dzieci i młodzież.

Koordynator:
PCPR w Siemiatyczach

Realizatorzy
Ośrodki Pomocy Społecznej
Placówki oświatowe
Poradnie psychologiczno – pedagogiczne
Gminna i Miejskie Komisje Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych
Organizacje pozarządowe
Urzędy Miejskie i Urzędy Gminy
Ośrodki Zdrowia
Organizacje pozarządowe
Policja
Straż Miejska

Źródła finansowania:

Budżet Powiatu
Budżet Gminy
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:
Praca ciągła 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba osób objętych pomocą - Grup Roboczych.
- ✓ Liczba osób korzystających z terapii.
- ✓ Liczba podmiotów udzielających wsparcia.
- ✓ Liczba udzielonych porad.
- ✓ Liczba osób, którym udzielono pomocy.
- ✓ Wysokość środków.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń.
- ✓ Liczba spotkań.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń współpracujących.
- ✓ Liczba opracowanych materiałów edukacyjno – informacyjnych.
- ✓ Liczba zorganizowanych warsztatów i konferencji, kampanii.

III.3. Cel szczegółowy: Zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnej w zapobieganiu używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych w szczególności przez dzieci i młodzież.

Koordynator:
PCPR w Siemiatyczach

Realizatorzy
Ośrodki Pomocy Społecznej
Placówki oświatowe
Poradnie psychologiczno – pedagogiczne
Gminna i Miejskie Komisje Rozwiązywania Problemów
Organizacje pozarządowe
Urzędy Miejskie i Urzędy Gminy
Ośrodki Zdrowia
Organizacje pozarządowe
Policja
Straż Miejska

Źródła finansowania:

Budżet Powiatu
Budżet Gminy
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:
Praca ciągła 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba udzielonych porad.
- ✓ Liczba osób, którym udzielono pomocy.
- ✓ Wysokość środków.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń.
- ✓ Liczba spotkań.
- ✓ Liczba organizacji i stowarzyszeń współpracujących.
- ✓ Liczba opracowanych materiałów edukacyjno – informacyjnych.
- ✓ Liczba zorganizowanych warsztatów i konferencji, kampanii.

IV. CEL STRATEGICZNY: WSPIERANIE I AKTYWIZACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I STARSZYCH W POWIECIE SIEMIATYCKIM.

IV.1. Cel szczegółowy: Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych w Powiecie Siemiatyckim.

Koordynator:
PCPR w Siemiatyczach

Realizatorzy
Ośrodki Pomocy Społecznej
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
Środowiskowe Dom Samopomocy
Urzędy Miejskie i Urzędy Gminy
Organizacje pozarządowe
Spółdzielnie socjalne
Ośrodki zdrowia
Specjalistyczne placówki zdrowotne

Źródła finansowania:

Budżet Powiatu
Budżet Gminy
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:
Praca ciągła 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba akcji społecznych.
- ✓ Liczba materiałów edukacyjno – informacyjnych.
- ✓ Liczba podjętych inicjatyw.
- ✓ Liczba udzielonych porad.
- ✓ Liczba usług opiekuńczych.
- ✓ Liczba osób korzystających z dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w związku z indywidualnymi potrzebami.
- ✓ Liczba usług specjalistycznych dla osób niepełnosprawnych.
- ✓ Liczba asystentów osoby niepełnosprawnej.
- ✓ Liczba stworzonych form integracji i wsparcia.
- ✓ Liczba mieszkań chronionych.
- ✓ Liczba zlikwidowanych barier transportowych.
- ✓ Liczba dokonanych ułatwień dla osób niepełnosprawnych w przestrzeni miejskiej.

IV.2. Cel szczegółowy: Rozwój i budowa systemu wsparcia dla osób starszych w powiecie siemiatyckim.

Koordynator:
PCPR w Siemiatyczach

Realizatorzy
Ośrodki Pomocy Społecznej
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
Środowiskowe Domy Samopomocy
Urzędy Miejskie i Urzędy Gminy
Organizacje pozarządowe
Spółdzielnie socjalne
Ośrodki zdrowia
Specjalistyczne placówki zdrowotne

Źródła finansowania:

Budżet Powiatu.
Budżet Gminy.
Budżet Państwa.
Środki zewnętrzne.
Fundusze UE.

Czas realizacji:

Praca ciągła 2021-2030.

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba seniorów korzystających z pomocy OPSów.
- ✓ Liczba świadczeń medycznych realizowanych w warunkach domowych.
- ✓ Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych.
- ✓ Liczba podejmowanych inicjatyw i działań.
- ✓ Liczba wolontariuszy.
- ✓ Liczba materiałów informacyjnych.
- ✓ Liczba placówek dziennego wsparcia promujących zdrowy i aktywny styl życia wśród osób starszych.
- ✓ Liczba spotkań integracyjno-towarzyskich.
- ✓ Liczba zajęć i warsztatów w Dziennych Domach Seniora.
- ✓ Liczba organizacji współpracujących.
- ✓ Liczba szkoleń.
- ✓ Liczba warsztatów.

V. CEL STRATEGICZNY: WSPIERANIE RODZIN I DZIECI W POWIECIE SIEMIATYCKIM

V.1. Cel szczegółowy: Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem poprzez prowadzenie działań wspierających, informacyjnych i promocyjnych.

Koordynator:

PCPR w Siemiatyczach

Realizatorzy

Ośrodki Pomocy Społecznej
Urzędy Miejskie i Urzędy Gminy
Ośrodki Zdrowia
Specjalistyczne placówki zdrowotne
Placówki oświatowe
Organizacje pozarządowe

Źródła finansowania:

Budżet Powiatu
Budżet Gminy
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:

Praca ciągła 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba rodzin objętych wsparciem.
- ✓ Liczba osób uczestniczących w programie.
- ✓ Liczba udzielonych porad medycznych, psychologicznych, prawnych, socjalnych i rodzinnych.
- ✓ Liczba przygotowanych materiałów promocyjno – edukacyjnych.
- ✓ Liczba zorganizowanych warsztatów i konferencji, kampanii.
- ✓ Liczba imprez, festynów.
- ✓ Liczba grup samopomocowych.
- ✓ Liczba wolontariuszy.

V.2. Stwarzanie możliwości nabycia i rozwoju kompetencji rodzicielskich oraz umiejętności przezwyciężenia sytuacji kryzysowych przez rodziny oraz poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.

Koordynator:

PCPR w Siemiatyczach

Realizatorzy

Ośrodki Pomocy Społecznej
Sądy rodzinne
Kuratorzy sądowi
Placówki oświatowe
Poradnie psychologiczno – pedagogiczne
Organizacje pozarządowe

Źródła finansowania:

Budżet Powiatu
Budżet Gminy
Budżet Państwa
Środki zewnętrzne
Fundusze UE

Czas realizacji:

Praca ciągła 2021-2030

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- ✓ Liczba zatrudnionych asystentów rodziny.
- ✓ Liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny.
- ✓ Liczba zawartych kontraktów socjalnych.
- ✓ Liczba rodzin wspierających.
- ✓ Liczba rodzin klientów OPS współpracująca z rodzinami wspierającymi.
- ✓ Liczba programów.
- ✓ Liczba udzielonych porad medycznych, psychologicznych, prawnych, socjalnych i rodzinnych.
- ✓ Liczba warsztatów.

VII.1. Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych powiatu siemiatyckiego..

Monitorowanie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych powiatu siemiatyckiego planowane jest poprzez okresową ocenę stopnia osiągnięcia określonych kierunków priorytetowych i stopnia realizacji zaplanowanych przedsięwzięć. Za wykonywanie zbiorczych sprawozdań, gromadzenie i upowszechnianie zbiorczych danych z zakresu monitorowania stopnia realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych odpowiedzialny będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach. Zadaniem Ośrodka będzie nadzór nad wdrażaniem Strategii, koordynowanie działań związanych z realizacją Strategii oraz opracowywanie i zgłaszanie propozycji zmian, które należy wprowadzić w Strategii. Monitorowanie realizacji zadań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych planowane jest poprzez coroczne składanie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Siemiatyczach sprawozdania z realizacji zadań wynikających z obowiązującej Strategii w dokumencie jakim jest ocena zasobów pomocy społecznej.

Spis rysunków:

<i>Rysunek nr 1. Mapa Powiatu Siemiatyckiego. Gminy Powiatu Siemiatyckiego. (źródło. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Siemiatyckiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019) .....</i>	<i>12</i>
<i>Rysunek 2. Liczba mieszkańców powiatu siemiatyckiego w latach 2007 – 2016 r. (opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego) .....</i>	<i>15</i>
<i>Rysunek 3. Przyrost naturalny w powiecie siemiatyckim w latach 2007 – 2016. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS) .....</i>	<i>16</i>
<i>Rysunek 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego (ludność osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) w powiecie siemiatyckim w latach 2007-2016. (Opracowanie własne na podstawie danych GUS).....</i>	<i>17</i>
<i>Rysunek 5. Liczba mieszkań w powiecie siemiatyckim w latach 2007 – 2016 r. (opracowanie własne na podstawie danych GUS).....</i>	<i>36</i>
<i>Rysunek 6. Liczba podmiotów gospodarczych w powiecie siemiatyckim w latach 2007 – 2016 (źródło: opracowanie własne, dane GUS).....</i>	<i>62</i>

Spis tabel:

Tabela 1. Podstawowe dane charakteryzujące gminy powiatu siemiatyckiego	13
Tabela 2. Charakterystyka gmin powiatu siemiatyckiego na koniec 2016 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)	14
Tabela 3. Mieszkańcy powiatu siemiatyckiego z uwzględnieniem grup wiekowych w roku 2016 (źródło: opracowanie własne, dane GUS)	15
Tabela 4. Ludność powiatu siemiatyckiego oraz województwa Podlaskiego według kategorii na koniec 2016 roku (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)	16
Tabela 5. Przewidywane zmiany liczby ludności w powiecie siemiatyckim w latach 2025-2045. (źródło: opracowanie własne, dane GUS)	17
Tabela 6. Dochody i wydatki budżetu powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2016 roku w powiatach województwa podlaskiego. (źródło: opracowanie własne dane GUS)	18
Tabela 7. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w relacji do średniej krajowej w powiatach województwa podlaskiego w 2016 roku. (źródło: opracowanie własne dane GUS)	19
Tabela 8. Zatrudnieni w powiecie siemiatyckim w latach 2010 – 2016 (źródło: opracowanie własne, dane GUS)	20
Tabela 9. Branże i liczba podmiotów w powiecie siemiatyckim na dzień 30.12.2016r. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS)	62
Tabela 10. Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia w powiecie siemiatyckim w 2016 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS.)	88
Tabela 11. Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie w powiecie siemiatyckim w 2016 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS.)	89
Tabela 12. Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej powiecie siemiatyckim w 2016 roku. (źródło: opracowanie własne na podstawie danych OPS.)	89
Tabela 13. Przyczyny kwalifikujące się do świadczeń z pomocy społecznej w latach 2014 – 2016. Liczba rodzin. (opracowanie na podstawie danych OPS)	90
Tabela 14. Liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie w gminach powiatu siemiatyckiego na każde 1000 mieszkańców w latach w 2016 roku. (opracowanie na podstawie danych OPS)	91